Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye

Vahdet-i Vücûdçu Hezeyanlara İbn Teymiyye'nin Cevabı

İbtâlu Vahdeti'l-Vucûd ve'r-Reddu ale'l-Kâilîne Bihâ

ümmülkura
Bilginin Işığında

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Vahdet-i Vücûdçu Hezeyanlara İbn Teymiyye'nin Cevabı

İbtâlu Vahdeti'l-Vücûd ve'r-Reddu 'ale'l-Kâilîne bihâ

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye
rahmetullâhi aleyh
(728/1328)

Tahkik ve Notlandıran
Muhammed b. Hamed el-Humûd en-Necdî

Çeviri
M. Beşir Eryarsoy

ümmülkura
Bilginin Işığında

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

İçindekiler

İçindekiler 5
Tahkik Edenin Önsözü 7
Tasavvufun İslâma Ve Müslümanlara Verdiği Zarar 8
Vahdet-i Vücûd Konusunda Yazılmış Eserler 12
İbn Teymiyye'ye Sorulan Tomar Ve Bu Tomarda Yer Alan Vahdetçilerin Sözleri 19
Şeyhu'l-İslâm'ın Cevabı 35
Vahdetçilerin Sözleri İki Batıl Esas İçerir 35
Birinci Bâtıl Esas: Hulûl, İttihâd, Vahdet-i Vücûd 35
Onların Dalâletlerinin Esası Allah'ın Yaratılmışlardan Ayrı Olduğunu Ve Onların Üstünde Olduğunu Bilememeleridir 40
Allah-u Teâlâ'nın Yaratılmışlardan Ayrılığı Ve Yarattıklarının Üstünde Olması Hususunda İnsanların Dört Görüşe Ayrılması 40
İkinci Bâtıl Esas: Yasak Olan Bir İşi İşlemek Hususunda Kaderi Delil Göstermek 45
Kader Konusunda Haktan Sapanlar Üç Sınıftır 45
Kaza Ve Kaderde İmân Ehlinin Akîdesi 49
Vahdetçilerin Sözlerine Cevabın Başlangıcı 51
Tilmisânî'nin Büyük Küfür Olan Sözleri 56
Vahdetçilerin Birbirine Zıt İki Şeyin Bir Arada Olmasını Caiz Görmeleri 60
Fenâ'nın Kısımları 62
Vahdetçilerin İsâ Mesîh *aleyhi's-selâm* Hakkındaki Yalanı 66
Vahdetçilerin, "Allah Âdem'i kendi nurundan yaratmıştır"!! Sözleri 67
Onların "Adem aynadır, Yüce Allah da bu aynada kendine bakıyor"!! Demeleri 68

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Dinde Zahirin Dışında Batın Bir Emir Yoktur 71
Vahdetçilerin, Şeytanı Âdem'e Secde Etmeyişinde Mazur Görmeleri 80
Allah-u Teâlâ'nın *"Attığın zaman sen atmadın, ama Allah attı."* Âyetinin Anlamı 85
Allah-u Teâlâ'nın *"Sana bey'at edenler ancak Allah'a bey'at etmişlerdir."* Âyetinin Anlamı 88
Vahdetçilerin Sözlerinin Tutarsızlığı 95
Müslüman İlim Önderleri Yaratıcının Yarattıklarından Ayrı Olduğunu, Mahlûkatında Zatından Hiçbir Şeyin Bulunmadığını, Zatında da Mahlûkatından Bir Şey Bulunmadığını İttifakla Kabul Etmişlerdir 97
"...Onu sevdiğim takdirde kendisi ile işittiği kulağı, kendisi ile gördüğü gözü, kendisi ile yakaladığı eli, kendisi ile yürüdüğü ayağı olurum..." Hadisinin Anlamı 98
Fâcir Tilmisânî'nin Kafir Sözü 101
Hıristiyanların İsâ *aleyhi's-selâm* Hakkında Hulûle İnanarak Sapıtmaları 105
Vahdetçilerin "Tevhidin (ifadesi olan) dili yoktur, bütün diller onun dilidir"!! Sözü 108
Vahdetçilerin "Tevhide dair hiçbir ibâre sahih değildir"!! Sözü 110
Vahdetçilerin "Eğer insanlar insaf etseler, ortada âbid de ma'bûd da görmezler"!! Sözü 114
İbn Arabî Ve Diğerlerinin "Acıkan, susayan, hastalanan bizzat Allah'ın kendisidir" Sözleri 118
Şîrâzî'nin "Biz Firavun'un sözü üzereyiz" Sözü 122
Nifâk Büyüdüğünde Sahibi Ehli Kitabın Kafirlerinden Daha Şerli Olur 123
Onların Bu Görüşlerinin Müslümanlara Zehirden Daha Zararlı Olması 124

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

Tahkik Edenin Önsözü

Şüphesiz ki hamd Allah'a mahsustur. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyet verdiğini kimse saptıramaz. Onun saptırdığına da kimse hidâyet veremez.

Şehâdet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu, rasûlü, seçtiği peygamberi, halîlidir. Risâleti tebliğ etmiş, emaneti eksiksiz yerine getirmiş, ümmete samimiyetle öğüt vermiş, Yüce Allah'ın yolunda hakkıyla cihad etmiştir. Bu sebeple Allah'ın pek çok salât ve selâmları onun ve tertemiz aile halkının, şerefli, asil, uğurlu ashâbının, kıyâmet gününe kadar güzel bir şekilde onların izinden gideceklerin üzerine olsun.

Bundan sonra (diyeceğim şudur ki):

Bu; İmâm, Müceddid Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye ed-Dimeşkî'nin *Allah üzerine rahmetini ihsan etsin. Firdevs-i A'lâ'yı ona mekân kılsın* sunmakta olduğumuz nefis risalelerinden ikinci risaledir.[1] Biz bu risaleyi de Şeyhu'l-İslâm'ın Yüce Allah'ın Kitabına

1 Birinci risâle; Şeyhu'l-İslâm'ın daha önce (Allah'a hamd olsun) Kuveyt'te ve Dâru İbni'l-Cevzî Yayınevi tarafından Suûdi Arabistan'da, ayrıca Mektebetu's-Sünne Yayınevi tarafından Mısır'da basılmaya muvaffak olunan *"el-Vasiyyetü'l-Kübrâ"* adlı risâledir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ve Rasûlünün sünnetine tâbi olmak, selefin *Allah hepsinden razı olsun* yoluna bağlı kalmak sadedinde onun yöntemini seven kimselere takdim ediyoruz.

Şeyhu'l-İslâm bu risalesinde oldukça önemli bir konuyu ele almakta, çağında tanık olduğu, sahipleriyle ve davetçileriyle tartıştığı itikadî bir sapmayı ele alıp, tedavi etmektedir. Sözünü ettiğimiz konu "vahdetü'l-vücûd" inancıdır.

"Vahdetü'l-vücûd" inancı yahut yaratan ile yaratıcının birliği (İttihâd) ya da Rabbin yaratılmışa hulûl etmesi inancı, eski ve şeytanî bir görüştür. Tasavvufa intisab eden kimselere; İslâm'a yabancı olan ancak sonradan müslümanlar arasına girmiş bulunan Eflatunculuk, Zerdüştlük, Mecûsîlik, Hinduizm, Cînîzm, Budizm ve son olarak da Hıristiyanlık gibi kaynaklardan sızmıştır.

Mutasavvıfların ve onların izinden gidenlerin bu bozuk inancı kötü bir takım sonuçlar, oldukça sakıncalı sapmalar ortaya çıkartmıştır. Bunların bazıları:

•Hâlık ile mahlûk arasında, Rab ile kul arasında bir fark yoktur. Her şey birdir ve tek bir zattır!!

•Yüce Allah'ın dışında kendisine ibadet olunan her bir şey aslında bir haktır. Çünkü hakikatte o da Allah'tır!

•Buna bağlı olarak bu inancın müntesiplerinin Kur'ân-ı Kerim'in kendilerini reddetmek, fiillerini ve şirklerini kabul etmemekle dolup taştığı müşriklere ve puta tapanlara karşı herhangi bir tepki göstermeleri, onları reddetmeleri söz konusu olmaz. Hatta "ben sizin en yüce Rabbinizim"!! diyen Firavun'un söylediğini reddetmek dahi bunlara göre doğru değildir. Çünkü o da ancak doğru olan bir söz söylemiştir.!! Mûsâ *aleyhi's-selâm* da ona karşı çıkınca -hâşâ- dar anlayışlılık göstermiştir.

•Namaz ve buna benzer şer'î yükümlülüklerin kendilerinden sâkıt olduğunu (düştüğünü) söylemeleri, bazılarının âriflerin

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

namazı, küfürden ötürüdür, demeleri -ileride risâlede görüleceği üzere- gibi.

•Kadere iman hususunda sapma göstermek, cebriyeciliği kabul etmek, kulun hakikatte herhangi bir fiilinin olmadığını, failin ancak Yüce Allah olduğunu söylemek; öyle ki bu kanaatte olanlardan kimisi: O kullarını neyin üzerinde durmalarını murad etmişse öylece yaratmıştır, demiştir.

Burada Şeyhu'l-İslâm *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-* bu görüşü reddetmek için tam bir bölüm ayırmıştır.

Ve buna benzer daha bir çok küfür, ilhâd, din ve dünya ile ilgili sonu gelmez daha başka fesatlar.

Kişiyi kâfir eden, dinden çıkartan bu inanç, bu sapık düşünce -en büyüğü olsa dahi- mutasavvıfların biricik sapıklıkları değildir. Aksine tasavvuf büyük bir kapıdır. O kapıdan müslümanlara akidelerinde, ahlâk ve yaşayışlarında olmak üzere pek çok kötülükler girmiştir. Olumsuzluk ve -tevekkülde aşırıya kaçmaktan ibaret olan- tevâkül (hazır yiyicilik) gibi.

İnsanın kişiliğini ortadan kaldırmak, şeyhin kişiliğini tazim edip, takdis etmek, körü körüne onu taklit edip, Yüce Allah'a isyanı gerektiren hususlarda dahi ona itaat etmek.

Şer'î ilimleri öğrenmeyip, onu küçümsemek.

Geçim için çalışmayı bırakmak.

Ruhbanlık, evlenmemek, hoş ve temiz şeyleri haram bilmek.

Çöllerde dolaşmak ve "halvete çekilmek" bid'atini işlemek.

Davullar ve kavallar eşliğinde zikir ve raks.

Kabirlere el sürmek, etraflarında dönmek, onlara adakta bulunmak, onlar için kurbanlar kesmek, onlar adına yemin etmek, mevlit törenleri tertip etmek suretiyle kabirleri tazim etmek.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Hatmu'l-velâye (son veli) iddiası ve bunun nübüvvet makamından ve risalet makamından yukarıda olduğu gibi türlü asılsız iddialarla övünmek.

Büyücülük, şeytanî olağanüstülükler... ve daha başka sayılamayacak kadar çok işler yapmak.

Şeyhu'l-İslâm *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-* bu risalesinin sonlarında bunların ümmet için nasıl bir tehlike teşkil ettiklerini açıklamıştır. Çünkü bunlar görünüş itibariyle zühd ve ibadet kılığındadırlar. Hakkı bâtıla karıştırırlar. Böylelikle meseleyi iyice bilmeyen avam için gerçek halleri gizli ve saklı kalır. Bundan dolayı ümmet için Yahudilerden ve Hıristiyanlardan daha büyük bir tehlike teşkil ederler. O der ki:

"Müslümanların bir çoğu arasına sirâyet edip, yaygın bir hal almış bulunan bu münkere karşı çıkmak, müslümanların kendisi ile saptırılmaları söz konusu olmayan Yahudi ve Hıristiyanların dinine karşı çıkmaktan daha önceliklidir. Özellikle bunların görüşleri Yahudilerin ve Hıristiyanların görüşlerinden daha şerlidir. Bunların söylediklerinin anlamını bilen ya da inanan bir kimse Yüce Allah'ın şu buyruğuyla kendilerine karşı cihad edilmesini emir buyurduğu münafıklardan olur: *"Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et ve onlara karşı sert ve haşin ol." (Tahrim, 66/9)* Münafıklık ileri dereceye ulaştığı takdirde münafık kişi kitap ehli kâfirlerinden daha şerli olur ve cehennem ateşinin en alt mertebesinde yerini alır."

Onların bozuk bilgilerinin tehlikelerini ve ümmet üzerindeki etkilerini açıklarken de şunları söyler:

"Onların bu görüşlerinin Müslümanlara verdiği zarar, zehir olduklarını bilmeksizin yedikleri zehirlerin zararından da daha büyüktür, hırsız ve hain olduklarını bilmedikleri hırsızların ve hainlerin zararından da daha büyüktür. Çünkü bu gibi kimselerin zararı nihâyet insanın ölümü yahut malının gitmesidir. Bu

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

dünya sınırları içinde kalan bir musibettir. Hatta bazen âhirette bu musibete uğrayanın rahmete nâil olmasına dahi sebep olabilir, ama bunlar ise insanlara Allah'ın nebîlerinin ve velîlerinin kapları ile küfür ve inkâr şarabını içiriyorlar; Allah yolundaki mücahidlerin elbiselerini giymekle birlikte, içten içe Allah ve Rasûlüne karşı savaş açan kimseler arasında bulunuyorlar. Kâfir ve münafıkların sözlerini Allah'ın gerçek evliyalarının lafızlarının kalıbı içerisinde sunuyorlar. Böylelikle bir kimse onlarla birlikte mümin ve Allah'ın velisi (dostu) olmak için aralarına girer, fakat neticede Allah'a düşman bir münafık olup çıkar..."

İmam Ahmed *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-*'e şöyle sorulmuş: "Oruç tutan, namaz kılan ve itikâfa çekilen bir adamı mı daha çok seversin, yoksa bid'at ehli hakkında konuşup onları tenkit eden birisini mi daha çok seversin? İmam şu cevabı vermiştir: Kişi kalkıp namaz kılsa, itikafa çekilse bu ancak kendisi içindir, ama bid'at ehli hakkında söz söylese, şüphesiz ki bu açıklamaları müslümanların lehinedir ve böylesi daha faziletlidir."

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye onun bu sözleri ile ilgili olarak şunları söyler: "Böylelikle bu kişinin faydasının müslümanların geneline, dinlerinde faydalı olduğunu ve bu amelin Allah yolunda cihad türünden olduğunu açıklamaktadır. Çünkü Allah'ın yolunu, dinini, menhecini, şerîatini temizleyip arındırmak, bu gibi kimselerin haddi aşmalarını ve bu konudaki düşmanlıklarını önlemek, müslümanların ittifakı ile bir farz-ı kifâyedir.

Eğer Allah bu gibi kimselerin zararını önlemek için bu görevi yerine getirecek kimseleri takdir etmeyecek olsaydı, din fesâda uğrardı ve bunun fesâdı harb ehli olan düşmanların İslâm yurdunu istilâ fesâdından daha büyük olurdu. Çünkü bu düşmanlar İslâm ülkesini istilâ ettikleri takdirde kalpleri ve kalplerde bu-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lunanları ancak bu istilâlarından sonra ifsad edip bozabilirler; ama bunlar ta baştan beri ve doğrudan kalpleri ifsâd ederler."[2]

Bu Konuda Yapılmış Telifler

Bu hususta yani vahdet-i vücûd, hulûl ve ittihâd sadedinde te'lif edilmiş kitaplar arasında 885 h. yılında vefat etmiş muhaddis, müfessir, tarihçi, büyük ilim adamı Burhanuddîn el-Bikâ'î İbrahîm b. Ömer'in iki eseri de vardır: Bunların birisi: *"Tenbîhu'l-Gabî ilâ Tekfîri İbn 'Arabî"* adında diğeri de: *"Tahzîru'l-İbâd min Ehli'l-İnâd bi Bid'ati'l-İttihâd"* adını taşımaktadır. Bu eserinde özel olarak İbn Arabî ve İbnu'l-Fârıd'ı genel olarak da onların yöntemlerine benzeyen tasavvufu tenkit etmektedir.

el-Bikâ'î'nin tenkit yönteminin dayandığı iki esas şunlardır:

1- Bu eserinde İbn Arabî'nin *Fusûsu'l-Hikem* adlı eseri ile İbnu'l-Fârıd'ın *et-Tâiyyetü'l-Kübrâ* adlı eserlerinden pek çok nas nakletmiştir. Bu metinlere el-Bikâ'î çok az olmak üzere yorum eklemekte yahutta Kur'ânî tevhidin ruhundan uzaklıklarını açığa çıkarmaktadır. Çünkü o bu hususta okuyucunun zekâsına ve dinini bilişine dayanmaktadır. Bu iki nokta bu metinlerde bulunan küfür ve Mecûsiliği idrâk etmek için yeterlidir. Okuyucu üstün körü bir düşünce ile dahi bunları idrâk edebilir.

2- Dayandığı ikinci esas ise hicri 7., 8. ve 9. asrın önder ilim adamlarından pek çok fetvayı söz konusu etmesidir. Dikkatimi çeken hususlardan birisi de şudur: Müellif İbn Teymiyye'den çok az bir takım iktibaslar dışında bir şey nakletmemiştir. Ancak bu da kitabın, mutasavvıfların bakış açısına göre kendi inançlarına karşı pek büyük bir tehlike teşkil etmesine sebep

2 *"Mecmû'u'r-Resâil" (5/110).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

olan hususlardan birisidir. Zira mutasavvıflar el-Bikâ'î'nin sözünü ettiklerinden hiçbirisini kendilerine düşman olmakla itham edemezler. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye hakkında iftirada bulunarak yaptıkları gibisini bunlar için yapamazlar. İşte el-Bikâ'î'nin İbn Arabî ve İbnu'l-Fârıd'ın kâfir olduklarına dair fetvalarını aktardığı bu kimseler ya İbn Teymiyye'ye karşı çıkmış, onunla tartışıp (ona düşmanlık etmiş) bir kesimdirler ama aynı zamanda sufilerin iç yüzünü açığa çıkarmakta onunla birlikte aynı yolu izlemiş kimselerdir; yahutta o, kaleme aldığı satırlarda İbn Teymiyye'ye ne açık bir dostluğu ne de açık bir düşmanlığı bilinmeyen bir kesimden nakillerde bulunmaktadır. Bunlar her ne kadar itikadî meselelerde İbn Teymiyye'ye muhalif bir kanaatte iseler bile bu böyledir. Çünkü bu kesimin büyük çoğunluğu Eş'arî mezhebinin önde gelen ilim adamlarıdır ya da bu hususta kendilerinden nakilde bulunduğu kimseler tasavvufta büyük bir yeri ve makamı olan bir kesimdir. Alâuddîn el-Buhârî gibi. Bu kişi bütün bu sayılanlar arasında İbn Arabî, İbnu'l-Fârıd ve onların dini bakımdan kanaatlerini paylaşanlara karşı en katı tutumu takınan kimsedir."[3]

Eserin Yazma Nüshası

Bu eserin tahkikinde Şeyh Muhammed Reşîd Rıza'nın -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- neşrettiği *"Mecmû'atu'r-Resâil ve'l-Mesâil"* arasından basılmış bulunan *(1/61-120)* nüshaya itibar ettim. Muhammed Reşid Rıza bunun sonlarında şunları söylemektedir:

3 *"Masra'u't-Tasavvuf"* yahut *"Tenbîhu'l-Gabî ilâ Tekfîri İbn 'Arabî"* adlı eserin mukaddimesinden. Söz konusu bu esere mukaddime yazıp, tahkikini yapan muhterem eş-Şeyh Abdurrahmân el-Vekîl -*Yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- olup, Cemâatu Ensâri's-Sünneti'l-Muhammediyye'nin üyesi idi. Eser 1372/1952 yılında basılmıştır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Bize bu risaleyi Şeyhu'l-İslâm, sünnetin destekçisi, İmâm Ahmed Takiyyuddîn İbn Teymiyye'ye *-Allah ruhunu kutsasın-* ait daha başka bir takım risale ve fetvaları ile birlikte Allah yolunda kardeşimiz, faziletli üstad Şeyh Muhammed Behçet el-Eserî el-Bağdâdî gönderdi. O da bunu hocası ve arkadaşlarımızın en özellerinden Irak'ın büyük allâmesi İslâm âleminin her tarafından ilminden yararlanılmak için kendisinin bulunduğu yere yolculuk yapılan es-Seyyîd Mahmûd Şükrî el-Âlûsî *-Yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun-*'nin irşadı ile gönderdi. Bu risaleyi faziletli üstad Muhammed Alî el-Fudaylî ez-Zebîdî el-Bağdâdî yanlışı, tahrifi ve düşmüş kelimeleri pek çok olan bir nüshadan naklet-miş bulunmaktadır. O şunları söyler: Bu risaleyi tashih etmek için gücünün yettiği kadarıyla gayret gösterdi.

Biz de diyoruz ki: Ondan sonra bizler de olanca gayretimizi göstererek geriye kalan ve imkân bulduğumuz tashihleri yaptık, imkân bulduğumuz bazı yerlere dipnotlarda dikkat çektik. Diğer bazı yerlere de yanında soru işareti koyduk. Artık bu risaleden maksadını tamamen anlaşılabilir hale gelmesi dolayısıyla Yüce Allah'a hamdederiz. Yüce Allah'tan -müellifi, müstensihi, bize bu risaleyi göndereni, gönderme irşadında bulunanı, neşredeniyle herkesi lütfuyla, keremiyle mükâfatlandırmasını niyaz ederiz."

Kitabı Neşrederken Yaptığım İşler

Kitabı neşrederken yaptığım işleri aşağıdaki şekilde özetleyebilirim:

1- Kitabı müphem (kapalı) ibarelere açıklık getirmek, baskı hatalarını düzeltmek, ibarelerde düşmüş yerlere işaret etmek, kitabın çoğunluğuna (gereken yerlerde) hareke koymak suretiyle en mükemmel şekliyle sunmaya gayret gösterdik.

2- Kur'ân âyetlerinin Kitâb-ı Kerîm'deki yerlerini gösterdik.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

3- Nebevî hadisleri kaynaklarından tahric ettik, hadisin sıhhat derecesini, hadis âlimlerinin kurallarına uygun şekilde açıkladık, kaynak gösterirken eğer hadis sahîhaynda (Buhârî ve Müslim) ise, ihtisarı isteyerek sadece bu iki kaynağı vermekle yetindik.

4- Kitapta adı geçen özel isimlerin biyografisini verdik. Okuyucu bu hususta bir dereceye kadar uzun açıklamalar yaptığımızı görebilir. Bundan maksadımız ise insanları onlardan sakındırmak amacı ile kişisel yaşayışlarına açıklık getirmektir.

5- Açıklamaya ihtiyaç gördüğüm ya da ek bir bilginin gerekli olduğunu gördüğüm bazı fıkralara notlar ekledim. Şeyh Muhammed Reşîd Rıza'nın notlarının çoğunu bıraktım. Bazen de ondan sonra ek açıklamalarda da bulundum.

Yazacaklarıma son vermeden önce Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in: "İnsanlara teşekkür etmeyen kimse Allah'a şükretmemiş olur."[4] buyruğunun bir gereği olarak İhyâu't-Turâs el-İslâmî Cemiyetine bağlı Mescidler ve İslâmî Kurumlar İnşa İdaresi müdürü faziletli kardeşim Târık el-'Îsâ'ya teşekkür etmek istiyorum. Çünkü bu risalenin tahkikine beni teşvik etmek lütfunda bulunmuştur.

Pek yüce, pek büyük, pek cömert ve pek keremli olan Yüce Allah'tan bizleri, onu ve bütün kardeşlerimizi Ona itaat etmeye muvaffak kılmasını, dinine hizmet uğrunda, yeryüzünde Onun sözünü yüceltmek uğrunda çalıştırmasını, canımızı müslümanlar olarak almasını niyaz ederiz. Şüphesiz ki O pek lütufkâr ve pek merhametlidir. Allah'ın salât ve selâmları Muhammed'e, onun aile halkına ve bütün ashâbına olsun.

4 (HASEN HADİS): *Tayâlisî, Ahmed ve Buhârî "el-Edebu'l-Müfred"de; Ebû Dâvûd, Tirmizî* ve başkaları Ebû Hureyre *radiyallâhu anh*'den merfû bir hadis olarak rivâyet etmişlerdir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Duamızın sonu da, âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun demek olsun.

Muhammed b. Hamed el-Humûd en-Necdî
Kuveyt, 3 Rebîulevvel, 1413

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Vahdet-i Vücûdçu Hezeyanlara
İbn Teymiyye'nin Cevabı

İbtâlu Vahdeti'l-Vücûd
ve'r-Reddu 'ale'l-Kâilîne bihâ

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye
Rahmetullâhi aleyh
(öl. 728h/1328)

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

Şeyhu'l-İslâm Takıyyuddîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Teymiyye'ye *-Allah-u Teâlâ ondan razı olsun-* güvenilir bazı şahsiyetlerin hattı (el yazısı) ile bulunmuş bir tomara dair soru soruldu. Söz konusu bu tomarda insanlardan bir cemaatin sözleri zikredilmektedir. Bu tomarda bulunanlardan:

"Seleften birisi?![5] şöyle demiştir: Şüphesiz Yüce Allah zatını son derece latif kılarak ona 'Hak' adını vermiş, daha sonra yine zatını oldukça kesifleştirerek ona 'halk' adını vermiştir."!!!

"Şeyh Necmuddîn b. İsrâîl[6] dedi ki: Şüphesiz Allah hakikat olarak eşyada zuhur etmiş, mecazî olarak da eşya ile hicab-

5 Selef ve selef âlimlerinin böyle sözler söylemeleri her türlü ihtimal dışı olup, onlara yakıştırılamaz.

6 Adı Muhammed b. Sevvâr b. İsrâîl Necmuddîn Ebu'l-Me'âlî eş-Şeybânî ed-Dımeşkî'dir. 603h. yılında dünyaya gelmiş olup, Şeyh Alî b. Ebi'l-Hasen b. Mansûr el-Yeserî el-Harîrî *-ileride biyografisi gelecektir-* ile 18 yıl boyunca sohbeti (arkadaşlığı) olmuştur. Ondan önce Şeyh Şihâbuddîn es-Sühreverdî'den *-bunun da biyografisi gelecektir-* hırka giymiş ve kendisini üç halvete oturttuğunu ileri sürmüştür.
Hafız İbn Kesîr der ki: Oldukça edip, şiir sanatında üstün, nazımda son derece maharetli birisi idi. Fakat sözünde ve nazmında İbn Arabî, İbnu'l-Fârıd ve hocası el-Harîrî'nin yoluna uygun bir tür hulûl ve ittihâda işaret eden sözler vardır. Allah onun halini ve işinin hakikatini en iyi bilendir. (Şam)'da 677h yılında vefat etmiştir.
Derim ki: Bu tercemesini (biyografisini) verirken uzunca ed-Dâliyye (dâl harfi kafiyeli) kasidesinden yukarıdaki beyti de nakletmiştir. Bu beyit onun görüşünü ortaya koyar. Bk. *"el-Bidâye ve'n-Nihâye" (13/283-287).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lanmıştır. Hak ve cem' ehlinden olan kimse bunları bir takım zuhurât ve tecelliler olarak müşahede eder, mecaz ve fark ehlinden olan kimse de bunları perdeler ve hicablar olarak müşahede eder."!!

"O bir kasidesinde şöyle demektedir:

"Benim bir hakkımdır varlığı ve varlık ehlini reddetmek
İki elim topluca beni icad edene asılı duruyorken."!!

Bundan bir süre sonra da beyiti şöylece değiştirmiştir:

"Varlığa ve onun ehline aşık olmak andolsun benim için bir haktır."!!

Ben ona, buna dair soru sorunca da şu cevabı verdi: "Başlangıç makamı, kâinatı bir takım hicablar olarak görmek ve bunları reddetmektir. Daha sonra bunları bir takım zuhurât ve tecelliler olarak görür. Artık onlara âşık olmak onun hakkı olur."!! Nitekim onlardan birisi şöyle demektedir:

"Ben onun develerinin geçtiği bir yeri öpüyorum.
Ya onun güzelliğinin dolaştığı bir yurda ne yapmam?"!!

İbn Arabî[7] Ebu Nevvâs'a ait şu:

7 Adı Ebû Bekr Muhammed b. Alî b. Muhammed b. Ahmed et-Tâî el-Hâtemî el-Mursî İbn Arabî olup, Dımaşk'a yerleşmiştir. Nakledildiğine göre o İbn Beşkuvâl ve İbn Sâf'dan hadis dinlediği gibi Mekke'de Zâhir b. Rüstem'den, Dımaşk'ta İbn el-Harastânî'den de hadis dinlemiş, Bağdat'ta da rivâyet almış ve Rum diyarında (Anadolu'da) bir süre yaşamıştır. Mağrib'de emirlerden birisinin inşa kâtipliğini yapmış, daha sonra zühde, taabbude yönelmiş, vahdete kendisini vermiş, yolculuk yapmış, mâsivâdan tecerrud etmiş, Tihâme'ye Necid'e gitmiş, halvethaneler yapmıştır.
Zehebî der ki: "Vahdet ehli tasavvufuna dair pek çok şeyler yazmıştır. Onun en bayağı teliflerinden birisi de *"el-Fusûs (Fusûsu 'l-Hikem)"*dir. Eğer bu kitapta küfür yoksa dünyada küfür diye bir şey de yoktur. Allah'tan af ve kurtuluş dileriz. İmdadımız Allah'adır."
Bir topluluk onu oldukça tazim etmiş ve onun söylediklerini en uzak ihtimallerle tevil etmek için kendilerini çok yormuşlardır. Büyük ilim adamı hocamız İbn Dakîki'l-'İd'in naklettiğine göre o Şeyh İzzuddîn b.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Abdüsselâm'ı İbn 'Arabî hakkında şunları söylerken dinlemiştir: "O, kötü ve yalancı bir şeyhtir. Âlemin kadim olduğunu kabul eder ve hiç bir kadının bir erkeğe haram olduğunu kabul etmezdi."
Lisânu'l-Mizân adlı eserde de: "O kötü, şiî ve yalancı bir şeyhtir" denilmektedir. Buna yakın ifadeler Mîzânu'l-İ'tidâl'de de yer almaktadır."
Yine *Mîzânu'l-İ'tidâl*'de şöyle demektedir: "İbn Arabî filozofların ve felsefecilerin tasavvuflarına dair pek çok eser yazmış, kabul edilemeyecek (münker) sözler söylemiş, bir grup ilim adamı bunları dinden çıkış ve zındıklık olarak değerlendirirken, bir grup ilim adamı da bunları âriflerin işaretlerinden ve saliklerin rumuzlarından değerlendirmiştir. Bir başkaları da müteşâbih sözler arasında kabul ederek bunların zahir ifadelerinin küfür ve dalâlet, bâtıllarının ise hak ve irfan olduklarını, özü itibariyle bu sözlerin sahih ve pek değerli olduğunu söylemişlerdir! Başkaları da şöyle demektedir: O bu bâtıl ve dalâlet sözleri söylemiştir ama onun bu bâtıl ve dalâlet üzere öldüğünü kim söyler?
Onlara göre onun halinden zahir olan, bunlardan dönüp yüce Allah'a yöneldiğidir. O geçmişlere dair rivâyetleri ve sünnetleri bilen birisi idi. Çeşitli ilimlerde de yetkin idi.
Daha sonra *el-Mîzân*'da şunları söylemektedir: Benim onun hakkındaki kanaatime gelince: Ölüm esnasında Hakkın kendisine doğru cezbeylediği Allah'ın velilerinden olması ve nihâyette ona hüsn-ü hatimeyi nasip etmiş olması mümkündür. Söylediği sözlere gelince, onun vahdet-i vücûdçu kurallarına göre sözlerini anlayıp bilen ve sözbirliği ettikleri noktanın o olduğunu kavrayıp, bu kanaati savunanların ibarelerini yan yana bir araya getiren bir kimse, söylediklerinin aksinin hak olduğunu açıkça görür.
Aynı şekilde *"Fusûsu'l-Hikem"* adlı eserini dikkatle inceleyen yahutta iyiden iyiye üzerinde düşünen bir kimse hayrete düşer. Zeki bir kişi, bu sözleri ve birkaç anlama gelme ihtimali olan bu ibareleri iyice düşündüğü takdirde, şu iki konumdan birisinde olacaktır: Ya o da bâtında ittihâdı (vahdet-i vücûdçuluğu) kabul eden birisidir yahut bu görüşü kabul edenlerin görüşlerini küfrün en ileri derecesi olarak sayan, Allah'a iman eden müminlerden birisidir. Allah'tan affedilmeyi ve imanı kalplerimize yazmasını, dünya hayatında da âhirette de bizi o sapasağlam söz ile sebatlandırmasını dileriz. Allah'a yemin ederim ki müslümanın inekleri güderek cahil olarak, namazlarını kılacak kadar Kur'ân-ı Kerim'den birkaç sûre dışında ilim namına hiçbir şey bilmeden ve Allah'a ve âhiret gününe iman ederek yaşaması, böyle irfan ve hakikat! denilen bu şeylerden çok çok daha hayırlıdır.
Hafız İbn Kesîr der ki: ... "Mekke'de de bir süre ikamet etti ve orada *"el-Futuhâtu'l-Mekkiyye"* adındaki yaklaşık 20 ciltlik eserini tasnif etti. Bu eserinde akla uygun, aklın kavrayabileceği şeyler de vardır, aklın

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Cam oldukça inceldi, şarap döküldü
Her ikisi birbirine benzedi, biri ötekine karıştı

Sanki kâse yok da sade şarap var
Sanki bu bir kâsedir, şarap yok."!!

İki beyitin okunması akabinde: "Ona âlemin sureti bu şekilde karışık görünmüştür. Âlemin zâhiren görüneni, onun yaratması, yaratığı, bâtını da Onun hakkıdır." demiştir!!!

"Selef(!?)den birisi de şöyle demiştir: 'Gördüğünün aynısı görünen bir zattır. Görünmeyen zat ise gördüğünün aynısıdır. Sadece Allah vardır, çokluk bir vehimdir' demiştir."!!!

"Şeyh Kutbuddîn İbn Seb'în[8] şöyle demiştir: "Mâlik bir

kabul edemeyeceği şeyler de vardır. Reddedilmesi gereken şeyler de, edilmeyecek şeyler de vardır. Bildik şeyler de vardır, bilinmedik şeyler de vardır. Ayrıca *Fusûsu'l-Hikem* adlı eser de onun olup, bu eserinde de zâhiren açık küfür olan pek çok şeyler bulunmaktadır."
Ebû Şâme de şöyle demektedir: "Onun pek çok eseri vardır, eser tasnifi onun için çok kolay bir işti. Güzel de şiirleri vardı. Tasavvuf yolu üzerinde uzun açıklamaları vardır. Güzel bir cenaze merasimi olmuştur."!?
Biyografisi için bk. *Zehebî "Mîzânu'l-İ'tidâl" (3/659-660); "Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (23/ 48-49); İbn Kesîr "el-Bidâye ve'n-Nihâye" (13/156); İbn Hacer "Lisânu'l-Mîzân" (5/311-315).*
Büyük ilim adamı Burhânuddîn el-Bikâ'î (885 h.), onun *Fusûsu'l-Hikem* adlı eserindeki küfür gerektiren ibareleri tek tek tespit etmiştir. Bunları *"Tenbîhu'l-Gabî ilâ Tekfîri İbn 'Arabî"* eserinde yapmış olup, söz konusu bu eser Abdurrahmân el-Vekîl'in tahkiki ile basılmıştır. (bk. Mukaddime)

8 Adı Abdülhak b. İbrâhîm b. Muhammed Ebû Muhammed el-Makdisî er-Rakûtî'dir. Mursiye yakınlarında Rakûta denilen bir yere nispet edilir, 614 h. yılında doğmuştur.
Hafız İbn Kesîr der ki: Öncekilerin ilmiyle ve felsefeyle uğraşmış, bundan dolayı bir tür ilhâda sapmıştı. Bu hususta eserler yazmıştı. Simyacılığı (sihir ilmi) bilen birisi idi. Bu yolla da aklı çalışmayan, prens ve zenginlere karşı türlü gözbağcılıklar yapar ve bunun kendilerinin mesleğinde olan kimselerin hallerinden bir hal olduğunu iddia ederdi. *"el-Budvu"* ve *"el-Hû"* adlı eserleri telif etmiştir.
Mekke'de ikamet etmiş ve İbn Sumey adındaki emirinin aklını çelmiş, bazı zamanlarda Hira dağına çekilerek -nakledildiğine göre- Peygam-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Rab, ölümlü bir kul vardır. Siz de böylesiniz. Sadece Allah vardır, çokluk ise bir vehim ve hayaldir."!!!

"Şeyh Muhyiddîn b. Arabî şöyle demiştir:

Ey insan sureti, ki onun sırrı manevidir.
Eğer ben olmasaydım, ne dersin, emir için sen yaratılmış olmazdın.

Senin var olmanı diledik seni inşa ettik,
bir beşer mahluk olarak
Sen bizlere tanık oluyorsun en mükemmel şeylerde."!!!

"Şeyhlerin çocuklarından birisi [sıcak dolayısıyla] babasından hac etmeyi istedi.[9] Bunun üzerine şeyh ona: Evladım, (kendisini kastederek) Allah'ın bir göz açıp kırpacak kadar bir süre dahi terk etmemiş olduğu bu evi tavaf et! dedi."!!!

ber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e geldiği gibi kendisine de vahyin gelmesini ümit etmiş. Çünkü o, bunu nübüvvet kesb ile elde edilebilen bir iştir şeklindeki bozuk inancına dayanarak yapıyordu. Yine onun kanaatine göre nübüvvet, aklın saf halinde olduğu zaman akla taşan bir feyzdir, ama elde ettiği dünyada ve âhirette -eğer bu inanç üzere ölmüşse- horluk ve rezillikten başkası olamaz. Beyt'in etrafında insanların tavaf ettiğini görünce onlar hakkında: "Bunlar denk beygiri gibi dönüyorlar. Eğer benim etrafımda dolaşsalardı Beyt'i tavaf etmelerinden daha faziletli olurdu"!! demiştir. Bunun ve benzerlerinin hakkında hükmünü verecek olan Allah'tır. Ondan çok büyük laflar ve fiiller nakledilmiştir."
Hafız İbn Hacer der ki: "İbn Dakîki'l-'Îd'in naklettiğine göre o bir kuşluk vaktinden itibaren öğlene kadar onunla birlikte oturmuş, bu esnada kelimelerini anladığı fakat tertiplerini aklıyla kavrayamadığı sözler söyleyip durmuş."
Zehebî bunu böylece nakletmiştir. Yine Zehebî şöyle demektedir: "Onun çok adi bir sözü de ünlüdür. O da: İbn Ebî Kebşe (Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*)! benden sonra bir nebî gelmeyecektir, derken kendisine yalan söylemiştir!!! demiştir." 669 yılında helâk olmuştur.
Biyografisi için bk. *"el-Bidâye ve'n-Nihâye" (13/261); "Lisânu'l-Mizân" (3/392).*

9 Asıl yazmada da böyledir. Naşir de buna böylece işaret etmiştir. Doğrusu şöyle olabilir: Şeyhlerden birisinin çocukları babasından hac etmeyi istedi... (Ayrıca bunun açıklaması da ileride gelecektir.)

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Râbia[10]'dan nakledildiğine göre o haccetmiş ve (Kâbe için) şunları söylemiştir: "İşte bu yeryüzünde kendisine ibadet olunan puttur. Allah'a yemin ederim, Allah onun içine ne girmiştir, ne de onda bulunmadığı olmuştur."!!!

Yine o tomarda Hallâc-ı Mansûr'a[11] ait şu beyitler bulunmuştur:

10 Adı İsmaîl kızı Râbia el-'Adeviyye Ümmü 'Amr'dır. Âlu Atik'in azadlı bir cariyesidir. Basralı meşhur âbid kadın.
İbnu'l-Cevzî dedi ki: "Râbia zeki bir kadın idi. Güçlü anlayışına delil teşkil eden sözlerinden birisi de: Allah'tan mağfiret dilerim sözümdeki, sadakatimin azlığından ötürü Allah'tan mağfiret dilerim, sözüdür."
İbnu'l-Ârâbî dedi ki: Râbia'dan insanlar pek çok hikmet öğrenmişlerdir. Süfyân, Şu'be ve başkaları onun hakkındaki söylentilerin bâtıl olduğuna delil teşkil edecek şeyleri ondan nakletmiş bulunuyorlar. Güya o şöyle demiş:

"Ben seni kalbimin içinde benimle söyleşen kıldım
Cismimi de benimle oturmak isteyene mübah kıldım."!!

Bazıları beyitin ilk mısrası ile hulûlu benimsediğini, beyitin geri kalan kısmı ile de ibâhiyeciliği benimsediğini söylemişlerdir.
Ancak Zehebî buna karşı şunları söyler: Bu bir aşırılık ve bilgisizliktir. Muhtemelen Râbia'yı buna nispet eden kişinin kendisi İbâhiyeci ve Hulûliyecidir. Böylelikle küfrüne delil göstermek istemiştir. Nitekim bunların: "Kendisi ile işittiği kulağı olurum" hadisini yanlış olarak delil göstermeleri de bunun gibidir.
İbn Kesîr der ki: İnsanların çoğu ondan övgüyle söz etmişlerdir. Ebû Dâvûd es-Sicistânî onun hakkında açıklamalarda bulunmuş, onu zındıklıkla itham etmiştir. Muhtemelen Râbia'dan ona bu hususta bir şeyler ulaşmış olmalıdır.
es-Sühreverdî, *Avârifu'l-Meârif* adlı eserinde ona ait bir beyit zikretmektedir. (Az önceki beyti bir başka beyitle birlikte zikreder.) Dedi ki: Râbia'nın sâlih bir takım hallerini ve amellerini, gündüzün oruç tutup, geceleyin namaz kıldığını ve onun hakkında sâlih rüyalar görüldüğünü zikretmişlerdir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.
Râbia şerefli Kudüs'te 185 h. yılında vefat etmiştir. 135 h. yılında vefat ettiği de söylenmiştir.
Biyografisinin yer aldığı kaynaklar: *İbnu'l-Cevzî "Sıfatu's-Safve"; Zehebî "Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (8/241-243); "el-Bidâye ve'n-Nihâye" (9/186-187); Ömer Rıza Kehhâle "A'lâmu'n-Nisâ" (1/430-433).*

11 Adı el-Hüseyn b. Mansûr b. Mahmî Ebû Abdillah'dır. Ebû Muğîs olduğu da söylenmiştir. Hallâc, mutasavvıf, Fars'lı ve Beydâ'lıdır. Dedesi Mahmî, Mecusî idi.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Hallâç el-Hüseyn, Tüster'de yetişti. Sehl b. Abdullah et-Tusterî ile arkadaşlık etti. Bağdat'ta el-Cüneyd ve Ebu'l-Hüseyn en-Nurî ile de sohbetleri oldu. Çokça yolculuklar yapmış, pek çok yere gitmiş ve nefsî mücahedede bulunmuştur.

İbnu'l-Velîd dedi ki: Şeyhler onun sözlerini ağır buluyorlar, bundan dolayı onu tenkit ediyorlardı. Çünkü o şerîate ve zâhidlerin tarikatına muhalif şeyler yapıyor; bununla birlikte muhabbetullahı iddia ediyor fakat ondan iddiasına aykırı şeyler görülüyordu.

Hatib el-Bağdâdî der ki: "Mutasavvıflar onun hakkında ihtilâf etmişlerdir. Çoğunluğu Hallâc'ın kendilerinden olmasını kabul etmemekte, onu aralarında saymak istememektedirler. Fakat önceki Sufilerden Ebu'l-Abbâs b. Atâ el-Bağdâdî, Muhammed b. Hafîf eş-Şirâzî, İbrahim b. Muhammed en-Nasrâbâzî en-Neysâbûrî onu kendilerinden kabul ederek halinin sahih olduğunu söyleyerek sözlerini toplamışlardır. Hatta İbn Hafîf: el-Huseyn b. Mansûr, Rabbani bir alimdir!, demiştir."

Bu satırların yazarı der ki: Ona sözü geçen şiir arzedildiğinde: Bu sözü söyleyene Allah'ın laneti olsun demiştir. Kendisine bu el-Hüseyn el-Hallâc'ın şiiridir denilince, şu cevabı vermiştir: Eğer onun itikadı bu ise o bir kâfirdir. Muhtemelen onun aleyhine uydurulmuş olmalıdır. Mutasavvıfların adeti üzere onun da insanları kendisiyle aldattığı bir takım hile ve aldatmaları vardı.

et-Tenûhî dedi ki: Bize babam haber vererek dedi ki: el-Hallâc'ın olağanüstülüklerinden birisi de şudur: O bir yolculuğa çıkmak isteyip de beraberinde ona karşı bir hile düzenleyip, hayrete düşürmek istediği kimseler varsa, daha önceden meselenin iç yüzünü kendilerine açıkladığı arkadaşlarından bazılarını önden gönderirdi. Bu arkadaş(lar)ı arkasından çöle gider, çölde bir yerde çörek, şeker, sevik (kavurt) ve kuru meyve gömerdi. Bunların bulunduğu yerlere de taşla işaret koyardı. Hallâc beraberindekilerle çöle çıkıp yorulduklarında arkadaşları: Şu anda şunları ve şunları istiyoruz, derlerdi. O da tek başına bir kenara çekilir, dua ettiği görülür, sonra da o işaretli yere giderek kendisinden istenen ve daha önce gömülmüş şeyleri çıkartırdı. Bunun böyle olduğunu bana çok sayıda kimse haber vermiştir.

Fakîh Ebû Alî b. el-Bennâ şöyle demiştir: el-Hallâc ilâh olduğunu iddia etmişti. O lâhûtun (ilâhî olanın) nâsûta (beşer olana) hulûl ettiğini söylerdi. Vezir Alî b. Îsâ onu huzuruna getirtmek istemiş, onu bulamamıştı. Ona Kur'ân'ı, fıkhı ve hadisi güzel bildiğini (bilip bilmediğini) sormuş ve ona: Farzı, taharet almayı öğrenmen senin için neler söylediğini bilmediğin risalelerden daha faydalıdır. Yazık sana! İnsanlara: O parıldayan nurlu, ne mübarektir diye yazıp durduklarından dolayı. Edebe ne kadar da ihtiyacın var. Sonra da emir vererek önce şark cihetinde, sonra batı cihetinde asıldı. Kitaplarında: Nûh kavmini suda boğan, Âd ve Semud'u helak eden benim!, diye yazdığı belirtilmiştir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Nâsût'u delici lâhûtîliğinin şimşeğinin sırrını
Ortaya çıkartanı tenzih ederim.

Sonra da hem gizli, hem zahir göründü
Yiyen ve içen birisi suretinde."!!

Yine şu beyit de ona aittir:

"Yaratılmışlar ilâh hakkında çeşitli inançlara sahip oldular
Ve ben onların bütün inandıklarına inanırım."!!

Bu beyit de ona aittir:

"Benimle senin aranda bir ben vardır, o yerimi daraltıyor.
Hakkın için and veriyorum, kaldır beni aradan."!!

"Şeyh Şihâbuddîn es-Sühreverdî el-Halebî el-Maktûl[12]

Arkadaşlarından kimisine sen Nûh'sun, diğerine sen Mûsâ'sın, bir başkasına da sen Muhammed'sin derdi.
Ebû Ömer b. Hayve dedi ki: el-Hallâc öldürülmek üzere çıkartılınca, ben de gittim ve kalabalık arasına karıştım, nihâyet onu görebildim. Arkadaşlarına: Hiç korkuya kapılmayın, otuz gün sonra hiç şüphesiz yanınıza geri döneceğim! diyordu.
Zehebî dedi ki: Bu doğru bir hikâye olup sana, Hallâc'ın öldürülmesi esnasında bile olağanüstülükler taslayan bir yalancı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.
Fukahânın icmâı ile 309 h. yılında öldürülmüştür.
Onun hilelerini sıralamak, hakkı bâtıla karıştırmasını, yalanını, küfrünü anlatmak uzun sürer. Biyografisi için -ki uzunca verilmiştir- şu kaynaklara bakılabilir:
"Târîhu Bağdâd" (8/112-141); "Mîzânu'l-İ'tidâl" (1/548); "Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (14/313-354); "el-Bidâye ve'n-Nihâye" (11/132-144).

12 Adı eş-Şihâb es-Sühreverdî olup filozof diye bilinir. İbn Hallikân dedi ki: Adı Yahyâ b. Hubeyş b. Emîrek Şihâbuddîn'dir. Adının Ahmed olduğu söylendiği gibi adının da, künyesinin de Ebu'l-Futûh olduğu da söylenmiştir. Felsefî ilimlerde çağında biricikti. Çeşitli felsefî bilgileri bir arada bilen, fıkıh usûlünde maharetli, aşırı zekâ sahibi, fasîh ve anlaşılır bir ibaresi vardı. Yine şunları söylemektedir: O simyayı (sihir ilmi) bilirdi. Pek çok tasnifleri (eserleri) vardı. "Allah'ım latîfimi bu kesîf alemden arındır"!! sözü onundur.
Zehebî dedi ki: Simyayı bilen birisi idi, akidesinin bozukluğu dolayısı ile öldürüldü. Zekilerden birisi idi. Genç yaşta 586 h. yılında Haleb'de öldürüldü, herhangi bir rivâyeti yoktur.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

şöyle demiştir: el-Hallâc'ın kaldırılmasını istediği bu benlik ile başkalarının onun kanındaki tasarrufu kaldırılmıştır."

"Selef de!! şöyle demiştir: el-Hallâc yarım bir adamdır. Çünkü onun gerçek anlamda innîliği (benliği) kaldırılmamıştır. Onun sadece sureti kaldırılmıştır."

Muhyiddîn İbnu'l-Arabî'ye:

"Allah'a yemin ederim ki
bu ancak zuhura gelen bir hayrettir

Ben kendi adıma yemin ettim ve
şüphesiz kasem eden de Allah'tır."!!!

denilince, o bunun hakkında şöyle demiştir: "Îsâ *aleyhi's-selâm*'dan nakledildiğine göre o şöyle demiştir: Şüphesiz Yüce Allah kendi mukaddes zatını görmeyi iştiyak etmiştir. Bundan dolayı nurundan Âdem *aleyhi's-selâm*'ı yarattı ve onu kendisinde mukaddes zatına bakacağı bir ayna gibi yaptı. İşte ben o nurum, Âdem de aynadır."?!!

İbnu'l-Fârid[13] *Nazmu's-Sulûk* adlı kasidesinde şunları söylemektedir:

Biyografisi için bk. *İbn Hallikân "Vefeyâtu'l-A'yân" (6/268-274); "Mîzânu'l-İ'tidâl" (2/282); "Lisânu'l-Mizân" (3/156-158).*
Bazen *'Avârifu'l-Me'ârif* müellifi Şihâb es-Sühreverdî ile karıştırılır. Bunun adı ise Ömer b. Muhammed el-Kuraşî et-Teymî es-Sûfî olup, 632 h. yılında vefat etmiştir. Bk. *"Siyer-u A'lâmi'n-Nubelâ" (22/375).*

13 Adı Ömer b. Alî b. Mürşid Ebu'l-Kâsım el-Hamevî olup, daha sonra Mısır'a yerleşmiştir. Şerefuddîn ünvanlı olup, vahdet-i vücûd düşüncesini doldurduğu "et-Tâiyye (te kafiyeli)" kasidesinin sahibidir.
Ebû Abdillah ez-Zehebî *"Mîzânu'l-İ'tidâl"* de şunları söylemektedir: Şiirinde apaçık bir şekilde vahdet-i vücûdu haykırır. Bu da pek büyük bir beladır. Nazmını iyice düşünün, acele etmeyin ama sen yine de sufiler hakkında hüsn-ü zan sahibisin. Oysa ortada sufiliğin kılığından başkası ve mücmel işaretlerin dışında hiçbir şey yoktur. Bu kılık ve bu aba altında bir felsefe ve pek çok yılan vardır. Ben sana öğüt veriyorum. Bunun hesabını da Allah'ın huzurunda verebilirim.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Nefsini arındırıp, parlattığın vakit gördüğün,
şahit olduğun kimdir?
Tartışmasız olarak o parlak cilalı aynada

Senden başkası mı orda parıldıyor yoksa bakan sen misin
O ayna ile kendine ışıklar aksettiğinde?"!!

(Dedi ki): "İbn İsrâil de şöyle demiştir: Emir, biri vasıtalı emir, diğeri vasıtasız emir olmak üzere ikiye ayrılır. Vasıtalı emri Allah'ın dilediği kimseler kabul etmiş, yine Yüce Allah'ın dilediği kimseler onu reddetmiştir. Vasıtasız emrin aksi ise mümkün değildir. Bu da Yüce Allah'ın: *"O bir şeyi diledi mi ona em-*

Siyeru 'A'lâmi'n-Nübelâ'da şunları söylemektedir: el-Munzirî ondan tahdis etmiştir. Eğer onun kasidesinde varlığı imkânsız olan ittihâd açıkça görülmüyorsa dünyada zındıklık ve dalâlet diye bir şey yoktur. Allah'ım bize takvâlı olmayı ilham et, hevâdan bizi koru! Ey din önderleri, Allah için gazaplanmayacak mısınız? *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah.*

Hâfız İbn Hacer de şöyle demektedir: Hocamız İmâm Sirâcuddîn el-Bulkînî'ye, İbn Arabî hakkında soru sormuş, hemen cevap vererek kâfir olduğunu söylemişti. Ona İbnu'l-Fârıd'a dair soru sorunca, hakkında konuşmak istemiyorum demişti. Ben: Peki konu aynı olduğu halde aralarındaki fark nedir, diye sordum ve ona "et-Tâiyye" kasidesinden bazı beyitler okudum. Birkaç beyti ona okuduktan sonra sözlerimi: Bu bir küfürdür, bu bir küfürdür, diye kesti.

el-Bikâ'î de *"Tahzîru'l-İbâd min Ehli'l-İnâd bi Bid'ati'l-İttihâd" (s. 257)* adlı eserinde "âlimlerin onu tekfir ettiklerine dair gelen haberlerin tevatür derecesini bulması" başlığı altında şunları söylemektedir: "İşte bizim dayanağımız budur ve bu bütün yönleriyle kat'î bir dayanaktır. Âlimlerin onu kâfirliğe nispet etmeleri bizim için manevî tevâtür derecesindedir. *et-Tâiyye* adlı kaside de gerçek manada tevâtürle onun şiiridir. Biz de kat'i olarak şunu görüyoruz ki bu kaside zat ve sıfatlar ile ittihâd görüşünü açıkça kabul etmektedir..."

Bu kasidesi basılmıştır. 632 h. yılında ölmüştür.

Biyografisi için bk. *"Tekmiletu'l-Münziri" (3/388-389); el-Mîzân (3/214-215); "Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (22/368-369); "el-Bidâye" (13/143); "Lisânu'l-Mîzân" (4/317-319)*; el-Bikâ'î de az önce sözünü ettiğimiz eserinde onunla ilgili geniş açıklamalarda bulunmuştur. Söz konusu bu eser de daha önce mukaddimede açıkladığımız üzere *"Tenbîhu'l-Gabî ilâ Tekfîri İbn 'Arabî"* ile birlikte basılmıştır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ri sadece ol demesidir, o da oluverir." (Yasin, 36/82) buyruğunda dile getirilmiştir. Fakirin birisi ona: Şüphesiz Yüce Allah Âdem'e vasıtasız olarak: Ağaca yaklaşma dediği halde, o ağaca yaklaştı ve ondan yedi, deyince, ona: Doğru söyledin, buna sebep ise Âdem'in kamil bir insan oluşudur, diye cevap vermiştir."

"Hocamız Alî el-Harîrî[14] şöyle demiştir: Âdem, Yüce Allah'ın safîsi (seçtiği kulu)dur. Onun tevhidi hem zâhiri, hem bâtını idi. Yüce Allah'ın: 'Yeme!' buyruğu zahiri idi ama 'ye!' em-

14 Alî b. Ebi'l-Hasen b. Mansûr b. el-Harîrî el-Havrânî'dir.
es-Seyf el-Hâfız dedi ki: el-Harîrî en çok fitneye düşmüş ve İslâm'a en zararlı birisi idi. Ondan zındıklık ve şerîat ile alay ortaya çıkardı. Güvenilir kimselerden bana zındıklık ve Yüce Allah'a karşı cüretkârlık ifade eden öyle şeyler ulaştı ki, bunların zikredilmesi bile pek büyük bir iştir. Namaz emrini hafife alan birisi idi.
Bana Ebû İshâk es-Sarîfî tahdis ederek dedi ki: Ben el-Harîrî'ye: Raksın delili nedir diye sordum. O: "Yer kendisine has bir sarsıntı ile sarsıldığı zaman" buyruğudur, dedi.
Yemek yedirir, infak eder, şüphe içindeki herkes onun peşinden giderdi. Öldürülmesini gerektirecek hususlara dair pek çok kimsenin onun aleyhinde tanıklığı vardır. Bununla birlikte sultan onu öldürmeye kalkışmamış ama onu iki defa hapse atmıştır.
Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ'da şu ifadeler yer almaktadır: İbn İsrâîl dedi ki: Şeyh bana: Yüce Allah'ın: "Onlar savaş için bir ateş yaktıkları her seferinde Allah onu söndürmüştür" buyruğunun anlamı nedir diye sordu. Ben: Efendim ne der dedim. O dedi ki: Ne oluyor sana? Ateşi yakan kim, söndüren kim? Allah'ın kelâmı ancak senden ve sende işitilir! Bu sebeple artık "ene (benlik)"ini mahvet, sil, kaldır! dedi.
Alî b. Enheb, *Târîh*'inde şöyle demektedir: Fakîr el-Harîrî hayrete düşüren bir şeyhtir. Genç çocuklarla oturup kalkar, onlarla âlem ederdi. Onun hakkında: İbâhiyeci olduğu söylenirdi. Murakabesi yoktu. Harabelerde yaşardı. Fukahâ onun yaptıklarını reddederlerdi. Bununla birlikte büyük ölçüde kabul görürdü.
Zehebî onun hakkında: Tembel fakirlerin büyüğüdür, demiştir.
İbn Kesîr dedi ki: Onun Şeyh İzzuddîn b. Abdüsselâm, Şeyh Takiyyuddîn İbnu's-Salâh, Mâlikîlerin büyük ilim adamı Şeyh Ebû 'Amr b. el-Hâcib ve daha başka fukahanın kabul etmeyip, reddettiği bir takım fiilleri olmuştur.
Allah kullarını ondan yana 645 h. yılında rahata kavuşturdu.
Biyografisi için bk. *"Siyer-u A'lâmi'n-Nubelâ" (23/224-227); "el-Bidâye" (13/173-174).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ri de bâtını idi. O da yedi. İşte Yüce Allah'ın buyruğu da böyle idi. İblis'in tevhidi ise zâhir idi. Âdem'e secde etmekle emrolundu, onu gayr olarak gördüğünden ötürü secde etmedi. Allah da onun aleyhine tağyîr etti ve ona: 'Oradan çık, git!' dedi."!!?

"Yine dedi ki: Bir kişi Seyyidim* Hasen'e dedi ki: Efendim, Yüce Allah kendi peygamberine: *"O işten sana ait bir şey yoktur." (Âl-i İmrân, 3/128)* dediğine göre biz ne oluruz, dedi. Efendim ona dedi ki: Durum senin dediğin gibi değildir. Yüce Allah'ın: "O işten sana ait bir şey yoktur" buyruğunda Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* için ispattan başka ne vardır ki? Tıpkı Yüce Allah'ın: *"Attığın zaman sen atmadın ama Allah attı." (Enfâl, 8/17)* buyruğu ile: *"Şüphesiz sana bey'at edenler ancak Allah'a bey'at ediyorlar. Allah'ın eli onların elinin üstündedir." (Feth, 48/10)* buyruğunda olduğu gibidir."!!?

Bu hususta Evhâduddîn el-Kirmânî[15] şunları söylemiştir:

"Kalbimden de, gözümden de kaybolmadın
Sizinle bizim aramızda 'ara' diye bir şey yoktur."!!

Bir başkası şöyle demektedir:

"Namaz ile oruç ile sanmayasın
Cemâl ve celâle daha çok yaklaştığını

Tabiatın karanlığından uzaklaş, muttahid (bir) olursun
Allah ile, aksi takdirde senin bütün davan imkânsızlıktır."!!!

Hallâc-ı Mansûr'a ait şu beyitler vardır:

"Kâseye dökülen hevâdan kemale ulaşırsa
Zikrin satvetinde de zikrolunan kaybolursa

* Seyyidî: Efendim, anlamında ihtiram lakabı olup Türkçe'de Tasavvuf erbabı arasında kullanılan ve sözlükte 'efendiler' anlamına gelen 'sâdât' ile aynı kökten gelir. *(Çeviren)*

15 Bu şahsı tanımıyorum.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Hevâ ona şahit olduğunda hakka şahit olur ki
Âriflerin namazı küfrün bir türüdür."!!!

Şeyh Necmuddîn İbn İsrâîl de şöyle demiştir:

"Kâinât sesleniyor sana: Beni işitmiyor musun diye
Benim dağınık parçalarımı kim bir araya getirdi ve birlikteliğimi kim dağıttı?

Bir bak, sen beni görünen ve ibret alınan
bir şey mi görürsün?
Zaten bende beni var edenin varlığından
başkası yoktur."!!!

Şu beyitler de onundur:

"Varlığın zerreleri şu hakikatin şahitleridir
Mahlukatın dışında hiçbir varlığın varlığı yoktur diye.[16]

Kâinâtın sayısı çok olsa dahi varlık
Onun yüceliğinden görülür ve Ona döner."!!!

Şu beyitler de onundur:

"Kavlimden de, fiilimden de beri olduğumu bildiririm Sana
Hem de kendimden; her şeyden vazgeçenin beri oluşu gibi

Ben kâinât tarzında bir şey değilim
Çünkü ben yok olup giden bir gölgeye benzerim."!!?

Şu beyitler Afîf et-Tilmisânî'ye aittir.[17]

16 Muhtemelen bunu söyleyenin muradına göre doğru şekli: "Hakkın dışında hiçbir varlığın varlığı yoktur!"

17 Adı Süleymân b. Alî b. Abdullah b. Alî b. Afîfuddîn et-Tilmisânî olup, edebiyatçı ve şairdir. Mağrib'de Kûm kabilesindendir. Rum diyarında gezip dolaşmış, sonra Dımaşk'a yerleşmiştir.
Hâfız b. Kesîr dedi ki: Bu adama çok büyük sözler, hulûl ve ittihâd akidesi, zındıklık ve katıksız küfür nispet edilmiştir.
Zehebî der ki: Edib, şair, sufi zındıklardan birisi. Bir seferinde ona:

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"O benim kalbim iken ben Onu özlüyorum.
Hiç benden başkası görüldü mü? Vecd sahibi
bir kimsenin kalbini özlediği

Gözümü, kendisinden hicablandırıyor,
çünkü O bana bakandır.
Onun uzak görünmesi ancak çok aşırı yakınlığındandır."!!?

"Seleften birisi?! de şöyle demiştir: Tevhidin bir lisanı yoktur. Bütün diller (ifadeler) onun dilidir."!!

(Yine o tomarda şunlar vardır): "Tevhidi vâhid olandan başkası bilmez. Tevhidi tabir için hiçbir ibare doğru değildir. Çünkü ondan ancak gayr ile söz edilebilir, ama gayrı kabul edenin de tevhidi olmaz."!!?

(Yine orada şunlar yazılıdır): "Şeyh Muhammed b. Bişr

Sen Nusayrî misin diye sorulmuş, o: Nusayrî benim bir parçamdır diye cevap vermiştir. Şiiri ise ittihâd açısından değil de belağat ve beyan açısından en yüksek zirvededir.
İbnu'l-'İmâd, Zehebî'nin sözlerini aktardıktan sonra şunları söylemektedir: el-Münâvî dedi ki: Bu Afîf mutlak vahdet duruşunu kabul eden kesimin büyüklerindendir. Bazıları da: Bu kişi porselen bir tabakta domuz eti gibidir. O benimsediği temel kuralları bilmeyen kimselere sözleri arasına öldürücü zehirler katıp, takdim eder. Ona pek çok büyük söz ve fiiller nispet edilmiş, onun da hiçbir kadını haram kabul etmemek hususunda hocasının (yani el-Konevî'nin) izinden gittiğini ileri sürmüşlerdir.
Onun kanaatine göre hiçbir şekilde (Allah'tan) gayrı ve onun dışında bir varlık yoktur! Kul ise ancak mâsivâyı görür. Bu da hicablı olduğu zaman böyledir ama hicabı açılacak olup da ortada gayr diye bir şey olmadığını görürse, durum onun için açıklık kazanır. Bundan dolayı şöyle derdi: "Anneyi, kızı ve yabancı bir kadını nikâhlamak aynı şeydir! Ancak şu hicablı olan kimseler: Bunlar bize haramdır dediler, biz de: Evet, onlar size haramdır dedik."!!!
Bu satırları yazan kişi der ki: Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye buna: "el-Fâcir et-Tilmisânî" derdi.
Biyografisi için bk. Zehebî *"el-'İbar fî Haberi men Gabar" (5/367); "el-Bidâye ve'n-Nihâye" (13/326); İbnu'l-'İmâd "Şezerâtu'z-Zeheb" (5/412); Ziriklî "el-'A'lâm" (3/130).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

en-Nevâvî'den işittiğime göre şeyhimiz Alî el-Harîrî, Nevâ camiine gelmişti.[18] Şeyh Muhammed dedi ki: Ben gelip, onun önünde yeri öptüm ve oturdum. Bana: Oğlum ben bir süre muhabbet ile birlikte yaşadım. Onun maksat olmadığını gördüm. Çünkü muhabbet ancak gayrdan gayra olur. Ortada ise gayr (başka) diye bir şey yoktur. Sonra bir süre de tevhidle birlikte oldum. Onun da böyle olduğunu gördüm, çünkü tevhid ancak bir kul tarafından bir Rabbe yapılır. Şâyet insanlar insaflı olurlarsa ortada abd diye bir şeyin de, ma'bud diye bir şeyin de olmadığını görürler."!!?

(Yine bu tomarda şunlar yazılıdır): "Ben Şeyh Necmuddîn b. İsrâil'den bana gizlice söyledikleri arasında şunları da dinledim: O şeyhimiz Şeyh Alî el-Harîrî'den vefat ettiği sene şunları söylediğini işitmişti: Ey Necm! Ben üst damağımı semavatın üstünde, alt çenemi de yerlerin altında gördüm. Dilim öyle bir lafız telaffuz etti ki bunlar benden işitilecek olsaydı, yeryüzüne benim kanımın bir damlası dahi ulaşmazdı. Bundan bir süre geçtikten sonra bir kişi efendim Şeyh Hasen b. el-Harîrî'nin huzurunda şunları söyledi: Ey Efendim Hasan! Allah Firavun, Nemrut ve bunlara benzer bir ilâh olduğunu iddia edenden daha az akıllı kimseyi yaratmamıştır. Bunun üzerine ben dedim ki: Asıl bu sözü ancak ya Allah'ın yarattıklarının en cahili yahutta Allah'ın yarattıklarının en arifi söyler. O: Doğru söyledin dedi. Çünkü ben senin dedeni: Şunu şunu gördüm derken dinledim deyip, Necmuddîn'in şeyhten rivâyet ettiklerini zikretti."

Yine o tomarda şunlar yazılıdır: "Seleften birisi?! şöyle demiştir: Kendi nefsine karşı hicabın kendisi olan kimse için ne hâcib vardır, ne de mahcûb (ne perdeleyen vardır, ne de perdelenen)."!!

18 Nevâ, Havran'a bağlı küçük bir beldedir. Onun kasabası olduğu da söylenmiştir. Burası ile Dımaşk arasında iki konaklık mesafe vardır. *"Mûcemu'l-Buldân" (5/306).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Şimdi ilim adamlarının efendisinden istediğimiz; bu görüşlere dair bize açıklamalarda bulunmasıdır. Bunlar hak mıdır yoksa bâtıl mıdır? Bunların gerçek anlamı nasıl bilinir? Bunların hak yahut bâtıl oldukları ne ile açıklanır? Yapılması gereken bunları inkâr etmek midir? Yoksa ikrar edip kabul etmek midir, yoksa bu sözleri söyleyenlere teslimiyet göstermek midir? Bu sözlerin kabul edilebilir bir açıklaması var mıdır? Bunların ifade ettiği anlama inanan kimsenin hükmü nedir? Ya hakikatiyle marifeti bilmekle yahutta bunları söyleyenlerin mücmel tevilini bilmekle açıklanabilir mi? Bu sözleri söyleyen kimseler, söylediklerinin akla ve nakle uygun doğru bir anlamını kastetmiş olabilirler mi? Bunların müşkil görünen ibareleri yorumlanabilir ve buna göre açıklanabilir mi? Bunların anlamlarını açıklamak -eğer onlara iman eden kimseler olup, hakikatlerini bilmiyor iseler- yapılması gereken bir iş midir; yoksa bu hususta susup, insanların onları tazim etmelerine, anlamlarını bilmemekle birlikte onlara inanmalarına ilişmemek mi gerekir?

***

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Şeyhu'l-İslâm
Ebu'l-Abbâs Takiyyuddîn Ahmed b. Teymiyye
-Allah ona rahmet etsin, kabrini aydınlatsın-
Şöylece Cevap Vermiştir:

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun. Sözü edilen bu görüşler Müslümanların, Yahudilerin ve Hıristiyanların dinlerine, aklî ve naklî gerçeklere aykırı olduğu oranda aykırı olan iki bâtıl esası içermektedir.

Bu Hezeyanların İçerdiği Birinci Batıl Esas

Bunların birisi **hulûl, ittihâd** ve buna yakın olarak **vahdet-i vücûd**'u kabul etmektir. Varlık birdir diyenler gibi. Buna göre yaratıcı hakkında vacib olan varlık, yaratılmış hakkında mümkün olan varlığın kendisidir. Nitekim İbn Arabî ve arkadaşı olan el-Konevî,[19] İbn Seb'în, *Nazmu's-Sulûk* diye bilinen *el-Kasidetu't-Tâiyye (te harfî kafiyeli)*'nin sahibi İbnu'l-Fârıd, 'Âmir el-Bûsîrî es-Sivâsî[20] -ki İbnu'l-Fârıd'ın kasidesine benzeyen bir kasidesi vardır- en-Nefrî'nin *Mevâkif*'ini şerh etmiş olan et-Tilmisânî -ayrıca onun bunların yöntemine uygun *"Şerhu'l-Esmâi'l-Hüsnâ"* adlı eseri de vardır.- İbnu'l-Fârıd'ın kasidesini

19 Mutasavvıf İbn Arabî'nin arkadaşı Muhammed el-Konevî'dir. Bir ciltlik Fatihâ sûresinin tefsiri ve daha başka telif eserleri vardır.
60 küsur yıl yaşamış, 672 h. yılında Konya'da vefat etmiştir. Tabutunun Dımaşk'a taşınarak hocası Şeyh Muhyiddîn İbnu'l-Arabî'nin yanına defnedilmesini vasiyet ettiği halde böyle bir imkân olmamıştır.
eş-Şa'rânî der ki: "Ölene kadar yaptıklarının (başkaları tarafından) reddolunması ile müptelâ olmuş birisi idi. Allah ondan razı olsun."!!?
Bu satırları yazan der ki: Akla ve nakle aykırı söz ve fiilleri dışında onun nelerine karşı çıkılıyordu? Söyleseydi!
Biyografisi için bk. *Abdülvahhâb eş-Şa'rânî "et-Tabâkâtu'l-Kübrâ" (1/203).*

20 Elimdeki kaynaklarda buna dair bir biyografi bulamadım.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

şerh etmiş bulunan Saîd el-Ferğânî, İbn Seb'în'in öğrencisi olan çok yer gezip dolaşmış eş-Şuşterî, Abdullah el-Belebbânî ve *"Fekku'l-Ezrâr an A'nâki'l-Esrâr"* adlı eserin müellifi İbn Ebî Mansûr el-Mısrî[21] ve bunlara benzer kimselerin söyledikleri görüşleri söylerler.

Diğer taraftan bunlar arasından İbn Arabi'nin dediği gibi vücûd ile sübût arasında fark gören de vardır. Bu iddiaya göre ayn'lar yoklukta sabittir, özleri itibariyle Allah'a ihtiyaçları yoktur. Hakkın varlığı ise onların varlığı demektir ama yaratıcının bu ayn'lara varlıklarının zuhuru için ihtiyacı vardır!? Bu ayn'ların ise yaratıcının varlığının kendisi olan varlıklarının husulü için Ona ihtiyaçları vardır!?

Böyle diyen kimsenin sözleri, "yok da bir şeydir" diyenlerin sözlerinden terkip edilmiştir.[22] "Mahlûkun varlığı halikın (yaratıcının) varlığının ta kendisidir"! diyenlerin görüşlerinden de etkilenmişlerdir.

Yine der ki: "O halde yaratılmış varlık yaratıcı varlık ile aynı şeydir. Yaratıcı varlık da, yaratılmış varlık ile aynı şeydir."!!* Nitekim bu hususlar daha başka yerde genişçe açıklanmıştır.

Onların arasında mutlak ve muayyen arasında fark gözetenler de vardır. el-Konevî ve benzerlerinin dedikleri gibi. Bun-

21 el-Ferğâni, el-Belebbânî ve İbn Ebî Mansûr el-Mısrî'nin biyografilerini tespit edemedim.

22 Ama doğrusu yokluğun bir şey olmadığıdır. Nitekim Yüce Allah'ın: *"(Melek) dedi ki: Öyledir ama Rabbin buyurdu ki: Bu benim için pek kolaydır. Çünkü sen daha önce bir şey değilken seni yarattım." (Meryem, 19/9)* buyruğu ile *"İnsan daha önce hiçbir şey değilken gerçekten bizim kendisini yarattığımızı düşünmez mi?" (Meryem, 19/67)* âyetleri ve daha başka âyetlerde buyurulduğu gibi. Ayrıca bk. *"el-Akidetu't-Tahâviyye" (1/118).*

* Nitekim Ateizm'de söyledikleri tersten okunduğunda vahdet-i vücûd ile bir bakıma aynı şeyi söylemektedir ki, onlar da bu kainatın dışında hariçte yaratıcı yüce bir zatın bulunmadığına inanır! yaratan bir yaratıcı varsa o bu kainatın kendisidir! derler. *(Yayıncı)*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lar derler ki: "Vâcib (varlığı zorunlu) şartsız olarak, mutlak var olandır. Bu da ancak zihinlerde mutlak olarak var olabilir. Zihinlerde küllî olarak bulunan bir şey ayn'larda ancak muayyen olarak bulunabilir. Eğer: Mutlak, mananın bir parçasıdır denilecek olursa, yaratıcının varlığının yaratılmışların varlığından bir parça olması gerekir! Parçanın ise bütünü yoktan var edip yaratması söz konusu olamaz. O halde yaratıcı var değildir."!!!

İbn Sînâ[23]nın -ve onlara uyanların- dediği gibi, "yaratıcı, mutlaklık şartıyla mutlak varlıktır"! diyenlerin görüşleri daha da

23 Meşhur filozof Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdullah b. el-Hasen b. Sînâ olup, Belh'lidir, sonra Buhârâ'ya yerleşmiştir. Tıp, felsefe ve mantığa dair pek çok eserin müellifidir.
Babası İsmâilî'lerin propagandistlerinden idi.
Kendisi ile ilgili söylediklerine göre o daha on yaşında iken Kur'ân ve edebiyata dair pek çok eseri okumuş, mantığı ve Oklides'in Kitabı'nı çok iyi anlamıştı. Kendisi şunları söyler: Tıbba arzu duydum ve tıpta ileri dereceye vardım. Bir çok kimse tıp kitabını benim nezaretimde okudu. Bununla birlikte fıkıh ile de ilgileniyor, bu hususta tartışmalara da giriyordum. O sırada da 16 yaşındaydım.
Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*'da der ki: Ben *Târihu'l-İslâm* adlı eserimde bir takım şeyleri kaydetmiştim. Şimdi bunları özetliyorum: O İslâmî felsefenin başıdır. Farâbî'den sonra onun gibisi gelmemiştir; ama biz İslâm'a ve sünnete bağlılığımız için Allah'a hamdederiz.
Onun *eş-Şifâ* ve daha başka eserleri ile açıklanma ihtimali olmayan pek çok sözleri vardır. el-Gazâli, *el-Munkizu mine'd-Dalâl* adlı eserinde onu da Fârâbî'yi de tekfir etmiştir.
Bu satırları yazan der ki: İbn Sînâ'nın *el-Adhaviyye* adlı risalesinde ve diğerlerindeki yanlışlıkları, yanılmaları tespit edilmiş, musannıf Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye'de çok nefis eseri *"Der'u Te'ârudi'l-Akli ve'n-Nakl"* adlı eserinde görüşlerini reddetmiştir. Bu eserinin mukaddimesinde *(s. 8-11)* filozofların sapmalarını anlatırken şunları söylemektedir: "Bunların peygamberlerden gelen nasslar karşısında izledikleri iki yol vardır: Tebdil yolu ve techil yolu. Tebdil yolunu izleyenler iki türlüdür. Vehim ve hayale kapılanlar ile tahrif ve tevile sapanlar. Vehim ve hayale kapılanlar peygamberler Allah'tan, âhiret gününden, cennetten, cehennemden ve meleklerden bizatihi vakıaya uygun olmayan bir surette haber vermişlerdir ama onlar insanlara hayal edip, vehm ettikleri şekilde Allah'ın pek büyük bir cisim olduğunu, bedenlerin tekrar iade edileceğini, maddi nimetlerin ve maddi cezanın onlar için söz

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

bozuktur. Çünkü mutlaklık şartıyla mutlak, ayn'larda değil, ancak zihinlerde var olabilen (kuramsal) bir şeydir. Dolayısıyla bunların ta'tîl'i (yok saymayı) de kabul etmek zorunda kaldıkları bu görüşleri, hulûlu (Kâinatın dışında ondan ayrı yüce bir yaratıcının bulunduğunu ancak O'nun yaratılmışın içine girdiğini!!) kabul edenlerin görüşlerine benzer görüş ortaya koyanlarınkinden daha da kötüdür.

Diğerleri ise vâcib olan vücûd ile mümkün olan vücûdu (varlığı) madde ve suret düzeyinde kabul ederler. Felsefeciler bu

konusu olduğunu -işin hakikati böyle olmasa dahi- söylediler! Çünkü büyük kalabalıklara vehmen kabul edip, hayal ettikleri gibi durumun bu şekilde olduğunu söyleyip, hitap etmek onların maslahatındandır! Böyle bir açıklama yalan olsa dahi! Bu büyük kalabalıkların faydasına olan bir yalandır! Çünkü onların davetleri ve halkın maslahatı ancak bu yolla mümkün olabilirdi."!!!

İşte İbn Sînâ ve benzerleri yasalarını bu esasa göre koymuşlardır. Onun *el-Adhaviyye* risalesinde sözünü ettiği kanun gibi.

Sonra bunlar arasında şöyle diyenler de vardır: "Peygamber gerçeği biliyordu ama maslahat gereği onun aksini açığa vurmuştur."!!! Aralarında şöyle diyenleri de vardır: "Peygamber ileri gelen felsefecilerin ve benzerlerinin bildikleri gibi hakkı bilmezdi."!!! Böyle diyenler kâmil filozofun peygamberden üstün olduğunu söylerler! Bu şuhûd makamına ulaşmış kâmil velinin de peygamberden üstün olduğunu söylerler! Nitekim İbn Arabî et-Tâî -ki kendi iddiasına göre- velilerin sonuncusunu peygamberlerden üstün kabul etmektedir! el-Fârâbî ve Mübeşşir b. Fâtik ile başkaları da filozofun peygamberden üstün olduğunu söylerler! Peygamber bunu biliyordu diyenler şunu da söylüyorlar: Peygamber filozoftan daha üstündür. Çünkü o filozofun bildiğini ve fazlasını da bilmiştir. Ayrıca büyük kalabalıklara filozofların benzeri şekilde hitap etmekten acze düştükleri bir yolla da hitap edebilmişlerdir. İşte İbn Sînâ ve benzerleri bu kabildendir.

Bu ise genel olarak felsefecilerin inkârcı İsmâilîler ve *İhvânu's-Safâ* risaleleri sahiplerinin, Fârâbî'nin, İbn Sînâ'nın, Maktûl Sühreverdî'nin, Hafîd İbn Rüşd'ün, kitap ve sünnet ehli önceki şeyhlerin yolundan çıkmış olan İbn Arabî, İbn Seb'în, *Hayy b. Yakzân* risalesinin müellifi İbn et-Tufeyl gibi inkârcı sufilerin ve bunların dışında pek çok kimsenin söyledikleri sözlerdendir.

Biyografisi için bk.; *"Mîzânu'l-İ'tidâl" (1/539); "Siyer-u A'lâmi'n-Nubelâ" (17/533); "el-Bidâye" (12/42-43); Lisânu'l-Mîzân (2/291-293).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ya da buna yakın bir kanaattedirler. İbn Seb'în ve benzerlerinin görüşleri gibi.

Bunların görüşlerinde çelişki ve tutarsızlıklar yanında bütünüyle bozukluk vardır. Bu görüşler de vahdet-i vücûd ile hulûl ya da ittihâd görüşünün dışında değildir. Bunlar mutlak hulûlü, mutlak vahdeti ve mutlak ittihâdı (Kâinatın dışında, ondan ayrı, onu yaratan yüce bir zatın bulunmadığını; yaratılmış olan bu kâinatın bizzat yaratanın zatı olarak onunla bir ve bütün olduğunu söyleyerek, herşeyin Allah'ın zatı olduğunu hâlik ile mahlukun birliğini) kabul ederler. Bunlar, Hıristiyanlar ile Alî'nin ulûhiyetini kabul eden gulât-ı şia gibi yahut el-Hâkim, Hallâc-ı Mansûr, Yunus el-Kaynî ve buna benzer uluhiyete sahip oldukları iddia edilen kimseler hakkında olduğu gibi, bunun mana yoluyla olduğunu söyleyenlerin aksi kanaattedirler. Çünkü bunlar özel ve mukayyed hulûlü kabul etmiş olabilirler. Ötekileri ise bunu mutlak ve genel olarak söylüyorlar.

Bundan dolayı şöyle derler: Hıristiyanların hatası sadece tahsiste bulunmalarından ibaret idi! *(Rab üçtür!! diyerek yahut İsâ rabdır diyerek bunu sınırlamalarından dolayı idi!)* Putlara tapan müşrikler hakkında da böyle derler. Bunların hatası onların bir takım zahirleri bırakıp, sadece belli zahirlere ibadet etmelerinden kaynaklanmaktadır! Bunlar şirki ve puta tapıcılığı mutlak olarak, mutlak ve genel bir şekilde (yapıldığında) câiz ve mümkün kabul ediyorlar.

Şüphe yok ki bu gibi kimselerin sözlerinin ihtiva ettiği küfür ve dalâlet Yahudilerle Hıristiyanlarınkinden daha büyüktür. Bu görüş ise müteahhirlerin bir çoğunda çokça görülür. Cehmiyyeden bazı kesimler de bu görüşte idiler.

İbn Arabî'nin *Fusûsu'l-Hikem* ve diğer eserlerindeki sözleri, İbn Seb'în'in arkadaşı eş-Şüşterî'nin, İbnu'l-Fârıd'ın *Nazmu's-Sulûk* adlı kasidesinin, 'Âmir el-Basrî'nin kasidesinin, el-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Afîf et-Tilmisânî ile Abdullah el-Belebbâlî'nin sözlerinin[24] Sadruddîn el-Konevî'nin, İbn İsrâîl'in şiirinin bir çoğunun şeyhi el-Harîrî'den yaptığı nakillere göre söyledikleri aynı şekilde buna yakın ve bunların dışında pek çok kimsenin sözleri hep bu mezhebe yani **hulûl, ittihâd** ve **vahdet-i vücûd** mezhebine dayanmaktadır. Bu mezhebe inanmayan sulûk ehlinden pek çok kimse ise İbnu'l-Fârıd'ın ve daha başkalarının şiirlerini dinlerler de onun bu mezhebi kastettiğini bilemezler. Bu hususta pek çok şüphe ve dalâlet ortaya çıkmıştır ki, pek çok kimsenin şaşırıp kalmasına sebep olmuştur.

Bunların dalâletlerinin esası şudur:

Bunlar Yüce Allah'ın yaratılmışlardan ayrı olduğunu; yaratılmışların üstünde olduğunu bilemediler. Onun mevcut olduğunu, var olduğunu bildiler ama onun varlığının yaratılmışların varlığının dışında olmayacağını zannettiler. Tıpkı güneşin ışığını gören bir kimsenin bu ışığı güneşin kendisi sanması durumundadırlar.

Yüce Allah'ın yaratılmışlardan ayrılığını ve yarattıklarının üstünde oluşunu inkâr eden Cehmiyye ortaya çıkınca insanlar bu hususta dört ayrı görüşü benimsediler ve bu sebeple dört gruba ayrıldılar:

Birinci görüş: Selef ve imamlar derler ki: Muhakkak Allah semâvâtının üstünde, Arşı üzerinde ve yarattıklarından ayrıdır.[25] Nitekim kitap, sünnet ve ümmetin selefinin icmâı da buna

24 Daha önce bu isim Âmir el-Bûsîrî es-Sivâsî, ve Abdullah el-Belebbânî şeklinde geçmişti. Göründüğü kadarıyla bu iki yerden birisinde tahrif söz konusudur.

25 Sahih ve muttasıl sened ile selef imamlarına kadar ulaşıp bize nakledilmiş bulunan bu söz ile, Yüce Allah'ın nasları hususunda kitap ve

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

delildir. Aynı şekilde sahih nakil ile uyum arzeden açık akıl ile de Allah'ın yücelerde olduğu ve yaratılmışlardan ayrılığı bilinen bir hususdur. Zaten Allah da yarattıklarını kendi varlığını ikrar edip, onun zatını kastetmeleri fıtratı üzere halketmiş bulunmaktadır.

İkinci görüş: Muattıla Cehmiyye'nin ve sıfatları kabul etmeyenlerin görüşüdür. Bunlar şöyle derler: Allah âlemin ne içindedir ne de dışındadır!!? Ondan ayrı da değildir; bir şekilde onunla iç içe de değildir!!? Onlar hiçbir varlığın birisi ile nite-

sünnet naslarının kabulünü de; Cehmiyye ve Mutezile ile bazı Eş'arî kelamcılarının ulaşmak istedikleri mutlak tenzihi de bir arada ortaya koyabilmişlerdir. Bunlar nasları tahakküm ve zorlama ile tevil yoluna gittiler ve onların bu yöntemi, bu sıfatların ta'tiline götürmüş ve onları adeta anlamsız sıfatlar haline getirmiş oldu. Öyle ki akide kitaplarında bunları söz konusu bile etmezler, bunları mutlak olarak zikreden kimseleri de müşebbiheci diye adlandırırlar.

Yüce Allah'ın yarattıklarından ayrı oluşu, onların rubûbiyyet ve ulûhiyyet ile ilgili herhangi bir hususta benzerliği tenzihe dair söylediklerinden daha beliğdir. Yahutta yaratılmışlar ile ilgili hususlardan herhangi birisinde, yarattıklarına benzemekten münezzeh oluşu ile ilgili tenzihine dair söylediklerinden daha beliğdir.

Yüce Allah'ın mahlûkatının üstünde oluşu, bütün semaların üstünde Arşının üzerine istivâ edişi, söz konusu olan ayrı oluşu ile beraber onun hasredilen yahut sınırlı ya da mekan işgal eden olarak nitelendirilmesini gerektirmez. Aksine Allah Subhânehû'nun yücelerde olması yaratılmışlardan ayrı bir yükseklik anlamındadır. Yoksa yaratılmışlardan birinin diğeri üzerinde olması gibi değildir. Böyle bir durum özü itibariyle hakikati bulunmayan izafi bir durumdur. Bunu bütün filozoflar ve bütün dönemlerdeki aklî ilimlerle uğraşanlar kabul etmektedir. (Eserin Arapça basımının yayıncısı)

Ebû Abdillah ez-Zehebî *"el-'Uluvv li'l-'Aliyyi'l-Gaffâr"* adlı eserinde bu meseleyi oldukça geniş açıklamış, büyük ilim adamı el-Elbânî de *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-* bu kitabı özetlemiş ve tahkik etmiştir. Bir dereceye kadar geniş açıklama için de *"en-Nehcu'l-Esmâ fî Şerhi Esmâillâhi'l-Hüsnâ"* adlı eserimizde "el-'Aliyy, el-'A'lâ ve el-Müte'âl" isimlerinin etkileri ile ilgili açıklamalarımıza bakabilirsiniz. Yüce Allah'a hamdolsun.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lendirilmeden var olamayacağı zıt iki karşıt sıfatı da reddederler. Nitekim Mutezile'nin çoğunluğu ve Mutezile dışında onlara muvafakat edenler de böyle demektedir.

Üçüncü görüş: Cehmiyye mensuplarından hulûlu kabul edenlerin görüşüdür. Bunlar da şöyle derler: O zatı ile her yerdedir!!? Nitekim Hüseyn en-Neccâr'a tâbi olan en-Neccâriyye ile bunların dışında Cehmiyye mensubu bazı kimseler de böyle demektedir. Hulûl ve ittihâd görüşünü benimseyenler de bunlarla aynı türdendirler. Çünkü hulûl Cehmiyye mensubu âbidlerin, mutasavvıfların ve genelinin baskın görüşleridir. Nefy ve ta'tîl ise onların akılcı ve kelamcılarının görüşüdür. Nitekim şöyle denilmiştir: Cehmiyyenin kelamcıları (varlık namına) hiçbir şeye ibadet etmezler. Cehmiyyenin mutasavvıfları ise (varlık namına) her şeye ibadet ederler. Çünkü ibadet kasıt, talep, irade ve muhabbeti ihtiva eder. Bunların ise var olmayan ile bir alâkası yoktur. Kalp var olan bir şeyi ister. Eğer alemin üstünde olanı istemezse bu sefer âlemin içinde olana talip olur.

Kelam, ilim ve mantık ise mevcut olana da, olmayana da taalluk eder. Kelamcılar ve mantıkçılar, eğer Yüce Rabbi ancak yok olanı tarif ederken kullanılabilecek selbî (hakkında olumsuz kılma) sıfatlar ve nefy ile nitelendiriyor iseler mücerred ilim ve kelâm kasıt, irade ve ibadetin aksine sözü geçen malumun yokluğuna aykırı değildir ama kasıt, irade ve ibadet ma'budun olmaması ile bağdaşmaz.

Bundan dolayı biz bunlardan herhangi bir kimsenin düşünme ve araştırmasında nefye meylettiğini, ibadet ve tasavvufu esnasında ise hulûle meylettiğini görüyoruz. Bu, buna aykırıdır, denildiği vakit bu sefer: O aklımın ve düşünmemin bir gereğidir, bu ise zevkimin ve marifetimin gereğidir der. Bilindiği gibi zevk ile vecd eğer akla ve düşünmeye uygun değil ise her ikisinin yahutta bunlardan birisinin fesâdı gerekir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Dördüncü görüş: Allah, zatıyla âlemin üstündedir ve o zatıyla her yerdedir, diyenlerin görüşüdür.

Bu da kelam ehlinden ve mutasavvıflardan Ebû Muâz[26] ve benzeri kimselerin görüşüdür.

el-Eş'arî, *el-Makâlât* adlı eserinde bu görüşü çeşitli bir takım taifelerden zikretmiş bulunmaktadır.[27] Ebû Tâlib el-Mekkî[28] ve Ebu'l-Hakem b. Berrecân benzeri kimselerden ona tâbi

26 Ebu Muâz et-Tûmenî, et-Tûmeniyye diye bilinen kesimin başıdır. Bunlar da Mürcienin bir fırkası olup, imanın küfürden koruyan şey olduğunu iddia etmişlerdir! Bu da bir takım hasletlerin adı olup, kişi bunları ya da bunlardan birisini terk edecek olursa kâfir olur!? Terki ya da bir tanesinin terki dolayısıyla kişinin kâfir olmasına sebep olan hasletler imandır: Bunların bir hasletine iman ya da imanın bir kısmı denilmez!? Müslümanların küfür olduğu üzerinde icmâ etmemiş bulundukları her bir büyük günahı işleyen kimseye Fısk işledi denilir ama ona mutlak olarak fasık denilmez!? Görüşleri için bk. *"Makâlâtu'l-İslâmiyyîn" (s. 139, 140, 151, 300, 366, 541, 583, 593 Rihter baskısı); es-Sem'ânî "el-Ensâb" (1/493); "el-Fark beyne'l-Fırak" (s. 203-204); "el-Milel ve'n-Nihal" (1/ 128).*

27 Bu da Züheyr el-Eserî'nin arkadaşlarının görüşüdür. Ebu'l-Hasen el-Eş'arî, *el-Makâlât, s. 299*'da İbn Küllâb'ın görüşünü zikrettikten sonra şunları söylemektedir: Züheyr el-Eserî'nin ashabına gelince, Züheyr şöyle derdi: "Yüce Allah her yerdedir. Bununla birlikte o Arşı üzerine istivâ etmiştir. O gözlerle ve keyfiyetsiz olarak görülür. O zatı ile her yerde vardır. O cisim de değildir, sınırlı da değildir. Hulûl ve dokunmak onun için düşünülebilecek şeyler değildir..."!!? Bunun dışındaki diğer inançlarını da zikretmektedir. Ayrıca bk. *s. 215* ve çeşitli fırkaların bu mesele hakkındaki görüşleri için de aynı eser, *s. 210-211*'e bakınız.

28 Adı Muhammed b. Alî b. Atiyye Ebû Tâlib el-Mekkî vaiz, öğüt veren, zahid ve ibadete çekilen, *Kûtu'l-Kulûb* adlı eserin müellifi, hadis dinlemiş ve birden çok kimseden de hadis rivâyet etmiştir.
el-Atîkî der ki: Salih ve çokça ibadet eden bir kimse idi. *Kûtu'l-Kulûb* adını verdiği bir eser tasnif etmiştir. Bu eserinde asılsız hadisler zikretmiştir. İnsanlara Bağdat camiinde vaaz verirdi.
Hatîb el-Bağdâdî kitabı hakkında şunları söylemektedir: Bu eserinde Allah'ın sıfatları ile ilgili oldukça çirkin kaçan şeyler zikretmiştir:
İbnu'l-Cevzî'nin naklettiğine göre o Bağdat'a gelmiş, insanlar etrafında toplanmış, bunun için Bağdat'ta ona bir vaaz meclisi düzenlenmiştir. Bazı görüşlerinde hata etmiş ve onun şöyle söylediği tespit edilmiş-

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

olanlar[29] gibi es-Sâlimiyye'nin görüşlerinde de bu husus bulunmaktadır. Buna benzer bu gibi şeylere işaret eden diğer görüşler olduğu gibi, onların görüşleri arasında bunlarla çelişen başka görüşler de vardır.

Özetle hulûl görüşü ya da ona uygun düşen görüş ve kanaatler, sufilerin müteahhirlerinin pek çoğunun içine düştüğü bir durum olmuştur. Bundan dolayı onların önderleri bundan sakındırıyorlardı. Tevhide dair kendisine soru sorulan el-Cüneyd'in: Tevhid sonradan yaratılanın kadim olmayacağını söylemektir, şeklindeki sözünde olduğu gibi.

Böylelikle o, tevhidin kadim ile muhdes (sonradan yaratılan) arasında gerekli ayırımı gözetmek demek olduğunu açıklamış olmaktadır.

el-Fusûs sahibi İbn Arabî onun bu görüşünü kabul etmeyerek Cüneyd ve benzerlerinin tevhidi bilmeden öldüklerini iddia etmiştir. Buna sebep ise onların kul ile Rab arasındaki farkı kabul etmeleridir. O bu kanaatini şu iddiasına dayandırır: "Tevhidde Rab ile kul arasında bir fark yoktur."!!! Onun iddiasına

tir: "Yaratılmışlara yaratandan daha zararlı hiç kimse yoktur."!!? Bundan dolayı insanlar onun bid'atçi olduğuna hükmederek ondan uzaklaştılar ve insanlara konuşma yapması yasaklandı.
Ebû Tâlib, semâ'ı (sazlı sözlü çalgı dinlemeyi) mübah kabul ederdi. 386 h. yılında vefat etmiştir.
Biyografisi için bk. *"Târîhu Bağdâd" (3/89); "el-Bidâye ve'n-Nihâye" (11/319, 307).*

29 Abdüsselâm b. Abdurrahmân b. Ebi'r-Ricâl Ebu'l-Hakem en-Nahvî el-Afrikî es-Sûfî. İbn Berrecân, diye tanınır. İbn Manzûr'dan rivâyet nakletmiş, ondan da Abdülhak el-İşbîlî rivâyette bulunmuştur.
İbnu'l-Ebbâr dedi ki: Kıraat ve hadisi bilen kimselerden, kelam ilminde tahkik sahibi birisi! ve zühd ve ibadet ile birlikte de mutasavvıf birisi idi.
Onun çeşitli telifleri vardır. Tamamlanmamış *Tefsîru'l-Kur'ân* ile *Şerhu'l-Esmâi'l-Hüsnâ* bunlardandır. 536 h. yılında vefat etmiştir.
Biyografisi için bk. *"Lisânu'l-Mîzân" (4/13-14); İbn Şâkir "Fevâtu'l-Vefayât" (1/569-570).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

göre "kadim ile muhdes (sonradan yaratılan) arasında ancak kadim de olmayan, muhdes de olmayan bir kimse ayırım gösterebilir."!

Bu ise bir bilgisizliktir, cehalettir. Çünkü bunun o olmadığını bilmek, bunun ile diğeri arasında ayırım gözetmek, bilen ve iki şeyi birbirinden ayırt edebilen kimsenin iki şeyden birisi olmamasını gerektirmez. Aksine insan kendisinin o insan olduğunu, iki insandan birisi olmakla birlikte (ikiside muhdes olduğu halde ayırt edip) bilmektedir. O halde kendisinin Rabbinden gayrı olduğunu -kendisi bu iki zattan birisi olduğu halde- nasıl olur da bilemez.[30]

Bu Hezeyanların İçerdiği İkinci Batıl Esas

Emrolunan işi terk etmek, yasak olan bir işi işlemek hususunda kaderi delil göstermek. Şüphesiz kadere iman etmek icap eder ve Yüce Allah'ın emirlerine, yasaklarına, vaadlerine ve tehditlerine muhalefet etmeye onu gerekçe ve delil göstermek caiz değildir.

Kader hakkında dalâlete düşen insanlar üç gruptur:

Birinci grup emre, nehye, vaad ve tehdide iman etmekle birlikte kaderi yalanladılar ve hâdis işler (sonradan meydana gelen olaylar) arasında Allah'ın yaratmadığı işler olduğunu iddia ettiler. Mutezile ve benzerleri gibi.

İkinci grup da kaza ve kadere iman ettiler ve Allah'ın dilediği olur, dilemediği olmaz, Allah her şeyin yaratıcısı, Rabbi ve mutlak maliki olduğu esası üzerinde ehl-i sünnet ve'l-cemaate muvafakat ettiler ama emir ve nehye itiraz ederek buna hakikat adını verip, ötekini şeriate aykırı kabul ettiler. Aralarında: Kade-

30 Karşılaştırmak için bk: *"Der'u Te'ârudi'l-Akli ve'n-Nakl" (10/286-388); "Mecmû'u'l-Fetâvâ" (8/317-318).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ri müşahede etmek, kınamayı ve ikabı ortadan kaldırır. Ârif olan kimse için bu da, öteki de birdir, diyenler vardır.

Onlar bu kanaatleriyle şerîate, akla, zevke ve vecde aykırı kanaattedirler ve bunlarla çelişmektedirler. Çünkü kendileri, kendilerine iyilik yapan ile kendilerine zulmeden kimseleri eşit görmedikleri gibi, alimi ve cahili, gücü yeteni ve acizi, iyi ile kötüyü, adil ile zalimi de eşit görmezler. Aksine her ikisi arasında ayırım gözetirler.

Aynı şekilde emir ve nehyin gereği olarak değil de hevâ ve maksatlarının gereği olarak da fark gözetirler ve böylelikle ne kaderin yanında yer alırlar, ne de emrin yanında. Aksine kimi ilim adamının söylediği gibi: Sen itaat esnasında kaderî, masiyet halinde cebriyecisin derler.[31] Yani hangi mezhep sana uygun düşerse, sen de onu kabul edersin. Bunlar arasında vacibi terk etmek ve haram olanı işlemek hususunda çelişkiye düşmedik kimse bulunamaz. O bunu kendi hevâsına muhalefet hususunda delil kabul etmekle kalmaz, aksine -haklı olsa dahi- kendisine eziyet edene düşmanlık eder. Allah'ın düşmanı olsa bile maksadında kendisine muvafık olanı ise sever. Böylelikle bir kimsenin sevgisi, buğzu, dostluğu, düşmanlığı, hevâ ve maksadına, kendi nefsinin zevkine ve vicdanına göre olur. Yüce Allah'ın emrine, yasağına, sevgisine, nefretine, dostluk veya düşmanlığına göre olmaz. Çünkü böyle bir kimse için onun, kaderi herkesin lehine delil olarak kabul etmesine imkân yoktur. Çünkü bu salâhın söz konusu olamayacağı bir fesâdı ve hiçbir hayır ihtiva etmeyen bir şerri gerektirir.

Zira eğer herkesin kaderi delil göstermesi kabul edilebilseydi, hiç bir haksıza ceza verilmemesi, hiçbir haddi aşana kı-

31 Yani itaatleri ve Allah'a yakınlaştırıcı işleri ifa ettiği vakit bunlar benim fiilim ve benim amelimdir derler. Masiyetlere ve emirlere aykırı hallere düştüğünde ise bunlar Allah'ın benim hakkımdaki takdiridir, benim bunlarda bir etkim yoktur derler.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

sas uygulanmaması, mazlumun lehine zalimin hakkının alınmaması ve herkesin canı çektiği gibi hareket etmesi, bu hususta kimsenin ona karşı çıkmaması gerekirdi. Böyle bir durumda kulların Rabbinden başkasının bilemediği uçsuz, bucaksız bir fesâd vardır.

Kesin olarak bilinen bir hususdur ki, fiiller kullara faydalı olan ile onlara zararlı olan diye iki kısma ayrılır. Allah da, Rasûlü müminlere iyiliği emreden, kötülükten onları nehyeden olmak üzere göndermiştir. Temiz ve helâl olan şeyleri onlara helâl kılsın, kötü ve murdar olan şeyleri onlara haram kılsın diye göndermiştir. Allah'ın şerîatine ve dinine tâbi olmayan bir kimse bunun zıttı olan bid'atlere ve hevâlara uyar. Böyle bir kimsenin de kaderi delil diye göstermesi bâtıl yolla tartışmaya girerek bununla hakkı çürütmek için kalkışması demek olur. Yoksa böyle bir şeyi kabul edip, dayanak aldığından dolayı bunu yapmaz. Aynı zamanda böyle bir kimsenin, kadere boyun eğmek durumunda olan herkesi mazereti kabul edilebilir kişilerden sayması da icap eder.

Eğer bu kimse: Ben -şahit olunandan gâib olanı ya da bunu inkâr eden kimselerden olanları değil de- ona tanık olan ve Allah'ın kendi fiilini yaratıp harekete getiren olduğunu bilen kimseyi kader ile mazur kabul eder, ona tepki göstermem, diyecek olursa;

Ona şöyle cevap verilir: Bu durumda sana şöyle derler: Bunun şahitliği ve ötekinin inkârı da kaderdendir. Çünkü kader hem bunun şahitliğini, hem diğerinin inkârını kapsar. Eğer kader her ikisini kapsamakla birlikte ayırım gözetmeyi gerektiriyor ise sen bu durumda bazı insanları övülen, diğer bazılarını yerilenler olarak ayırmış olursun. Oysa kader her iki türü de kapsamaktadır. Bu da arada fark olduğunu kabul etmek, emre ve nehye bağlı kalmak demektir. O takdirde de kendi kabul ettiğin

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

asıl ilkeni çürütmüş ve bu hususta çelişkiye düşmüş olursun. Bu da senin bu konuda benimsediğin her bir görüşün kaçınılmaz bir gereğidir.

Diğer taraftan bu esas, ilkenin tutarsızlığı ve çelişkili olması ile birlikte bâtıl bir sözdür ve saptırıcı bir bid'attir.

Kadere imanı ve buna şahit olmayı farzları terk etmek ve yasakları işlemek için bir mazeret kabul edip, bir kimse [...][32] aksine kadere iman güzelliklerden bir güzellik, iyiliklerden bir iyiliktir. Böyle bir yanlış kanaat bütün kötülükleri bertaraf etmek için yeterli bir gerekçe değildir. Bir kimse Allah'a ortak koşsa, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'i de yalanlasa ve bunun kendi hakkında tespit edilmiş bir kader olduğunu göz önünde bulundurarak yapsa bu, hiçbir şekilde onun yalanlamasının bağışlanmasına sebep olmaz, azaba uğratılmasına engel teşkil etmez. Çünkü şüphesiz Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Şirk koşan bir kimse ister kaderi kabul eden ve onu göz önünde bulunduran birisi olsun, ister onu yalanlayan yahut kaderden yana gaflette bulunan birisi olsun. Hatta İblis şöyle demiştir: *"Beni azdırdığından dolayı yemin ederim ki ben de yeryüzünde onlara (sana isyanı) süslü göstereceğim, onları toptan azdıracağım." (Hicr, 15/39)* Böylelikle o isyanında ısrar edip, kaderi delil göstermiştir. Bu da onun küfrünün daha da artışını sağlamış ve azabının daha da çoğalmasına sebep olmuştur.

Âdem *aleyhi's-selâm*'a gelince, o şöyle demiştir: *"Rabbimiz, biz kendi nefislerimize zulmettik. Eğer bize mağfiret ve rahmet etmezsen muhakkak ki zarara uğrayanlardan oluruz."*

32 Burada "kabul eden kimse"nin durumu ile ilgili açıklama kaydedilmemiştir. Anlam şudur: Kadere imanı, Allah'a isyan edip, Ona ortak koşana mazeret kabul eden bir kimsenin bu imanın münkerlerden bir münker ve dalâletlerden bir dalâlet içinde olması gerekir. Oysa durum böyle değildir. Aksine kadere iman güzelliklerden bir güzellik, iyiliklerden bir iyiliktir... *(Yayıncı)*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

(A'râf, 7/23); "Derken Âdem Rabbinden bazı kelimeler belleyip aldı, O da tevbesini kabul buyurdu. Çünkü O tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyendir." (Bakara, 2/37) Buna göre mağfiret dileyip tevbe eden bir kimse Âdem'in yolunda ve bahtiyar bir kimse olur. Israr edip kaderi delil gösteren bir kimse ise bedbaht ve İblis yolunda birisi olur. Yüce Allah da İblise: *"Andolsun cehennemi senden ve onların arasından sana tabi olanların hepsinden dolduracağım." (Sâd, 38/85)* diye buyurmuştur.

İşte bu noktada hakikatlere dalanların bir çoğu dalâlete düşmüştür. Onlar vecdleriyle buldukları, zevkleriyle tattıkları bir takım hakikatleri?! izliyor ve ilâhî emre muhalefet ettikleri hususlarda da kaderi delil gösteriyorlar. Böylelikle, Allah'ın teşrî' buyurmadığı bir dini bid'at olarak ortaya koyan müşrikleri andırıyorlar ve Allah'ın emrine muhalefet etmeye kaderi delil gösteriyorlar!?

Kader hususunda dalâlete düşen üçüncü grup: Kaza ve kader ile emir ve nehyi bir arada öngören Yüce Rabbe karşı tartışan kimselerdir. Nitekim bu İblisin dilinden de böyle nakledilmiştir. Bunlar da Allah'ın hasımları ve düşmanlarıdır.

İman ehli olan kimseler hem kaza ve kadere, hem de emir ve nehye iman eder, emrolunanı yapar, yasak kılınanı terk eder ve takdire karşı da sabır gösterirler. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Kim takvâlı olur ve sabrederse şüphesiz Allah ihsan edenlerin mükafatını boşa çıkarmaz." (Yûsuf, 12/90)* O halde takvâ emrolunanı işleyip, yasak kılınanı terk etmeyi kapsadığı gibi sabır da takdir olunana karşı sabretmek demektir. Bunlara gelince, yeryüzünde yahutta kendi öz nefislerinde onlara bir musibet gelip çattığında bunun bir kitapta takdir edilmiş olduğunu ve kendilerine isabet eden bir işin etmemesinin imkânsız olduğunu, kendilerini gelip bulmayanın ise isabet etmesinin düşünülemeyeceğini bilirler; işi Allah'a teslim eder ve Allah'ın kendilerini sınadığı şeylere sabrederler.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Allah'ın emri geldiği vakit de hayırlı işler yapmakta ellerini çabuk tutarlar. Yarışırcasına itaatlere koşarlar, ümit ve korku ile Rablerine dua eder, haram kıldıklarından uzak durur, çizdiği sınırları korurlar. Allah'tan mağfiret diler ve vermiş olduğu emirlerindeki, kusurları ve hadlerini aşmaları dolayısı ile de O'na tevbe ederler. Çünkü onlar tevbenin her zaman için kula farz olduğunu bilirler ve böylelikle sahih hadiste şöyle buyurmuş olan peygamberlerine de uymuş olurlar: "Ey insanlar! Rabbinize tevbe ediniz. Nefsim elinde olana yemin ederim ki ben yetmiş defadan fazla Allah'tan mağfiret diler ve ona tevbe ederim."[33]

Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e son nâzil olan sûre de: "*Allah'ın yardımı ve fetih geldiğinde, insanların bölük bölük*

33 Hadis musannıfın sözünü ettiği lafızlara yakın lafızlarla varid olmuştur: *"Müslim" Zikir, Dua, Tevbe ve İstiğfar kitapları (4/2075-2076).* İbn Ömer'den şöyle dediğini rivâyet etmektedir: Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Ey insanlar Allah'a tevbe ediniz. Şüphesiz ki ben bir günde Ona yüz defa tevbe ederim."
el-Ağar el-Müzenî'den de Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmektedir: "Şüphesiz benim kalbimin üzerine de bir çeşit gaflet arız olabilir ve şüphesiz ben günde yüz defa Allah'tan mağfiret dilerim."
"Buhârî" (Dua Kitabı, 11/105) Ebû Hureyre'den merfû olarak şunu zikretmektedir: "Allah'a yemin ederim ben bir günde yetmiş defadan daha fazla Allah'tan mağfiret diler ve Ona tevbe ederim."
Nesâî "Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyle" (No: 431)'de yine Ebu Hureyre'den şunu rivâyet etmiştir: Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* insanları toplayıp dedi ki: "Ey insanlar! Allah'a tevbe edin. Şüphesiz ki ben bir günde yüz defa Allah'a tevbe ediyorum."
Enes'ten de Ebû Hureyre'nin Buhârî'de naklettiği hadisine yakın bir hadisi *(s. 433)*'de zikretmektedir.
Hâfız İbn Hacer *"Fethu'l-Bari" (11/101)* şunları söylemektedir: Hadisi rivâyet eden kimsenin mübalâğayı kastetme ihtimali de vardır. Muayyen olarak belirlenmiş sayıyı kastetme ihtimali de vardır. Hadisin daha başka rivâyet yolları ve lafızları da bulunmaktadır. Bk. *Ahmed "Müsned" (2/45, 4/260, 5/394, 396, 397, 402); Tirmizî, Tefsîr kitabı. (5/383); Nesâî "Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyle" (s. 434-437); İbn Mâce (2/1253, 1254).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Allah'ın dinine girdiklerini gördüğünde hemen Rabbini hamd ile tesbih et ve ondan mağfiret dile! Çünkü o tevbeleri çok kabul edendir." (Nasr, 110/1-3) suresidir.[34]

Bu iki esas bilindiğine göre bu soruda yer alan ibarelere verilecek cevabın da bunlar üzerine bina edileceği de bilinmekte ve onların sorularının içerdiği dalâletler (sapıklıklar) de ortaya çıkmaktadır.

Vahdetçilerin Sözlerine Cevabın Başlangıcı

Buna göre bir kimsenin: "Allah zatını latif kılarak ona 'Hak' adını verdi, kesifleştirerek de ona 'halk' adını verdi"!!! sözü vahdetçilerin hulûl ve ittihâdı kabul edenlerin görüşlerindendir; ve bu bâtıldır. Çünkü latif eğer kesifin kendisi ise 'Hak' da halktır, ortada ne latif kılmak, ne de kesif kılmak söz konusu olur.

Eğer latif ile kesif ayrı şeyler ise, böylelikle 'Hak' ile 'halk' arasındaki fark da sabit olur. Hak olan da budur. Bu takdirde 'Hak', 'halk' olamaz. Hakkın zatının herhangi bir şekilde halk olması asla tasavvur edilemez. Nitekim mahlûkun zatı da hiçbir surette hâlıkın zatı değildir.

Diğer birisinin söylediği "Onda hakikat olarak zuhur etti, Ondan mecazi olarak da hicaplandı"!!? sözü de böyledir. Eğer zahir olan, Onu izhar edenden farklı ise Rab ile kul arasında fark da sabit olur. Eğer biri diğerinden ayrı değilse, ortada ne zuhur, ne de perde arkasına saklanmak düşünülebilir.

34 *Müslim (4/2318)*'de Ubeydullah b. Abdullah b. 'Utbe'den dedi ki: İbn Abbâs bana: Kur'ân-ı Kerim'de topluca, son olarak hangi sûrenin nâzil olduğunu biliyor musun diye sordu. Ben: Evet: *"Allah'ın yardımı ve fetih geldiğinde"* sûresidir dedim. O: Doğru söyledin dedi.
Bir rivâyette ise"son" demeksizin "hangi sûrenin nâzil olduğunu biliyor musun?" şeklindedir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Arkasından: "Hak ehlinden olan kimse bunları zahir şeyler ve tecelli eden şeyler olarak görür. Fark ehlinden olan ise bunları perdeler ve hicaplar olarak müşahede eder"!!? sözü de birbiriyle çelişkili ifadeler taşımaktadır. Çünkü eğer varlık bir ise müşahede edenlerden biri diğerinin aynısı olamaz ve müşahede eden de meşhûdun (şahit olunanın) kendisi olamaz.

Bundan dolayı bu gibi kimselerin kimi şeyhleri şöyle demiştir: "Her kim kâinatta Allah'tan başkasının var olduğunu söylerse yalan söylemiş olur."!! Bu sefer öteki ona: "O halde yalan söyleyen kimdir"?! diye sorarak onu susturmuş.

Çünkü eğer ortada zatı ile vacip olan dışında bir mevcut yoksa, o takdirde yalan söyleyen de, zulmeden de, yiyen ve içen de kendisi demektir.

Bu kesimin önderleri olan kimseler de bunu böylece açıkça ifade etmektedirler. Nitekim *Fusûs (el-Hikem)*'in müellifi (İbn Arabî) ve başkaları da Onun yerici bütün sıfatlar ile nitelenmiş olduğunu, hastalananın, dövenin, afetler ile musibete uğrayanın O olduğunu, musibetlerle, eksiklerle nitelenenin O olduğunu!!? söylerler.[35]

Aynı şekilde hem övgü, hem de yergi niteliklerine sahip olan ve bunlarla nitelenen de odur!!? O şöyle der: "Zatı sebebiyle el-'Aliyy (Yüksek Yüce) olan kimse subûtî ve selbî bütün sıfatlara sahip olan kimsedir. Bu sıfatlar aklen, örfen ve şer'an ister övülen türden olsun, isterse de aklen, örfen ve şer'an yerilen türden olsun farketmez. Böyle bir özellik ise ancak Allah adının verildiği kimse hakkında özellikle söz konusudur."!!!

Yine der ki: "Sen Hakkın sonradan yaratılanların sıfatıyla zâhir olduğunu görmez misin?! O bunu zaten kendi zatı hak-

35 Yüce Allah zalimlerin söylediklerinden pek yücedir. İlâhi yardımdan mahrum kalmaktanda imandan sonra küfre düşmekten de Allah'a sığınırız.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kında haber vermiş bulunmaktadır. Yine eksiklik vasıfları ile de yergi sıfatları ile de zahir olduğuna bakmaz mısın? Sen yaratılmışın yaratıcının sıfatları ile zahir olduğunu görmez misin? Hepsi onun için bir haktır. Tıpkı yaratılmışın vasıflarının yaratan için hak olduğu gibi."!!!

"Vücûda (var olan herşeye) ve ehline aşık olmak benim için bir haktır"!!? diyenin sözüne gelince, bu söz onun İblise, Firavun'a, Hâman'a ve her bir kâfire de aşık olmasını gerektirir!? Köpeklere, domuzlara, sidiğe, pisliğe ve her murdar şeye de aşık olmasını gerektirir!

Oysa bu şer'an ve aklen bâtıl bir şeydir. O halde bu sözü söyleyen bir kimse bir yalancıdır ve bu hususta çelişkiye düşmüştür. Bir kimse ona bir eziyet verse yahut ona ileri derecede bir acı verse [tabiatı itibariyle ona aşık olmaktan uzak durur. Allah'a isyan edildiği zaman gazaba gelmeyen kimsenin bu işi][36] şer'an haramdır.

Kimilerine ait olduğu belirtilen: "Gördüğünün aynı, görmediğinin zatıdır. Görmediğin zat ise gördüğünün aynıdır"!!! sözüne gelince, bu İbn Seb'în'in sözüdür. İbn Seb'în inkâr ehlinin, şirk ehlinin, büyücülerin ve ittihâdcıların büyüklerindendir. Onların faziletli saydıklarından, zekilerinden olup, aralarında felsefeyi ve felsefecilerin tasavvufunu en iyi bilenleri idi.

İbn Arabî'nin: "Onun zahiri, onun yaratması; bâtını da Onun hakkıdır"!!! sözü de hulûlu kabul edenlerin sözüdür. O da bu sözleriyle çelişkiye düşmektedir. Çünkü o vahdet-i (vücûdu) kabul eder. Dolayısıyla ortalıkta biri bâtın, diğeri zahir iki mevcut olamaz. Vücûd ile ayn arasında fark gözetmek ise hakikati olmayan bir ayırım olur. Aksine böyle bir şey yalan ve iftiracıların sözlerindendir.

36 Asıl yazmada: Ona şiddetli bir acı verirse, gazap etmezse bu şer'an haramdır şeklindedir. Muhtemelen kaydettiğimiz şekil daha doğru olmaktadır. İlk yayıncı da buna işaret etmiş bulunmaktadır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

İbn Seb'în'in: "Mâlik bir Rab ve ölümlü bir abd (kul) vardır. İşte bu sizsiniz. Sadece Allah (vardır) çokluk bir vehimdir"!!! şeklindeki sözü "mahlukun varlığı, hâlıkın varlığı demektir"!!? şeklindeki bozuk esas ilkesine uygundur. Bundan dolayı: "Siz böylesiniz" demiştir. Böylelikle o kulu helak olan yani varlığı olmayan olarak değerlendirmiş ve geriye sadece Rabbin varlığının kaldığını söylemiştir. Bundan dolayı "işte siz böylesiniz" demiştir. Yine o: "Sadece Allah vardır. Çokluk ise bir vehimdir"!!! demiştir ki; bu da onun «لاَ مَوْجُودَ إِلاَّ الله!» *lâ mevcûde illallâh!* "Allah'tan başka mevcûd (var olan varlık) yoktur,"!!! sözüne göre söylenmiştir. Bundan dolayı kendisi ve arkadaşları zikir yaparken Müslümanların: «لاَ إِلَه إِلاَّ الله» *lâ ilâhe illallâh* (Allah'tan başka ilâh yoktur) demelerinin yerine, onlar «لَيْسَ إِلاَّ الله!» *leyse illallâh* (Allah'tan başkası yoktur)" derlerdi.* Şeyh Kutbuddîn el-Kastalânî de[37] bunlara "leyseciler (değilciler)" der ve: Bu leysecilerden sakınınız, derdi.

Bundan dolayı İbn Seb'în "çokluk vehimdir (yanılmadır)"! demiştitir ama bu da bir çelişkidir. Çünkü onun "vehimdir" demesi vehmeden bir kimsenin var olmasını gerektirir. Eğer vehmeden ile vehim aynı şeyler ise Allah'ın kendisi vehim olur, eğer vehmeden kişi vehimden farklı ise bu durumda birden fazla varlık söz konusu olur.

* Onlardan bir çoğu da müslümanların söylediği: «لاَ إِلَه إِلاَّ الله» *lâ ilâhe illallâh* "Allah'tan başka ilâh yoktur" Kelime-i Tevhîdi yerine «لاَ مَوْجُودَ إِلاَّ الله!» *lâ mevcûde illallâh!* "Allah'tan başka mevcut (var olan) varlık yoktur"!! derler.

37 Adı Muhammed b. Ahmed b. Alî Kutbuddîn Ebû Bekir el-Mısrî'dir. Mâlikî ve Şâfi'î'dir. el-Kastallânî diye tanınmıştır. Kahire'deki Dâru'l-Hadîs el-Kâmiliyye'nin şeyhi idi. 614 h. yılında doğdu, Bağdat'a gitti, pek çok ilim dinledi, pek çok ilim elde etti. Şâfi'î mezhebine göre fetva verirdi. Uzun bir sûre Mekke'de ikâmet etti, sonra Mısır'a gitti. Dâru'l-Hadîs meşîhatini üstlendi. Güzel ahlâklı ve insanlar tarafından sevilen birisi idi. 686 h. yılında vefat etti. Biyografisi *"el-Bidâye" (13/310)*'da bulunmaktadır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Aynı şekilde eğer vehmeden kişi bizzat Allah ise bu durumda Allah'ı bâtıl olan vehim ile nitelendirmiş olur. Böyle bir söz küfür olmakla birlikte onun "varlık birdir"!? sözü ile çelişkilidir. Şâyet vehmeden kişi ondan başkası ise Allah'tan başka bir varlığı kabul etmiş olur. Bu da onun kabul ettiği ilke ile çelişir. Diğer taraftan ne zaman bir başkasının varlığını kabul ederse artık çokluk kaçınılmaz olur. Bu durumda çokluk da vehim sayılmaz, aksine hakkın kendisi olur.

İbn Arabî'den diye nakledilen iki beyit de çelişkili olmakla birlikte yine bu esasa bina edilmiştir. Onun: "Ey, sırrı mânâm olan insan sureti"!! sözü Hak dilinden yapılmış bir hitaptır. İnsan suretine: Ey anlamı bizzat Ben olan bu suretin sahibi olan kişi!!? demektir. Bu mananın suretten başkası olmasını, bu da çokluğu ve mana ile suret arasındaki fark gözetmeyi gerektirir. Eğer anlamı, mananın varlığı bizzat suretin varlığı demek ise -onun açıkça ifade ettiği gibi- ortada çokluk yok demektir! Eğer bunun varlığı ötekinin varlığından farklı ise bu durumda çelişkiye düşmüş olur!

"Ben olmasaydım emir için yaratılır mıydın?"!![38] sözleri ise mücmel bir ifadedir. Bununla sahih bir anlamın kastedilmesi imkânı vardır. Yani yaratıcı olmasaydı, mükellefler var edilmezdi. Allah'ın emrinin yaratılması da söz konusu değildir. Fakat onun bu görüşte olmadığı bilinen bir husustur. Onun kastettiği ise vahdet, hulûl ve ittihâd (varlıkların birliği)dir.

Bundan dolayı da şöyle demiştir:

"Biz seni istedik de seni inşa ettik, bir beşer olarak yarattık. Eşyanın en mükemmelinde bizi müşahede edesin diye."!!!

Böylelikle kulların en mükemmel eşyada onu müşahede ettiklerini açıklamaktadır. Eşyanın en mükemmeli ise insan su-

38 Kitabın başında: "Yaratılmadın" şeklindedir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

retidir. Bu da hulûle işaret eder. Bu da Hakkın halka hulûl etmesi demektir. Ancak o sözlerinde çelişkiye düşmektedir. Çünkü o hulûlü kabul etmez. Biri diğerinin içine hulûl etmiş (girmiş) iki varlık da kabul etmez. Aksine ona göre hulûl edenin varlığı ile kendisine hulûl edilenin varlığı aynı şeylerdir ama o subût ile vücûd arasında bir hulûlün bulunduğunu kabul eder! Buna göre Hakkın vücûdu mümkinatın subûtunda hulûl etmiştir! Onların subûtu da O'nun vücûduna hulûl etmiştir!! Bu sözün ise nefsu'l-emr'de (eşyanın gerçek mahiyetinde) bir hakikati yoktur. Çünkü buna göre bu ile öteki arasında fark yoktur. Fakat onun görüşü özü itibariyle çelişkili bir görüştür.

Babasından hac etmeyi isteyen ve babasının kendisini kast ederek, etrafında dönmesini, tavaf etmesini emretmesine ve ona: "Sen öyle bir Beyti tavaf et ki Allah bir göz açıp kırpacak kadar bir süre dahi ondan ayrılmamıştır."!!! demesine gelince, bu bütün müslümanların icmâı ile küfür olan bir sözdür. Çünkü el-Beytü'l-Atîk'i tavaf etmek Yüce Allah'ın da, Rasûlünün de emrettiği bir şeydir. Nebîler ve salihlerin etrafında dönmek ise müslümanların icmâı ile haramdır. Buna bir din olarak itikad eden bir kimse, ister bedeni etrafında, ister kabri etrafında dönsün kâfir olur.

"Allah ondan bir göz açıp kırpacak bir süre dahi ayrılmamıştır"!!! sözlerine gelince, eğer bu sözleriyle genel ve mutlak anlamıyla hulûlü kastetmiş ise bu söz bâtıl olmakla birlikte çelişkilidir. Çünkü bu durumda tavaf eden ile etrafında tavaf olunan arasında bir fark kalmaz. Bunun ötekinin etrafında tavaf etmesi, tam aksinin tavaf etmesine göre öncelikli de olamaz. Aksine bu köpeklerin, domuzların, kâfirlerin, necasetlerin, pisliklerin, murdar olan ve lanetlenmiş olan her şeyin etrafında tavaf etmeyi de gerektirir. Çünkü genel anlamıyla hulûl ve ittihâd (varlıkların birliği) bütün bunları kapsamına alır.

Bir seferinde onların şeyhleri olan eş-Şîrâzî hocası et-Tilmisânî'yle ölmüş uyuz bir köpeğin yanından geçince: "Bu da ay-

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

nı şekilde Allah'ın zatından mıdır" diye sormuş. O da: "Ortada O'nun haricinde bir şey var mıdır ki?"!! diye cevap vermiştir.

et-Tilmisânî yine beraberinde bir kişi ile bir köpeğin yanından geçmiş, öteki köpeğe ayağıyla bir tekme vurunca: "Hayır, ona vurma, o da O'ndandır"!!! diye cevap vermiş.[39]

Bu küfrün, bâtıl yalanın aklen ve dinen en büyüğü olmasına rağmen çelişkilidir. Eğer tekmeleyen de, tekmelenen de aynı ise yine nehyeden, nehyolunan da böyle ise o halde bu durumda herhangi bir emir ve nehy vermeyi gerektiren bir hal yoktur. Vahdet ile birlikte çokluk zaten aklen düşünülemez. Eğer bunlar zahir olanlar ve tecelli olanlardır, denilecek olursa, şöyle cevap verilir: Eğer bunların zahir olup tecelli edenin varlığı dışında bir varlıkları varsa bu durumda çokluk sabit olur, vahdet bâtıl olur. Eğer bunun varlığı ile onun varlığı aynı ise bu durumda zahir olan ile izhar edip, tecelli ettiren arasında ve kendisinde tecelli olunan arasında herhangi bir fark olamaz.

Şâyet: "Allah ondan bir göz açıp kırpacak kadar bir süre dahi ayrılmamıştır"!!! sözleriyle Hıristiyanların Mesîh hakkındaki söyledikleri gibi özel bir hulûlü kastediyorsa bu hulûlün yaratıldığı andan itibaren onda sabit olması gerekir. Tıpkı Hıristiyanların Mesîh hakkında söyledikleri gibi. Böyle bir hulûl de onda kendi mağfireti, ibadeti, tahkik ve irfanı dolayısıyla hasıl olmuş olmaz. Bu durumda da kendisi ile diğer insanoğulları arasında da bir fark kalmaz. O halde neden hulûl başkaları dışarıda kalarak onun hakkında söz konusu olsun ki?!

Böyle bir iddia Hıristiyanların görüşünden de daha kötüdür. Çünkü Hıristiyanlar bunu Mesîh hakkında babasız yaratıldığı için iddia etmişlerdir. Şeyhler ise yaratılmak bakımından bir üstünlüğe sahip kılınmamışlardır. Onlar ibadet, marifet, tahkik ve tevhid ile üstün kılınmışlardır. Bu ise önceleri yokken

39 Bu onların: "Her şey Rabden ve ilâhtan(bir parça)dır"!!! şeklindeki sözlerine uygundur.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

sonradan onlar için hasıl olmuş bir hususdur. Eğer bu husus hulûlün sebebi ise, onlarda hulûlün yaratılmaları ile birlikte değil, hâdis (sonradan) olması gerekir. Bu durumda onların: Rab bedenlerinden ya da kalplerinden bir göz açıp kırpacak kadar bir süre dahi ayrılmamıştır!! şeklindeki iddiaları ne şekilde kabul edilirse edilsin, bâtıl bir söz olur.

Râbia'nın Beyt (Kâbe) hakkında söylediği nakledilen: "Şüphesiz ki o yeryüzünde kendisine ibadet olunan bir puttur"!!! sözü ise Râbiâ hakkında uydurulmuş bir yalandır. Bu sözü kim söylerse söylesin kâfir olur, tevbe etmesi istenir. Tevbe ederse mesele yok, aksi takdirde öldürülür. Bu söz bir yalandır, çünkü Beytullah'a müslümanlar ibadet etmezler. Aksine etrafında tavaf ederek ve ona doğru namaz kılarak Beytin Rabbine ibadet ederler.[40]

Aynı şekilde Râbia'nın söylediği nakledilen: "Allah'a yemin ederim ki Allah buraya girmemiş ve buradan da hiç ayrılmamıştır"!!! sözü de onun hakkında uydurulmuş bâtıl bir sözdür. Bu söz hulûlü kabul edenlerin görüşüne göredir. Bu anlamı ile bu Beyt (Kâbe) ile bir başkası arasında fark olmaz. O halde hangi meziyeti dolayısıyla etrafında tavaf edilmekte, ona doğru namaz kılınmakta ve niçin başka evler dışında bu ev haccedilmektedir?

Sözün sahibinin "Allah içine girmemiştir" sözü doğru bir sözdür ama "Allah ondan ayrı kalmamıştır"!? sözüne gelince, eğer bununla Allah'ın zatı Beyte hulûl etmiştir, diye bir manayı ya da buna benzer bir anlamı kastediyorsa bu da bâtıldır ve "içine girmemiştir" sözü ile çelişmektedir. Şâyet bu sözleriyle ittihâdın (Evin ve Allah'ın varlık birliğinin) ondan ayrılmazlığını

40 Bu hususdaki iftira yenilenip duran eski bir yalandır. Hala biz bunu oryantalistlerden ve onlara kuyrukçuluk edenlerden işitip durmaktayız. Bu iftira ile Allah'ın yolundan alıkoymaya ve cahil Müslümanlar nazarında hakkı bâtıla karıştırmaya çalışırlar.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kastediyor ve yeniden giriş söz konusu olmayıp, hala onun içine hulûl etmediğini anlatmak istiyorsa, bu söz küfür ve bâtıl olmakla birlikte bu Beytin diğer evlere benzemeyen ayrı bir meziyetinin olmamasını gerektirir. Çünkü onlara göre bütün varlıklar böyledir.

Hallâc-ı Mansûr'a nispet olunan:

"Nâsûtu delici lâhûtunun şimşeğinin sırrını
İzhâr edenin şanı ne yücedir!
Öyle ki yarattıklarında zahir olarak görününce
Yiyen ve içen suretinde."!!!

Sözlerine gelince;

Bu sözler özel hulûlü muayyen olarak kastetmektedir. Hıristiyanların Mesîh hakkında söyledikleri gibi. Abdullah b. Hafîf eş-Şîrâzî[41] Hallâc'ın durumunun hakikatini bilmeden önce onu savunur, korurdu, fakat kendisine bu iki beyiti söyleyince: Bu sözleri söyleyene Allah lanet etsin demiştir.[42]

41 Adı Muhammed b. Hafîf Ebû Abdillah ed-Dabbî el-Fârisî eş-Şîrâzî olup, mutasavvıf şeyhlerden birisidir. el-Hüseyn el-Mahâmilî'den hadis nakletmiş, Ebu'l-Abbâs b. Süreyc'den fıkıh öğrenmiştir.
es-Sülemî, *Tabakât*'ında şunları söylemektedir: Şîrâz'da ikamet etmiştir. Annesi Neysâburludur. Bugün şeyhlerden bir şeyhtir. Zamanın tarihidir. Geriye ondan daha kıdemlisi ve hali ondan daha mükemmel kimse kalmadı. Ruveym b. Ahad ile İbn 'Atâ ile arkadaşlık etmiş, el-Hallâc ile karşılaşmıştır. Zahir ilimleri şeyhler arasında en iyi bilendir. Kitap ve sünnete sımsıkı sarılan Şâfi'î bir fakihtir.
Ebu'l-Abbâs el-Fesevî der ki: Şeyhimiz İbn Hafîf hiç kimsenin tasnif etmediği kitaplar tasnif etmiştir. Ondan bir topluluk yararlanmıştır ki hepsi de kendilerine uyulan önderler olmuşlardır. Faydası bütün şehirleri kapsayacak kadar uzun bir ömür sürmüştür.
Zehebî der ki: Bu şeyh ilim ile ameli bir arada topladığı gibi âlî isnadı, sünnetlere sımsıkı sarılmayı da gerçekleştirmiş ve itaatle geçirdiği uzunca bir ömüre mazhar olmuştur. 371 h. yılında vefat etmiştir. Biyografisi: *"Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (16/342-347); "el-Bidâye" (11/299)*'da yer almaktadır.

42 Hallâc'ın biyografisi için bk. *"Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (14/325).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Yaratılmışlar o ilâh hakkında türlü akîdelere sahip oldular Ben ise onların inandıklarının hepsine inanıyorum."!?

Bu beyit İbn Arabî'ye ait olarak bilinmektedir. Eğer ondan önce Hallâc-ı Mansûr bu beyti söylemiş, İbn Arabî de bunu benimseyerek ifade etmiş ise bu beyitin Hallâc'a izafe edilmesi doğrudur.

Bu da çelişkili bir sözdür. Çünkü itikatta iki çelişik önermenin bir arada bulundurulması son derece tutarsızlıktır. Olumlu ve olumsuz olarak bir şekilde birbiriyle çelişen iki önermenin gereği olarak bunlardan birisini doğru kabul eden, diğerini yalanlamış olur ve bu ikisinin bir arada bulunmasına imkân bulunmaz. Bunlar ise keşf yoluyla kendilerince aklın açık hükümleri ile çelişen şeylerin sabit olduğunu söylerler ve onlar iki çelişik ve iki zıttın bir arada olabileceğini kabul ederler. Onların yolunu izleyen kimsenin akle ve nakle muhalif olan şeyleri kabul edeceğini ileri sürerler. Şüphesiz bu, safsatacıların kabul ettikleri en bozuk düşünceler arasındadır.[43]

Bilindiği gibi Enbiyâ (hepsine selam olsun) velilerden daha büyüktürler. Nebîler akılların bilmekten acze düştükleri şeyleri getirdiler. Akılların bâtıl olduğunu bildikleri şeyleri değil. Bu sebeple nebîler akılların hayret edeceği şeyleri haber verirler ama akılların imkânsız gördükleri şeyleri söylemezler.[44] Bu in-

43 Safsata; insanın mugâlata ve gerçeği sulandıran sözleri ile hakkı bâtıla karışık gösterip yanıltma gücünü elde ettiği mesleğin adıdır. Bk. *el-Fârâbî, İhsâu'l-'Ulûm, (s. 24); el-Cürcâni, et-Ta'rîfât, (s. 118-119).*
İbn Kudâme de *"Zemmu'l-Muvesvisîn"* adlı eserinde sofistleri şöylece tanımlamaktadır: "Bunlar varlıkların hakikatlerini ve hissedilen hususları inkâr eden kimselerdir."

44 Yani peygamberler aklın hayrete düşeceği şeyleri haber verirler, cesetlerin diriltilmesi, mahşerde gerçekleşecek olan güneşin kullara yaklaşması, insanların aynı yerde ve aynı düzlemde olmakla birlikte farklı şekillerde terleyecek olmaları bazı insanların yüzleri üzere yürütül-

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kârcılar ise akılların imkânsız kabul ettiği şeylerin doğru olduğunu ve birbiriyle çelişik şeylerin bir arada bulunmasının doğru olduğunu iddia eder, aklın apaçık hükümleri ile sahih nakle muhalif olan şeylerin sahih olduğunu söylerler.

Şüphesiz bu görüş sahipleri hayalci ve vehmeden kimselerdir. Bunlar kendi nefislerinde bir takım hayalleri ve vehimleri şekillendiriyor ve bunların dış dünyada da sabit olduklarını sanıyorlar. Oysa bunlar onların hayallerinden ibarettir, bâtıl hayalde ise hakikati olmayan şeyler tasavvur edilir. Bundan dolayı şöyle derler: "Hakikatin arzı, hayalin arzının kendisidir."!? Nitekim İbn Arabî ve başkaları da böyle demektedir. Bundan dolayı İbnu'l-Fârıd'ın kasidesini şerheden Sa'îd el-Ferğânî'nin zikrettiği bir hikayeyi anlatırlar.

Onun:

"Benimle senin aranda beni sıkıştıran bir ben vardır.
Hakkın için aramızdan şu beni kaldır"!!?

sözüne gelince, bu söz zındıkın ve sıddîkın söylediği üç türlü anlam ile açıklanır:

Birinci anlam, onun bu sözler ile kastettiği şekilde benliğinin sübûtunun kaldırılmasıdır; ta ki onun varlığı Hakkın varlığıdır, onun benliği Hakkın benliğinin kendisidir denilsin, o Allah'tan başkasıdır, Onun dışındadır denilmesin!

Bundan dolayı bu inkârcıların geçmişleri: Hallâc yarım adamdır demişlerdir. Çünkü onun manevi olarak benliği kaldırılmamıştır. Bu sebeple onun bir sureti kaldırılmıştır denilmiştir.

Bu söz her ne kadar küfür ve ilhâd ihtiva ediyor ise de yine de biri diğerini çürüten çelişkili bir sözdür. Çünkü: "Benimle senin aranda beni sıkıştıran bir ben vardır"!? sözü başkasına bir hitaptır ve kendisi ile Rabbi arasında bir benin varlığını kabul etmektedir. Böylelikle üç hususun sabit olduğu söylenmiş olmaktadır. Aynı şekilde: "Hakkın için aradan beni kaldır"!? de-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

mesi de başkasından ben'ini kaldırması için bir istektir. Bu da üç hususun varlığını kabul etmektir.

Bu bâtıl bozuk anlam, "fenâ anlayışı"dır. Bu da bedenin varlığının fenâsını ifade eder. İşte bunda ben'in kaldırılmasını istemek söz konusudur ki fenâ isteği bu demektir.

Fenâ da üç kısımdır: Mâsivânın varlığından fenâ, mâsivânın şuhûdundan fenâ ve mâsivâya ibadetten fenâ kısımlarına ayrılır.

Birincisi inkârcı vahdetçilerin fenâsıdır. Nitekim Hallâc-ı Mansûr'un sözünü böyle açıklamışlardır. Bu da bütün varlığın tek bir varlık olarak kabul edilmesidir.

İkincisi ise mâsivânın şuhûdundan fenâ bulmaktır. Sülûk ehlinin çoğunda ârız olan hal bu haldir. Ebû Yezîd[45] ve benzer-

mesi -bu ise dünyada alışılmışın hilafınadır- ölünün kabrinde oturması ve buna benzer şeyleri haber verirler.
Bütün bu anlatılanlar Yüce Allah için ve kudreti bakımından imkânsız şeyler değildir; fakat akıllar bunların gerçekleşmesi ve keyfiyeti hususunda hayrete düşerler.

45 Adı Tayfûr b. Îsâ el-Bistâmî Ebû Yezîd olup, sufi şeyhlerinden birisidir. Dedesi Mecûsî olup, Müslüman olmuştur.
İbn Hallikân der ki: "Bunun oldukça meşhur makamları, mücahedeleri ve apaçık kerametleri vardır."!!?
Ona: Ne ile marifete vardın diye sorulunca, o aç bir mide ve çıplak bir beden ile, diye cevap vermiştir.!!
O: Nefsimi Allah'a itaate davet ettim, benim çağrımı kabul etmedi. Ben de bir sene boyunca ona su içirmedim, derdi!
Zehebî ona ait bazı sözleri aktardıktan sonra şunları söylemektedir: İşte onun bu şekilde güzel bazı nükteleri vardır. Ancak yine ondan açıklanması mümkün olmayan, içinden çıkılmaz şeyler de nakledilmiştir. Mesele bunların onun tarafından söylenip söylenmediğinin sabit olmasıdır. Yoksa o bunları dehşet ve sekr halinde gayb ve mahv halinde mi söylemiştir?! Bu durumda bunlar söylenmemiş kabul edilir ve delil gösterilmez. Çünkü bunların zahiri ilhâdı ifade eder. "Subhânî! (kendi zatımı tesbih ederim!) ve Cübbemde Allah'tan başkası yoktur,"!!! sözleri gibi. "Ateş ne ki, yarın ona varacak ve sen beni bütün ateş ehlini kurtarmak için feda et yoksa onu yutarım, diyeceğim. Cennet ne ki o

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

leri hakkında nakledildiği gibi. Bu ise ıstılâm makamıdır.[46] Istılâm da kişinin mevcûdu ile vücûdundan, ma'budu ile ibadetinden, meşhûdu ile şehadetinden, mezkûru ile zikrinden kaybolup, olmayan şeyin zannedilmesi ve zâil olmayanın geri kalması, bâki olması demektir.!

Bu da anlatılan şu hikâyedeki duruma benzer: Bir adam bir başkasını severdi. Sevilen kişi kendisini suya atınca, seven de arkasından kendisini attı. Sevilen kişi: Hadi ben düştüm, sen niye düştün deyince, o: Senin sebebinle kendimi kaybettim ve seni ben zannettim, diye cevap vermiş. İşte bu, kalbi yaratıcının varlığına şahit olduğu vakit yaratılmışlardan herhangi bir şekilde acze düşenin halidir ve sülûk ehli olan bir takım kimselere ârız olan bir durumdur.

Kimi insanlar bu hali sülûkun bir kısmı olarak kabul ederken, kimisi de bunu sülûkun gayesi, son noktası olarak değerlendirirler. Öyle ki bunlar gayeyi rubûbiyyetin tevhidinde fenâ olmak olarak tespit ederler, emir ile yasak, sevilen ile sevilmeyen

bir çocuk oyuncağı ve dünya ehlinin muradıdır. Eğer bir adam bir diğerinden onlara hitap naklediyor ise muhaddis denilen kimseler kim oluyor? Bize kalb Rabden naklen hitap etmektedir."!!!

İbn Kesîr dedi ki: Ondan eksik pek çok şerîate aykırı sözler nakledilmiştir. Fukahâ ve sufilerin birçoğu bunları tevil etmiş ve oldukça uzak ihtimallere göre yorumlamışlardır. Bazıları da şöyle demiştir: "O bu sözlerini aşk ateşi ile yandığı gaybet ve mahv hallerinde söylemiştir."!!?

Âlimlerden bazıları da onun bid'atçi ve hatalı olduğunu söylemiş, bu sözlerini bid'atlerin en büyüklerinden olarak değerlendirerek, bunların bazı hallerde zuhur etmiş kalpteki gizli, fâsid bir itikada delâlet ettiğini söylemişlerdir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır. 261 h. yılında vefat etmiştir.

Biyografisi için bk. *Ebû Nu'aym "Hilyetu'l-Evliyâ" (10/33-42); "Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ" (13/86-89); "el-Bidâye ve'n-Nihâye" (11/35).*

46 Istılâm sözlükte kesmek demek olan es-salm'den gelmektedir ya da kulağın koparılması demektir. Istaleme de bir şeyi kökünden koparmak anlamındadır. (Kamus)

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

arasında bir fark görmezler, bu ise kaderin şuhûdu ve rubûbiyetin hükümlerine şahit olmak dolayısı ile şerîatı, emri ve yasağı şuhûdundan yalnızca Allah'a ibadet edip, Rasûlüne itaati müşahede etmekten yana hataya düştükleri büyük bir yanlışlıktır. Bu itibarla benliğinin kaldırılmasını isteyen bir kimse buna göre övülen bir kimse olamaz ama belki mazur görülebilir.

Üçüncü türe gelince, bu da mâsivâya ibadetten fenâ oluştur. Bu peygamberlerin ve onlara uyanların halidir. Bu da Yüce Allah'ın ibadeti ile onun dışındakilere ibadetten fani olması yani uzak durmasıdır. Onu sevmekle başkasını sevmekten, Onun haşyeti ile O'ndan başkasına haşyet duymaktan, O'na tevekkül etmekle başkasına tevekkül etmekten uzak kalmasıdır. İşte bu Yüce Allah'ın bir ve tek ve ortaksız olarak tevhidinin tahkiki demektir. İbrâhîm'in milleti olan hanîflik de budur.

Bunun kapsamı da Allah'a itaat sebebiyle, hevâsına tâbi olmaktan fenâ bulmasıdır. Buna bağlı olarak ancak Allah için sevecek, ancak Allah için buğzedecek, ancak Allah için verecek ve ancak Allah için alıkoyacak hale gelmesidir.

İşte Allah'ın Rasûlleri ile gönderdiği ve kitaplarında indirdiği şer'î anlamıyla fenâ oluş budur.

Her kim: "Hakkın için aradan beni kaldır"! diyecek olursa ve bunu nefsinin hevâsını kaldırması, hevâsına böylelikle tâbi olmayıp, kendi nefsine tevekkül etmemesi, gücüne ve kuvvetine güvenmemesi, aksine amelinin hevâsı için değil, Allah için olması, amelini Allah ile Allah'ın gücü ile yapması, kendi güç ve kuvveti ile yapmaması anlamı ile söylüyorsa şüphesiz ki bu bir hakikattir ve övülen bir şeydir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Ancak sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz." (Fâtiha, 1/5)*

Bu Ebû Yezîd'den nakledildiği belirtilen şu sözüne benzer: "Ben Yüce Rabbimizi rüyada gördüm. Ona: Ey Allah'ım

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

sana ulaşmanın yolu nedir diye sordum. O: Nefsini bırak ve gel dedi. Yani hevâna uymayı ve kendine güvenmeyi bırak. Bu durumda senin amelin Allah için yardım dilemen de Allah'tan olmuş olur. Nitekim Allah: *"Artık yalnız O'na ibadet et ve yalnızca O'na tevekkül et." (Hûd, 11/123)* diye buyurmuştur."

İbn Arabî'den nakledilen: "Ve kendi adıma yemin ettim. Şüphesiz kasem eden de Allah'tır"!!! sözlerine gelince bu da onların inkâr ve ilhâdlarındandır. O kendi nefsini yine kendi nefsiyle yemin edecek konuma getirmiştir. Yemin edeni Allah, yemin edeni de adına yemin edileni de kendisi olarak değerlendirmiştir.

Nitekim şöyle der: "O kendine kendisinden kendisi ile bir rasûl göndermiştir, derler. Yani rasûl gönderen de, kendisine rasûl gönderilen de, rasûlün kendisi de odur."!!!

İbnu'l-Fârıd da *Nazmu's-Sülûk* adlı kasidesinde şöyle söylemektedir:

"Makamda kıldığım namazım O'nadır ve
Ben şahitlik ederim ki O da bana namaz kılmıştır!!!

İkimiz de aynı namaz kılanız ve aynı secde edeniz
Onun hakikatine her secdede bunu bir arada yaparız!!!

Benden başkasının kıldığı namaz bana kılınmıştır ve benim namazım
Her rekâtı edâ ederken başkasına olmamıştır."!!!

Ve nihâyet şunları söyler:

"Ve sonunda O da ben de aynıyız, Fark yok aramızda
hatta benim zatım yine benim zatımı özledi!!!

Aramızda muhatap için kullanılan kipler kaldırılmıştır
Ayrılığın farkının kaldırılması da benim yücelişimdir

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Ona dua edilince icâbet eden ben oldum ve eğer ben Nidâ eden olursa benim duama hemen o icâbet eder ve emre amade olur."!!!

Meryem oğlu Îsâ *-Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun-*'dan söylediği nakledilen sözlere gelince, bunlar ona isnad edilmiş bir yalandır. Bu inkârcı birisinin Îsâ hakkında uydurduğu bir sözdür. Onun böyle bir söz söylediğini ne Müslüman, ne de Hıristiyan bir kimse nakletmiş değildir. Ayrıca bu söz Hıristiyanların sözlerine de uymamaktadır. Söylediği belirtilen: "Şüphesiz Allah mukaddes zatının görülmesini arzuladı. Bundan dolayı nurundan Âdem'i yarattı ve onu kendisinde mukaddes zatına bakacağı ayna gibi yaptı. İşte o nur benim, ayna da Âdem'dir."!!! sözü küfür ve ilhâdı (inkârı) ihtiva etmekle birlikte çelişkilidir. Çünkü Yüce Allah kendi zatının kelamını işittiği gibi, kendi zatını da görür. İşte Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Allah'ın yarattığı bir kul olmakla birlikte ashabına şöyle demiştir: "Ben sizi önümde iken gördüğüm gibi, arkamdan da görürüm."[47]

47 *Buhârî, Ezân Kitabı, -Fethu'l-Bârî- (2/207, 208, 211); Müslim, Namaz Kitabı, (1/324).* Enes *radiyallâhu anh*'ın rivâyet ettiği bir hadis olarak: Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Safları tamamlayınız, çünkü ben sizi arkamdan görüyorum." *Buhârî (1/225); Nesâî (2/216)*'da Katâde'den, o Enes'den peygambere merfû olarak şu lafızla rivâyet etmişlerdir: "Rükû'u ve sücûdu tamamlayınız. Allah'a yemin ederim ki ben sizi rükû'unuzda ve sücûdunuzda arkamdan görmekteyim." Lafız Nesâî'ye ait.
Ayrıca *Buhârî, Ezân, (1/514, 2/225)*'de Ebu'z-Zinâd'dan, o el-A'rec'den, o Ebû Hureyre'den buna yakın rivâyet etmiştir.
Hâfız İbn Hacer (1/514)'de şunları söylemektedir: "Bunun anlamı hususunda görüş ayrılığı vardır. Maksadın bilmek olduğu ve Yüce Allah ona nasıl yaptıklarını ya vahiy ile bildirmiştir ya da ilham ile bildirmiştir, denilmiştir. Ancak bu tartışılır. Çünkü ilmi (bilmeyi) kastetmiş olsaydı bunu "arkamdan" ile kayıtlamazdı.
Maksadı sağında ve solunda bulunup, nadiren azıcık dönmekle gözü ile gördüğü kimselerdir. Orada bulunan kimseleri de arkasında olmakla nitelendirmiştir. Ancak böyle bir açıklamada zorlama olduğu da açıktır. Gerektirici bir sebep olmadan da zahir anlamdan uzaklaşma söz konusudur.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Yaratılmış olan arkasında bulunanı görebildiğine göre -ki bu kişinin kendi zatını görmesinden daha ileri bir şeydir- Yüce Allah nasıl olur da kendi zatını görmez?!

Aynı şekilde kendi zatını görme iştiyakının Âdem'i yarattığı zamana kadar devam etmesi, Âdem'i yaratıncaya kadar ezelden beri kendi zatını görmemiş olmasını gerektirir. Diğer taraftan eğer bu iştiyak kadim ise bu işi de ezelde yapması gerekirdi. Eğer sonradan ihdas edilmiş ise onun ihdas edilmesini gerektiren bir sebebin varlığı kaçınılmazdır. Üstelik aynı şekilde iştiyak duymanın kendisinin de bir eksiklik vasfı olduğu da söylenebilir!? Bundan dolayı böyle bir şey Yüce Allah hakkında sabit olamaz. "İyilerin bana kavuşmaya olan iştiyakları uzayıp gidiyor ama benim onlara kavuşmaya olan iştiyakım daha fazladır"!! diye rivâyet edilen hadis ise zayıf bir hadistir.

"Allah kendi nurundan Âdem'i halketti ve onu bir ayna gibi yaptı. İşte o nur da benim, o ayna da benim"!!! sözleri ise Âdem'in Mesîh'ten yaratılmış olmasını gerektirir. Mesîh ise Meryem'den yaratılmıştır. Meryem de Âdem'in soyundan gelir. O halde Âdem, oğul zürriyetinden nasıl yaratılmış olabilir?!

Daha sonra şunları söylemektedir: "Doğru ve tercih edilen görüş, bunun zahirin anlamına göre yorumlanacağı ve bu görmenin Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e ait bir özellik olarak hakiki bir idrâk olduğudur. Bu ona has bir özellik olup, olağanüstü bir haldir. Musannıf Buhârî'nin uygulaması da buna göredir. Çünkü o bu hadisi nübüvvetin alâmetleri (belgeleri, belirtileri) bahsinde rivâyet etmiştir. İmâm Ahmed ve başkasından da böylece nakledilmiştir. Diğer taraftan böyle bir idrâk olağanüstü bir hal olarak gözle görmek de olabilir, bundan dolayı o karşı karşıya gelmeden de gözleri ile görebilirdi."
Rivâyetin zahiri doğrultusunda görüş belirtmek ez-Zeyn b. el-Muneyyir'den ve el-Kurtûbî'den de *(2/207)* nakledilmiş bulunmaktadır. Muhtemelen bu görmenin, nassın zahirine göre namaza has olduğunun kabul edilmesi, genel bütün hallere göre yorumlanmasından daha uygundur. Nitekim bu açıkça görülen bir husustur. Hâfız İbn Hacer de *(1/515)*'de buna meyletmiş görülmektedir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Eğer: Mesîh Allah'ın nurudur, denilecek olursa, bu söz her ne kadar Hıristiyanların sözleri kabilinden ise de Hıristiyanların sözlerinden daha kötüdür. Çünkü Hıristiyanlar Mesîh nâsûttur derler. Onun kelimesi olan lâhût ise onun cevheri (özü)dür.[48] Onlar şöyle derler: Bir oluş lâhût ile nâsûtun bir oluşu olup, bu da Mesîh'in bedeni yaratıldığı vakit yenilenmiştir!!! Onlar Âdem Mesîh'ten yaratılmıştır demezler. Çünkü onlara göre Mesîh bir arada hem lâhûtun, hem de nâsûtun adıdır. Bu durumda Âdem'in ondan yaratılması imkânsız bir şeydir. Aynı şekilde onlar, Âdem Mesîh'in lâhûtundan yaratılmıştır da demezler.

Diğer taraftan "Âdem Mesîh'in kendisi olan Allah'ın nurundan yaratılmıştır"!!! sözü ile, eğer Allah'ın sıfatı olan Allah'ın nurunu kastediyorsa hiç şüphesiz bu kendi zatı ile kâim Mesîh olamaz. Çünkü kendi zatı ile kaim olan bir varlığın başkasına sıfat olması imkânsızdır. Eğer onun nuru ile ondan ayrı olan bir nuru kastediyor iseler, bilindiği gibi Mesîh, Âdem'in yaratılmasından önce ayrı bir varlık olarak mevcut değildi. O halde her ihtimale göre Âdem'in (onların iddialarına göre) Mesîh'in kendisi olan(!!) Allah'ın nurundan yaratılmış olması imkânsız bir şeydir.

Yine eğer Âdem bir ayna gibi olup, O da o aynada kendi mukaddes zatına bakıyor ise, Âdem'de zahir olanın kendi zatının görüntüsü olması gerekir! Âdem'in kendi zatı olması demek olamaz! Aynı şekilde Onun zatının misali de değildir, zatı gibi de değildir. Bu durumda şâyet bununla kastedilen Âdem Yüce Allah'ı bilir ve kendi ilmî zatının misalini Âdem'de görür! Yüce Rab de kendi zatını bilir! Bu durumda ilmî misalin eğer zatı ile kâim ve ona mutabık olan ilim dolayısıyla görülmesi müm-

48 Nâsût, beşer tabiatı olup, onun karşıtı uluhiyet anlamına lâhût kullanılır. Bunlar da Arapçalaştırılmış kelimeler arasındadır. Bk. *"el-Mu'cemu'l-Vasît" (2/895).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kün olursa, Âdem ile kâim olan ilmi görmesi evveliyetli söz konusu olur! Eğer maksat Âdem'in kendisi Allah'tan dilekte bulundu demek ise, bu durumda Âdem ayna olamaz! Aksine o aynadaki bir misal (görüntü) gibi olur.

Diğer taraftan Mesîh'in o nurun kendisi olmak gibi bir özellikle anılması, onun Allah olduğunu söyleyen Hıristiyanların söyledikleri bir sözdür. İttihâdı kabul eden bu kimseler ise Hıristiyanların sözlerine, ittihâdın genel olduğu şeklindeki görüşlerini de eklediler. Çünkü onlar Mesîh'in dışındaki varlıklar hakkında da Hıristiyanların Mesîh hakkında söylediklerinin benzerini söylemişlerdir.

***

İbnu'l-Fârıd'ın:

"Kendi zatının tecellisini istediğin vakit şahitsin ve Sen,
O parlak aynada tartışmasız kimi görürsün?

Senden başkası mı parıldadı orada yoksa
Sen kendin mi bakıyorsun
Kendine, o aynada ışıkların yansıdığı zamanda?"!!!

Bu tutarsız bir örneklendirmedir. Çünkü aynaya bakan bir kimsenin gördüğü kendisinin bir misali değil, kendisidir. Aynı şekilde aynanın kendisi de vasıtasız olarak kendisini göremez. Dolayısıyla onlar bâtıl bir varlıktan söz ediyorlar. Bunun doğru olduğunu kabul etsek bile bu örnek ona uymaz. Aynı şekilde bunlar her şeyde vahdetin, ittihâdın ve hulûlün genel olduğunu söylerler. Artık bundan sonra Âdem'i ya da Mesîh'i özellikle tahsis etmeleri, onların bu hususta genellik görüşleri ile çelişir. Mesîh ve benzerlerini özellikle söz konusu edenler ancak; Hıristiyanlar gibi özel ittihâdı (mahlûk-hâlik birliğini) kabul

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

edenler ve gulât-ı şia'dan olan kimselerle,[49] câhil âbidler ve onlara benzeyen bazı kimselerdir.

İnsanın aynada kendi zatını gördüğü kabul edilse bile, ayna kişinin kendi zatının dışındadır. Bu durumda insan kendi zatını ya da kendi zatının misalini başkasında görmüş olur. Onlara göre ise kâinatta gayr ve mâsivâ (başkası) diye bir şey yoktur. Ortada zahirden farklı bir mazhar (görünen) ve görenden farklı bir ayna bulunmamaktadır.

Bunlar derler ki: "Şüphesiz kâinat hakkın görüntüleridir (mezâhir)."!!! Eğer mezâhir (görüntüler) zahirden (görünenden) başkadır diyor iseler, bu durumda çokluğun kabul edilmesi kaçınılmaz olur ve vahdet (birlik) iddiası bâtıl olur. Şâyet mezâhir ile zâhir aynı şeylerdir derlerse, bu durumda bir şey bir başkasına zâhir olmaz; bir şey bir başka şeyde tecelli etmez ve yine bir şey bir başka şeyde zuhûr etmiş olmaz. Onun: "Kendi zatının tecellisini istediğin vakit şahitsin"!! sözü de çelişkili bir sözdür. Çünkü burada hitap eden ve hitap olunan vardır. Zatın kendisinde tecelli etmesi istenen bir ayna vardır. Böylece üç tane ayn ortaya çıkmış olur. Eğer varlık ayn (zat) ile bir ise bu söz de bâtıl demektir.

Kısaca onların söyledikleri her bir söz, kendi kabul ettikleri ilkelerini çürütmektedir.

***

49 Alevî Nusayrîler gibi. Bunlar Yüce Rabbin, Alî radiyallâhu anh'ın şahsına hulûl ettiğini söylerler. Yüce Allah zalimlerin söylediklerinden pek yüce ve üstündür.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Emir

İbn İsrâil'in söylediği belirtilen: "Emir biri vasıtalı emir, diğeri vasıtasız emir olmak üzere iki türlüdür..."!? sözlerine gelince, bunun muhtevası şudur: Vasıtalı olan emir, dînî ve şer'î olan emirdir, vasıtasız olan emir ise kaderî ve kevnî emirdir. O iki emirden birisini vasıtalı, diğerini vasıtasız olarak kabul ederken, bâtıl bir söz söylemiş olmaktadır. Çünkü dinî emir hem vasıtalı, hem vasıtasız olabilir. Çünkü Yüce Allah, Mûsâ ile vasıtasız olarak konuşup ona emir verdiği gibi, Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile de Mirac gecesinde böyle konuşmuş ve emir vermiştir. Aynı şekilde Âdem ile de vasıtasız olarak konuşup emir vermiştir. Bütün bu emirler de dînî ve şer'î emirlerdir.

Kevnî emre gelince, bunun vasıtasız olduğunu söylemek bir hatadır. Aksine Yüce Allah, eşyanın bazısını bazısından yaratmış bulunmaktadır. Tekvîn emrinde ise tekvîn edilen ve yaratılanın işiteceği bir hitap söz konusu değildir. Çünkü bu imkânsız bir şeydir. Bundan dolayı: Eğer bu var oluşundan sonra ona verilmiş bir hitap ise o takdirde o eşya bu hitap ile tekvîn edilmiş olamaz. Aksine hitaptan önce tekvîn edilmiş demektir. Eğer var olmasından önce ona yönelik bir hitap ise var olmayana hitap da imkânsız bir şeydir.

Buna cevap olarak şöyle denilmiştir: Bu -aynı itibariyle var olmasa dahi- ilimde bilinen bir şeye, ilimde hazır hale gelmesi için yöneltilmiş bir hitaptır.

Fakir'in söz konusu ettiği soruya gelince, bu hiç şüphesiz sorulabilecek bir sorudur[50] ama hocasından naklettiği "Âdem'in tevhidi hem zahirî, hem bâtınî idi. Dolayısıyla ona: 'Yaklaşma!' demesi zahirî, 'ye!' emrini vermesi de bâtınî idi, şeklindeki söz-

50 Bu da Yüce Allah, Âdem'e vasıtasız olarak: Ağaca yaklaşma deyip, onun ağaca yaklaşıp yemesidir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lerine şöyle cevap verilir: Eğer 'ye!' demesi bâtınî idi"!! sözleri ile Allah'ın ona bu emri bâtında teşrî' emri ya da din emri olmak üzere verdiğini kastediyor ise, bu bir yalan ve bir küfürdür. Eğer bununla bu işi yaratıp, takdir edip, tekvîn etmesini kastediyor ise, bu da Âdem ile diğer yaratılmışlar arasında ortak bir noktadır. Çünkü o bir şeyi var etmek istediği vakit ona vereceği emir ol demekten ibarettir, o da derhal oluverir.

Tekvîn edilen şeylerden olan her bir şey, bu ilâhi emrin kapsamı içerisindedir. Âdem'in ağaçtan yemesi ve diğer sonradan meydana gelen işler (havâdîs) kapsamına, Âdem nasıl giriyorsa onlar da onun gibi girer. Âdem'in yemesinin kendisi (fiili) de, Âdem'in girdiği gibi bu emrin kapsamı içerisine girmektedir.[51]

Muhaddislerin imamı Buhârî *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-* bu konuda bağımsız bir kitap yazarak ona *"Halku Ef'âli'l-İbâd"* adını vermiştir.[52]

Bu sözün sahibinin: "O Âdem'e bâtında 'ye!' demiştir."!? şeklindeki sözleri de: "O; Kâfire kâfir ol, fâsıka fâsık ol demiştir"!! demeye benzer. Oysa Allah fuhşiyâtı, hayasızlığı emretmez, fesâdı sevmez, kullarının küfre girmesine razı olmaz. Onun kâfirlere, fâsıklara ve isyankârlara bizzat kâfir, fâsık olmaları ve isyan etmeleri ile ilgili olarak ne zahir, ne de bâtın bir hitabı (emri) söz konusu değildir. Bütün bunların Onun meşieti, kud-

51 Bunun böyle olmasının sebebi Yüce Allah'ın kullarının ve fiillerinin yaratıcısı olmasından dolayıdır. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Allah sizi ve yapıp ettiklerinizi yaratandır." (Sâffât, 37/96)* Yine Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Sözünüzü ister açıktan söyleyin, ister onu gizli söyleyin. Şüphesiz O kalplerin özünde olanı çok iyi bilendir. Yaratan mı bilmeyecekmiş? O, Latiftir, Habîrdir." (Mülk, 67/13-14)*

52 Eser basılmış olup, elden ele dolaşmaktadır. Faziletli kardeşimiz Bedir el-Bedir'in tahkiki ile yapılan baskısı bunların en iyisidir. Ayrıca bk. *"Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye -el-Mektebu'l-İslâmi baskısı-" (s. 493).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

reti, yaratması ve kevnî emri ile meydana geliyor olması durumu değiştirmez.

Kevnî (Kâinatta bütün oluş ve işleyişe ait) emir ise kula o işi yapması için verilen bir emir değildir. Aksine o, kulda o fiilin tekvîn edilmesine dair bir emirdir; yahut kulun o hal üzere olması için tekvînî bir emirdir. İnsanı sabırsız, tahammülsüz, kötülük isabet ettiği zaman feryadı basan, hayır isabet ettiği zaman alıkoyan birisi olarak yaratan Yüce Allah'ın kendisidir. Müslümanları Müslüman kılan da odur. Nitekim İbrâhîm el-Halîl şöyle demiştir: *"Rabbimiz, ikimizi de Sana teslim olmuş müslümanlar kıl, zürriyetimizden de Sana teslim olan Müslüman bir ümmet getir!" (Bakara, 2/128)*

Kulları üzerinde yaratmış bulunduğu çeşitli hallere sahip olarak yaratan, Yüce Allah'tır. Onun onlara bunu emretmesi tekvînî (kâinatı yarattığı emri gibi) bir emirdir; yani onlara: Böyle olunuz dedi, onlar da böyle oldular. Tıpkı cansız bir varlığa ol derken derhal oluvermesi gibi.

O halde tekvîn emrinde cansız varlıklar ile canlılar arasında bir fark yoktur. Bunun emrolunan varlığın ilmine, iradesine, kudretine ihtiyacı da yoktur. Fakat kul bazen kaderde -başkasının hallerinde kaderin ne şekilde cereyan ettiğini bildiği gibi- kendi halleri ile ilgili olarak ne cereyan ettiğini bilebilir. Fakat bunun, Allah'ın kendisine zahiren vermiş olduğu emrin aksini, bâtınen emretmiş olduğuna dair bir bilgisinin var olduğuyla bir ilgisi yoktur. Aksine Yüce Allah ona zahiren ve bâtınen kendisine itaat etmeyi emretmiş, zahiren ve bâtınen kendisine masiyette bulunmayı yasaklamış, onun hakkında itaat ve masiyetin ne şekilde olacağını, bâtınen ve zahiren takdir buyurmuştur. Allah kulun bütün amellerini bâtınen ve zahiren yarattığı gibi, bütün bunları da zahiren ve bâtınen "ol" emri ile tekvîn etmiştir.

Kaderde Âdemoğlunun lehine herhangi bir delil ve mazeret söz konusu değildir. Aksine kadere iman edilir ve hiçbir şe-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kilde delil ve gerekçe gösterilemez. Kaderi delil gösteren bir kimsenin aklı da, dini de bozuktur ve çelişki içerisindedir. Çünkü eğer kader bir delil ve bir mazeret olsaydı, hiçbir kimsenin kınanmaması, cezalandırılmaması ve kimseye kısas uygulanmaması gerekirdi. Bu durumda kaderi delil diye gösteren bu kimsenin nefsinde, malında, namusunda ve şerefinde kendisine zulmedildiği takdirde hiçbir şekilde zalimden intikam almaya kalkışmaması, ona kızmaması, onu yermemesi gerekir. Böyle bir şey ise insan tabiatı açısından imkânsız bir şeydir. Hiçbir kimsenin böyle yapmasına imkân bulunmaz. Çünkü bu tabiat itibariyle imkânsız olduğu gibi, şer'an da haramdır.

Eğer kader bir delil ve mazeret olsaydı İblis'in kınanması ve cezalandırılması gerekmezdi. Firavun'un, Nûh kavminin, Âdem, Semûd'un ve diğer kâfirlerin de. Aynı şekilde kâfirlere karşı cihadın da caiz olmaması gerekirdi; hadleri uygulamanın da caiz olmaması gerekirdi. Hırsızın elinin kesilmemesi; zina edene celde vurulmaması ve recmedilmemesi; katilin öldürülmemesi; kısacası başkasına haksızlık yapıp saldıran hiçbir kimseye hiçbir şekilde bir ceza verilmemesi gerekirdi.[53]

Kaderi delil göstermek, fıtrata ve akıllara aykırı olduğundan ötürü hiçbir ümmet bu görüşü benimsemediği gibi, söyledikleri sözlerinin ve görüşlerinin geçerliliğini uygulamaya çalışan akıllı hiçbir kimsenin de benimsediği benzer bir görüş olmamıştır. Çünkü ne dünyada, ne de âhirette hiç kimsenin işleri bu düşünceye göre yoluna giremez. İki kişinin eğer birisi diğerine karşı bir tür şerîate uymayı kabul etmiyor ise bir an dahi birbirleriyle geçinmelerine imkân olmaz. Çünkü şerîat Allah'ın arzının nurudur, kulları arasındaki adaletidir. Fakat şerîatler çeşit çeşittir. Bazen rasûllerin getirdiği gibi Allah tarafından indirilmiş olabilir, bazen de böyle olmayabilir. Allah tarafından indi-

53 Bunun hem dünyayı, hem de dini ifsad edeceği, böylece anarşinin dünyanın her bir tarafını kapsayacağı ise açıktır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

rilmiş olan şerîat bazen değiştirilir ve değişikliğe uğratılır. Kitap ehlinin şerîatlerini değiştirdikleri gibi, bazen de değiştirilmez ve değişikliğe uğratılmaz. Şerîatın bir kısmına bazen neshin müdahalesi olur, bazen de müdahil olmayabilir.

Kadere gelince, hiçbir kimse onu -hevâsına tâbi olması hali dışında- delil göstermez. Çünkü bir kimse mücerred olarak kendi hevâsı, zevki ve vicdanına bağlı olarak bir fiil işleyecek olursa ve yaptığı bu işin güzelliğini ve maslahatını bilmiyor ise bu sefer müşriklerin dedikleri gibi kadere dayanıverir:

"Eğer Allah dileseydi, ne bizler, ne de atalarımız ortak koşmaz ve hiçbir şeyi haram kılmazdık." (En'am, 6/48)

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Onlardan öncekiler de azabımızı tadıncaya kadar işte böyle yalanladılar. De ki: 'Yanınızda bize çıkartıp gösterebileceğiniz herhangi bir bilgi var mı? Siz ancak zanna uyuyorsunuz ve siz yalnızca yalan uyduranlarsınız.' De ki: 'Öyle ise tam ve yeterli hüccet Allah'ındır. Eğer dileseydi elbette hepinizi hidâyete erdirirdi.'" (En'âm, 6/148-149)*

Böylelikle onların dinleri hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını, ancak zanna uyduklarını açıklamış olmaktadır. Onlar bununla birlikte herkesin kaderi delil göstermesini uygun gören bir topluluk da değil idiler. Çünkü -mesela- bir kimse Ka'be'yi tahrip etseydi yahut İbrâhîm el-Halîl'e ağır sözler söyleseydi ya da dinlerine düşmanlık etseydi, onlar da ona düşmanlık eder, ona eziyet ederlerdi. Hem Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e getirdiği din dolayısıyla düşmanlık beslediler, oysa onun da yaptığı takdirin kapsamı içerisinde idi. Eğer kaderi delil göstermek delil kabul edilseydi, Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in ve ashabının da bunu yapması gerekirdi. Varlık âleminde meydana gelen her bir şey takdir edilmiş olduğuna göre, haklı olan da, haksız olan da -kaderi delil göstermek doğru ve sağlıklı ise- aynı şekilde kaderi delil gösterebilirlerdi. Fakat on-

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lar kendi dinleri türünden itikad ettikleri şeylere güveniyorlardı. Bu hususta da onlar zanna uyuyorlardı. Bu konuda herhangi bir bilgileri yoktu, sadece tahminden ibaret zanları vardı.

Mûsâ *aleyhi's-selâm*, Âdem *aleyhi's-selâm*'a: Niçin bizi de kendini de cennetten çıkarttın, diye sorunca, Âdem *aleyhi's-selâm* Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a söyledikleri arasında şunları da söylemişti: "Ben henüz yaratılmadan kırk yıl önce Allah'ın hakkımda takdir ettiği bir durum dolayısıyla beni ne diye kınıyorsun? Âdem *aleyhi's-selâm* böylece Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a hüccetini sundu."[54]

Âdem *aleyhi's-selâm* -bu sözleriyle- kendisine yasak kılınmış olan bir işi yapmasına karşılık kaderi delil göstermemişti. Musa da kendisine bu iş için (kader) delil gösterilip de bunu kabul edebilecek birisi değildi. Hatta sıradan herhangi bir mümin bile böyle bir işi yapmazken, Âdem ile Mûsâ hakkında bu nasıl düşünülebilir? Üstelik Âdem yaptığından tevbe etmiş, Rabbi onu seçip hidâyete iletmişti. Mûsâ *aleyhi's-selâm* da peygamberden alt mertebede olan bir kimseyi dahi tevbe ettiği bir fiilden dolayı kınamayacak kadar Allah'ı bilip tanıyan birisi olduğuna göre, peygamberlerden bir peygamberi nasıl aynı sebepten dolayı kınayabilir ki?

Âdem de biliyordu ki, eğer kader bir delil olsaydı, tevbe etmesine ihtiyaç olmazdı ve cennetten çıkartılması ve daha başka diğer işlerin hiçbirisi olmazdı. Eğer kader bir delil olsaydı, bu İblis'in ve diğerlerinin lehine de delil olmalıydı. Mûsâ *aleyhi's-selâm* da biliyordu ki eğer kader delil olsaydı, Firavun suda boğulmak ile cezalandırılmaz, İsrailoğulları da baygın düşmek ve diğer şekillerle cezalandırılmazdı. Üstelik Mûsâ şöyle demiş bulunuyor: *"Rabbim, şüphesiz ki ben kendi nefsime zulmettim. O hal-*

54 *Buhârî (Enbiya, 6/441; Tefsir, 8/434; Kader, 11/505; Tevhid, 13/477); Müslim (Kader, 4/2042-2044).* Ebû Hureyre *radiyallâhu anh*'den gelen çeşitli rivâyet yollarıyla.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

de bana mağfiret buyur." (Kasas, 28/16) Yine şöyle demişti: *"Bize mağfiret buyur, bize merhamet eyle. Sen mağfiret edenlerin en hayırlısısın." (A'râf, 7/155)* Bu oldukça geniş bir konudur. Mûsâ'nın Âdem'i kınaması Âdem'in ağaçtan yemesi dolayısıyla karşı karşıya kaldıkları musibet dolayısı ile idi. Bundan ötürü de: "Niçin bizleri ve kendini cennetten çıkardın" demişti. İnsanı başına gelen bir musibet dolayısı ile kınamak ayrı bir şeydir; Allah'ın hakkı olan bir hususta günah işlemek dolayısıyla kınamak ayrı bir şeydir. Baba bir iş işlese ve bundan dolayı çocukları zarar görecek şekilde fakir düşse, başlarına gelen bu fakirlikten ötürü de babalarını kınamaya koyulsalar, bu onu işlemiş olduğu bir günah sebebiyle kınamak gibi olmaz. Kul ilâhi takdire sabretmek, emrolunana da itaat etmekle emredilmiştir. Günah işlediği takdirde de mağfiret dilemekle. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"O halde sabret, muhakkak Allah'ın vaadi haktır. Günahın için de Allah'tan mağfiret dile." (Mü'min, 40/55)* Yine Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Allah'ın izni olmadıkça hiçbir musibet gelip çatmaz. Kim Allah'a iman ederse onun kalbine hidâyet verir." (Teğâbun, 64/11)*

Seleften bir kesim şöyle demiştir: Burada maksat, kendisine bir musibetin gelip çattığı ve bunun Allah'tan geldiğini bilerek ona razı olup, teslim olan kişidir.

Şüphesiz ki emrolunanı terk ettiği için kaderi delil gösteren ve takdir edilen şeylerden hoşuna gitmeyen şeyler gerçekleştiğinden ötürü sabırsızlık ve tahammülsüzlük gösteren bir kimse, imanı ve dini tersine çevirmiş olur ve ilhâdcılarla münafıkların kapsamına girer.

İşte kaderi delil gösterenlerin hali budur. Onlardan herhangi bir kimsenin başına bir musibet gelse tahammül gösteremez, sabrı tükenir, ne kadere bakar, ne de kadere teslim olur. Ama bir günah işlediği vakit de kaderi delil göstermeye başlar.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Emrolunanı yapmaz, yasağı terk etmez, takdire de sabır göstermez. Bununla birlikte o kendisinin Allah'ın takvâlı, büyük evliyalarından birisi olduğunu da iddia eder. Muhakkıkların ve vecd sahiplerinin önderlerinden olduğunu söyler. Böyle bir kimse ise ancak Allah'ın inkârcı düşmanlarından ve lanetli şeytanın taraftarlarındandır.

Bu yolu insanlar arasında ancak hayırdan, dinden ve imandan en uzak olan kimseler izler. Onlardan herhangi birisinin gücü yettiği vakit insanların en kötüsü olduğunu, en büyük zalim ve saldırgan olduğunu ama kahredilip, yenik düşürüldüğü vakit insanların en zelili, en tahammülsüzü ve en gevşeği olduğunu görürsün. İnsanların, Kitaba iman etmekten uzak olan kimselerin hallerinden tecrübeleriyle gördükleri de budur.

Mümin ise gücü yeterse adaleti gözetir, iyilik yapar. Eğer yenik düşürülür, kahredilirse sabreder; Allah'tan ecrini bekler. Nitekim Ka'b b. Züheyr de "Bânet Suâdu" diye başlayan ve Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* için okuduğu kasidesinde müminleri nitelendirirken şunları söylemiştir:

> *"Bir gün mızrakları zafer kazansa sevinenler değildir onlar Eğer onlara karşı zafer kazanılırsa da tahammülsüzlük göstermezler."*

Araplardan birisine Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile ilgili bir duruma dair soru soruldu da o şu cevabı verdi: "Ben onun galip geldiğini ama bundan dolayı şımarmadığını, yenik düşürüldüğünü fakat bundan dolayı da rahatsız olmadığını gördüm." Yüce Allah da şöyle buyurmuştur:

"Onlar ise şöyle demişlerdi: Yoksa sen Yusuf musun? O da demişti ki: 'Ben Yusuf'um, bu da kardeşimdir. Allah bize lutfetti. Çünkü kim korkar ve sabrederse, her halde Allah iyilik edenlerin mükâfatını boşa çıkarmaz' dedi." (Yusuf, 12/90) Yine

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Şâyet sabreder ve sakınırsanız, onların hilekârlıklarının size bir zararı olmaz." (Âl-i İmrân, 3/120);*

"Evet, siz sabreder ve sakınırsanız bunlar da ansızın üstünüze buradan gelecek olurlarsa Rabbiniz işaretlenmiş beş bin melekle size yardım edecektir." (Âl-i İmrân, 3/125); "Eğer sabreder ve sakınırsanız işte bu azmedilmeye değer işlerdendir." (Âl-i İmrân, 3/186)

Yüce Allah bu dört yerde de sabrı ve takvâyı (sakınmayı) birlikte söz konusu etmektedir. Sabrın kapsamına takdir edilen şeylere karşı sabır da girer. Takvânın kapsamına da emr olunan işleri yapmak da dahildir. Her kime bu ikisi de bağışlanacak olursa ona hayrın tamamı bir arada verilmiş olur. Aksi durumda olan ise böyle değildir. O, Allah'a karşı takvâlı olmaz, aksine hevâsına uyarak Ona itaati terk eder ve kaderi de delil gösterir. Bir belaya maruz kaldığı vakit sabretmez, o vakit de kaderi gözünün önüne getirmez. İşte bedbaht kimselerin durumu budur. Nitekim bir ilim adamı şöyle demiştir: Sen itaat halinde kaderiyecisin, masiyet halinde ise cebriyecisin. Hangi mezhep senin hevâna uyuyorsa ona uyuyorsun.

Demek istediği şudur: Sen Allah'a itaat ettiğin vakit kendini itaatinin yaratıcısı yaparsın. Allah'ın, seni itaatkar bir kimse kıldı diye üzerindeki nimetini de unutursun. İsyan ettiğin vakit ise o günahı kendin işlediğini itiraf etmezsin. Aksine sen kendini maksadının zıttına mecbur tutulan birisi ayarında kabul edersin yahutta hiçbir iradesi, kudreti ve bilgisi olmayan, başkası tarafından harekete getirilen birisi gibi değerlendirirsin. Her iki yaklaşım da yanlıştır.

Ebû Tâlib el-Mekkî, Sehl b. Abdullah et-Tüsterî'den şöyle dediğini nakletmektedir: "Kul, bir iyilik işlediğinde: Rabbim, ben bu iyiliği işledim diyecek olursa, Rabbi ona: Onu sana ben

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kolaylaştırdım ve onu işlemek için sana ben yardımcı oldum, der. Eğer kul: Rabbim, onu işlemek için bana sen yardım ettin ve onu işlemeyi bana sen kolaylaştırdın, diyecek olursa Rabbi de ona: Onu sen işledin, ecri de sana aittir, der. Eğer bir kötülük işlerse, kul: Rabbim, bu kötülüğü işlemeyi sen hakkımda takdir ettin derse Rabbi de ona: Ama onu kazanan sensin, günahı da sanadır, der. Eğer kul: Rabbim, ben bu günahı işledim ve işte ondan dolayı ben tevbe ediyorum derse, Rabbi de ona: Onu işlemeyi sana ben takdir etmiştim ve o günahı sana ben mağfiret ediyorum, der."

Bu, başka yerlerde genişçe açıklanmış bir konudur. Şeyhliğe ve tasavvufa müntesip pek çok kimse arasında sadece kader şuhûdu yaygın bir şekilde görülmüştür. Emrin ve nehyin şuhûdu burada dışarıda bırakılmıştır. Emrolunanların terki, yasakların da işlenmesi konusunda kadere çokça dayanılmaktadır. Bu da dalâletin en büyük şeklidir. Bu konudaki görüşlerini sürdürüp de gereklerini yerine getiren bir kimse Yahudilerden, Hıristiyanlardan, müşriklerden daha kâfir olur. Ama nitekim bu görüşü kabul edenlerin çoğu çelişkiye düşer ve söylediklerinin arkasını getirmez.

İşte bu sözü söyleyen kimsenin bu görüşü de bu kabildendir.

Onun: "Âdem'in ye emri bâtınî bir emir idi, bu sebeple yedi. İblisin tevhidi de zahir idi, Âdem'e secde etmesi emredilince de onu gayr (başkası) gördüğünden secde etmedi. Allah da halini değiştirdi ve: 'Oradan çık' diye buyurdu."!!!

Bu sözlerde bulunan ilhâd ile birlikte Âdem'e de, İblise de yalan söylenmektedir. Âdem günahı işleyenin kendisi olduğunu, kendi nefsine zulmettiğini itiraf etti, bundan dolayı tevbe etti, Allah bana zulmetti, demedi. Allah bana bâtınen yemeği emretti, de demedi. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

﴿ فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾ ﴾ [البقرة: ٣٧]

"Derken Âdem, Rabbinden bir takım kelimeler belleyip, aldı. Allah da tevbesini kabul buyurdu. Çünkü o tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyendir." (Bakara, 2/37);

﴿ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٢٣﴾ ﴾ [الأعراف: ٢٣]

"Rabbimiz biz kendimize zulmettik. Eğer bize mağfiret ve rahmet etmezsen muhakkak ki zarara uğrayanlardan oluruz." (A'râf, 7/23);

﴿ قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِى لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾ ﴾ [الحجر: ٣٩]

"Rabbim beni azdırdığından dolayı yemin ederim ki ben de yeryüzünde onlara (isyanı) süslü göstereceğim, onları toptan azdıracağım." (Hicr, 15/39)

"Onu gayr (mâsivâ) olarak görünce secde etmedi"!!! sözüne gelince, bu kaderi delil göstermekten daha da kötüdür. Çünkü bu ilhâdcı vahdetçilerin görüşüdür ve İblis hakkında söylenmiş bir yalandır. Çünkü İblis gayr olduğundan ötürü secde etmeyi reddetmiş değildir. Aksine o:

﴿ أَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِى مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾ ﴾

[الأعراف: ١٢]

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Ben ondan hayırlıyım, beni ateşten yarattın, onu da çamurdan yarattın." (A'râf, 7/12) demiştir.

Meleklere secde emri Âdem gayr olduğundan ötürü verilmiş değildir. Aksine gayr oluş (yani farklılık) melekler ile Âdem arasında sabit ve bilinen bir şeydir.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Allah Âdem'e bütün isimleri öğretti. Sonra onları meleklere gösterip: 'Eğer doğru söyleyen kimseler iseniz bunların isimlerini bana haber verin' dedi. 'Rabbimiz seni tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bir şey bilmeyiz. Gerçekten her şeyi hakkıyla bilen, hükmü sağlam ve hikmeti sonsuz olan sensin' dediler." (Bakara, 2/31-32)*

Âdem de, melekler de Allah'ın kendilerinden farklı olduğunu, kendilerinin de ondan gayr (ayrı ve farklı) olduklarını biliyor ve itiraf ediyorlardı. Bundan dolayı onlar Allah'a kulun Rabbine dua edişi gibi dua ettiler. Âdem: *"Rabbimiz, biz kendimize zulmettik"* derken, melekler de: *"Bize öğrettiğinden başkasını bilemeyiz"* dediler. Yine melekler şöyle derler:

﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾﴾ [غافر: ٧]

"Rabbimiz, rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. Tevbe edenlere ve senin yolunu izleyenlere mağfiret buyur ve onları cehennem azabından koru." (Mu'min, 40/7)

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُوٓنِّيٓ أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾﴾

[الزمر: ٦٤]

"De ki: Artık ey cahiller, bana Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emredeceksiniz." (Zümer, 39/64);

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

﴿ قُلْ أَغَيْرَ ٱللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ ﴿١٤﴾ ﴾ [الأنعام: ١٤]

"Gökleri ve yeri yaratan Allah'tan başkasını mı veli edinecekmişim? Hem o yediriyor ama yedirilmiyor." (En'âm, 6/14);

﴿ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ إِلَيْكُمُ ٱلْكِتَٰبَ مُفَصَّلًا ﴿١١٤﴾ ﴾ [الأنعام: ١١٤]

"O size kitabı açık açık indirmişken Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım?" (En'âm, 6/114)

Eğer ortada O'ndan başkası yoksa, müşrikler ona Allah'tan başkasına ibadeti emretmiş olmazlardı. Allah'tan başkasını bir veli ya da bir hakem edinmesini de söylemezlerdi. Bunun sonucunda da kendilerine karşı tepki gösterilmesini de hak etmezlerdi. Yüce Allah onların bu söylediklerini reddedince bu kendisine ibadet edinilmesi, veli ve hakem edinilmesi mümkün olan bir gayrın sabit olduğunu göstermektedir. Onların yaptıklarını yapanın Allah'a şirk koşan birisi olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتَكُونَ مِنَ ٱلْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾ ﴾ [الشعراء: ٢١٣]

"O halde Allah ile birlikte başka bir ilâha dua (ve ibadet) etme o takdirde azap edilenlerden olursun." (Şuarâ, 26/213)

Yine Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

﴿لَّا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخْذُولًا ﴿٢٢﴾﴾

[الإسراء: ٢٢]

"Allah ile başka bir ilâh edinme, sonra kınanmış ve kendi başına bırakılmış olursun." (İsrâ, 17/22)

Yüce Allah'ın:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ ﴿١٢٨﴾﴾ [آل عمران: ١٢٨]

"O işten sana hiçbir şey düşmez." (Âl-i İmrân, 3/128) sözü Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* hakkında isbâtın ta kendisi olup, Yüce Allah'ın:

﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ ﴿١٧﴾﴾

[الأنفال: ١٧]

"Attığın zaman sen atmadın ama Allah attı." (Enfâl, 8/17) ile

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ﴿١٠﴾﴾[الفتح: ١٠]

"Şüphesiz sana bey'at edenler ancak Allah'a bey'at ederler. Allah'ın eli onların eli üzerindedir." (Fetih, 47/10) buyruğuna benzemektedir sözlerine gelince;

O, bu sözünü de vahdet ve ittihâdı kabul edenlerin görüşüne bina ederek söylemiştir. Yüce Allah'ın: *"O işten sana hiçbir şey düşmez." (Âl-i İmrân, 3/128)* buyruğunu senin fiilin Allah'ın fiilinin kendisidir anlamında kabul etmiştir. Çünkü ortada gayrılık diye bir şey yoktur. Bu ise çeşitli bakımlardan pek büyük bir sapıklıktır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Birincisi Yüce Allah'ın: *"O işten sana hiçbir şey düşmez"* buyruğu Yüce Allah'ın: *"Allah kâfirlerden bir kısmını helak etsin veya bozguna uğratıp, perişan etsin de zarara uğramışlar olarak dönüp gitsinler diye (bu yardımı yaptı). O işten sana hiçbir şey düşmez. Allah ya tevbelerini kabul eder yahut zalim olduklarından dolayı onlara azap eder." (Âl-i İmran, 3/127-128)* buyrukları arasında nâzil olmuştur.

Sahîh'te sabit olduğuna göre "Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* namazda kunut yaparak kâfirlerden bir topluluğa beddua ediyor yahut onlara lanet okuyordu. Yüce Allah bu âyeti inzâl buyurunca bu işi terk etti."[55] Böylelikle bu buyruğun anlamının emirde Yüce Allah'ın bir ve tek olarak kabul edilmesi ve başkasının emirden bir payının olmadığının ortaya konulması olduğu anlaşılmaktadır. Yüce Allah dilerse kâfirlerin bir kesimini koparıp atar. Dilerse onları yardımsız bırakır ve hüsranla geri dönerler, dilerse tevbelerini kabul eder, dilerse onları azaplandırır.

Bu da bir başka âyet-i kerîmede yer alan şu buyruğunu andırmaktadır: *"De ki: 'Ben kendim için -Allah'ın dilediğinden başka- ne bir fayda sağlayabilirim, ne de bir zarar. Eğer gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapardım ve bana hiçbir fenâlık dokunmazdı." (A'râf, 188)*

Yüce Allah'ın şu buyruğu da buna yakındır: *"Bu işten (emirden) bize ait bir şey olsaydı, burada öldürülmezdik diyorlar." (Âl-i İmrân, 3/154)*; *"De ki: Emir (iş) bütünüyle yalnız Allah'ındır." (Âl-i İmrân, 3/154)*

İkinci husus: Yüce Allah'ın: *"Attığında sen atmadın ama Allah attı." (Enfâl, 8/17)* buyruğu ile kulun fiili Yüce Allah'ın fiilinin kendisidir, demek istememektedir. Yanlış anlayan bir

55 Bk. *"Fethu'l-Bârî" (2/489-490)*. Ayrıca Yüce Allah'ın: *"O işten sana hiçbir şey düşmez"* buyruğunun tefsirinde, *(8/225-226)*.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kesimin anladığı gibi değildir. Çünkü bu doğru bir şey olsaydı herkese böyle denmesi gerekirdi. O kadar ki yürüyen bir kimseye: Yürüdüğün zaman sen yürümedin ama Allah yürüdü!! binen kimseye: Bindiğinde sen binmedin ama Allah bindi!! konuşan bir kimseye: Konuştuğun zaman sen konuşmadın ama Allah konuştu!! denilmesi gerekirdi. Aynı şey yiyene, içene, oruç tutana, namaz kılana ve benzeri işler yapan herkese de söylenmeli idi. Bunun devam ettirilmesi halinde kâfire de: Kâfir olduğun zaman sen kâfir olmadın ama Allah kâfir oldu!! Yalan söyleyene yalan söylediğinde: Sen söylemedin ama Allah söyledi!! denilmesi gerekirdi. Böyle bir söz söyleyen kimse aklın ve dinin dışına çıkmış mülhid birisi olur.

Ama âyetin anlamı şudur: Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* Bedir günü müşriklere çakıl taşları attı. Attığı o çakıl taşlarını hepsine ulaştırmak onun kudreti çerçevesinde olan bir iş değildi. Çünkü Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* onlara o toprağı (ya da çakıl taşını) attığında: "Yüzler kötü olsun demişti."[56] Bu-

56 Müslim'in *Sahîh*'inde ve İmâm Ahmed'in *Müsned*'inde rivâyet edildiğine göre bu Huneyn gazvesi esnasında olmuştu.
Müslim Cihad ve Siyer (3/1402)'de Seleme b. el-Ekvâ'dan şöyle dediğini nakletmektedir: "Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile birlikte Huneyn gazvesine gitmiştik..." Orada şu ifadeler de yer almaktadır: "Müşrikler Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in etrafını sarınca katırı üzerinden indi, sonra da yerden bir avuç toprak alarak onlara doğru dönüp onu yüzlerine fırlattı ve: "Yüzler çirkin olsun" diye buyurdu. O bir avuç topraktan Allah-u Teâlâ, gözlerine toprak doldurmadık, aralarında tek bir kişiyi bırakmadı. Daha sonra arkalarını dönüp kaçtılar, Yüce Allah da onları yenik düşürdü. Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de ganimetlerini müslümanlar arasında paylaştırdı.
Bunu *Ahmed (5/286); Dârimî (2/219)*'da, Ebû Abdirrahmân el-Fihrî yoluyla buna yakın olarak rivâyet etmişlerdir.
Ama İmâm Ahmed *(1/368)* İbn Abbâs'tan şunu rivâyet etmektedir: "Kureyş'in ileri gelenleri Hicr'de bir araya toplandılar. Lât ve Uzza ile diğer üçüncüleri olan Menât adına ahitleştiler: Eğer Muhammed'i görecek olursak, onun üzerine tek bir kişiymişçesine kalkıp yürüyeceğiz ve öldürünceye kadar onu terk etmeyeceğiz." (İbn Abbâs) dedi ki: Fa-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

nu onların hepsine ulaştırmak Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın kudreti çerçevesinde olan bir iş değildi. O atılanı, kendi kudretiyle onlara ulaştıran Yüce Allah'tır. O halde buyruğun anlamı şudur: Sen o çakıl taşlarını attığın zaman onları isabet ettiren sen değildin, isabet ettiren Allah'tır. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* için söz konusu ettiği atmak ile onun yapmadığını söylediği atmak aynı atmak değildir. Bu ikincisi ulaştırmak (isabet ettirmek) ve vardırmaktır. Onun attığını ve fırlattığını tespit etmektedir. Aynı şekilde Peygamber bir ok attığı vakit yine kudretiyle düşmana ulaştıran O'dur.

tımâ ağlayarak geldi ve nihâyet babasının yanına girip: İşte senin kavminin ileri gelenleri Hicr'de seni görecek olurlarsa mutlaka kalkıp üzerine hücum ederek öldüreceklerine dair birbirleriyle ahitleşmiş bulunuyorlar. Aralarından senin kanından kendi payına düşeni bilmedik tek bir adam yoktur, dedi. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* de: Kızcağızım bana abdest alacağım bir su getir, dedi. Abdest aldıktan sonra onların yanlarına mescide (Mescid-i Haram'a) girdi. Onu görünce: İşte o dediler ve gözlerini önlerine eğdiler, kendi meclislerinde yerlerinden hareket etmediler. Gözlerini kaldırıp ona bakamadılar. Onlardan tek bir kişi dahi yerinden kalkamadı. Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de onlara doğru gidip, başlarına dikildi. Bir avuç toprak alarak onu üzerlerine attı ve: "Yüzler çirkin olsun" dedi. (İbn Abbâs) dedi ki: Onlardan her kimine bir tane çakıl taşı isabet ettiyse mutlaka Bedir günü kâfir olarak öldürüldü."

Bu rivâyetin senedi hasen olup, râvileri Abdullah b. Osmân b. Hasyem el-Mekkî dışında Buhârî ve Müslim'in râvileridir. Abdullah b. Osmân da sadece Müslim'in râvilerinden sadûk bir râvidir.

İbn Cerîr *(9/136)* ise Alî yoluyla İbn Abbâs'tan şöyle dediğini rivâyet etmektedir: "Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Bedir günü elini kaldırarak: Rabbim eğer sen bu mümin topluluğu helâk edecek olursan, yeryüzünde ebediyen sana ibadet olunmayacaktır, dedi. Cibrîl ona: Bir avuç toprak al, dedi. O da bir avuç toprak aldı ve bunu müşriklerin yüzlerine doğru attı. Müşrikler arasından bu toprağın gözlerine, burun deliklerine ve ağzına isabet etmedik hiçbir kimse kalmadı. Bu bir avuç topraktan dolayı arkalarını dönüp kaçtılar."

Senedde adı geçen Alî, Alî b. Ebî Talhâ olup, onun rivâyeti munkatı' olmak ile illetlidir.

İbn Cerîr de yine aynı anlamda başka mürsel rivâyetler ile Hakîm b. Hizâm'dan da bir başka hadis rivâyet etmiştir. Onun senedinde de zayıflık vardır.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Üçüncü husus: Bu âyet-i kerimeden maksadın Allah'ın, kulların fiillerini yarattığı kabul edilirse bu mana doğrudur. Çünkü İbrâhîm el-Halîl: *"Rabbimiz, ikimizi sana teslim olmuş kimseler kıl!" (Bakara, 2/128)* diye dua etmiştir. O halde müslümanı müslüman kılan Yüce Allah'tır. Yine Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Gerçekten insan helû' (mala düşkün) olarak yaratılmıştır. Yani o kendisine zarar erişirse feryadı basandır, ona hayır dokunursa cimrilik edip infak etmeyendir." (Me'âric, 70/19-21)* İnsanı bu şekilde helû' *(mala düşkün)* olarak yaratan Yüce Allah'tır. Fakat bundan Allah, kulun kendisidir manası çıkmaz. Yaratıcının varlığı ile yaratılmışın varlığı anlamı da çıkmaz. Allah'ın kulun içine hulûl ettiği anlamı da çıkmaz.

O halde Yüce Allah'ın kulların fiillerini yarattığını söylemek bir haktır ama yaratanın yaratılmışa hulûl ettiğini yahut onun varlığı ile yaratılmışın varlığının aynı şey olduğunu kabul etmek ise bâtıldır. Bunlar rubûbiyyetin tevhidini kabul etmeyi bırakarak hulûl ve ittihâdı kabule yöneliyorlar. Bu ise dalâletin ve ilhâdın ta kendisidir.

Dördüncü husus: Şüphe yok ki Yüce Allah: *"Muhakkak sana bey'at edenler ancak Allah'a bey'at ediyorlar." (Fetih, 48/10)* buyruğu ile şüphesiz ki sen Allah'sın!!! demek istememiştir. Bundan maksadı şundan ibarettir: Sen Allah'ın Rasûlüsün, onun emrini ve nehyini tebliğ edensin. Bu sebeple sana bey'at eden bir kimse Allah'a bey'at etmiş olur. Tıpkı sana itaat eden bir kimsenin Allah'a itaat etmesi gibi. Bu sözlerle rasûl Allah'ın kendisidir!!! demek istememiştir, ama rasûl Allah'ın emrettiğini emir buyurmuştur. Dolayısıyla rasûle itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur. Nitekim Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* da şöyle buyurmuştur: "Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur. Benim emîrime itaat eden bana itaat etmiş olur. Bana karşı gelen Allah'a da karşı gelmiş olur. Benim emîrime karşı gelen, ba-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

na da karşı gelmiş olur."[57] Bilindiği üzere onun emîri bizzat kendisi değildir.

Yüce Allah'ın: *"Şüphesiz sana bey'at edenler ancak Allah'a bey'at ederler." (Feth, 48/10)* buyruğunun, senin fiilin Allah'ın fiili ile aynı şeydir anlamına geldiğini zannederse ya da bununla Allah sana hulûl etmiştir ve buna benzer bir mana olduğunu zannederse, böyle bir kimse bilgisizlik ve dalâleti ile hatta küfrü ve inkârı ile birlikte Allah Rasûlünün de özelliğini kaldırmış ve onu başkası gibi yapmış olur. Çünkü eğer bu buyruktan kasıt, senin fiilinin yaratıcısı odur olsaydı, şüphesiz Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile diğer yaratılmışlar arasında ortak bir payda olurdu ve bu durumda Ebû Cehil'e bey'at eden kimse de Allah'a bey'at etmiş!? Müseyleme'ye bey'at eden kimse de Allah'a bey'at etmiş!? Ahzâb (Hendek savaşına katılan müşrik orduları) kumandanlarına bey'at eden kimseler de Allah'a bey'at etmiş olurdu!? Bu varsayıma göre bey'at eden de yine Allah'ın kendisi olurdu!? O takdirde Allah yine Allah'a bey'at etmiş anlamına gelirdi!? Çünkü bunu da yaratan, onu da yaratan Allah-u Teâlâ'dır. Aynı şekilde vahdetçiler ile ittihâdçıların görüşü kabul edilecek olursa bunda da, ötekinde de onlara göre bunun arkası gelmez. Yani Allah yine Allah'a bey'at etmiş olur!? Böyle bir şeyi hulûlü kabul eden bu kimselerin bir çok şeyhi söylemektedir. Hatta onlardan birisine düşman ile savaşması emri verilince, o: "Ben Allah'la mı savaşacağım, benim Allah ile savaşmaya gücüm yetmez"!? derdi ve buna benzer onların şeyhlerinden işitti-

57 *Buhârî, (Cihâd, 6/116; Ahkâm, 13/111); Müslim, (İmâre, 3/1466-1467)*'de Ebû Hureyre yoluyla bu şekilde merfû olarak rivâyet etmiştir. Onun lafzıyla hadis şöyledir: "Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur. Bana karşı gelen de Allah'a karşı gelmiş olur. Benim emîrime itaat eden bana itaat etmiş olur. Benim emîrime isyan eden bana da isyan etmiş olur."
Hadisi ayrıca *Ahmed (2/4677; Tayâlisî (No: 2577); Ebû Avâne (2/109, 110)* -bazı fazlalıklarla birlikte- rivâyet etmişlerdir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMuvahhit

ğimiz başka sözler söylerlerdi. Biz onların bu sözlerinin tutarsızlığını kendilerine defalarca açıkladık ve dalâletlerini onlara beyan ettik.

Özel olarak (bir şeye ya da birisine) hulûl etmeye gelince, bu onların görüşü değildir. Aksine bu Hıristiyanlar ile onlara muvafakat eden aşırıya kaçanlar (gulât)ın görüşleridir.[58] Bu da bâtıl bir kanaattir. Çünkü Yüce Allah Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e: *"O işten (emrden) sana ait hiçbir şey yoktur." (Âl-i İmrân, 3/128)* diye buyurmuştur. Yüce Allah yine şöyle buyurmaktadır: *"Şu da bir gerçek ki Allah'ın kulu Ona ibadet etmek için kalktığı zaman..." (Cin, 78/19)*; *"Kulunu geceleyin... götüren (Allah) münezzehtir." (İsrâ, 17/1)*; *"Eğer kulumuzun üzerine indirdiğimizden şüphe ve tereddüt içinde iseniz..." (Bakara, 2/23)* diye buyurmaktadır. Yine Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Andolsun ki o ağacın altında sana bey'at ederlerken Allah müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilip de üzerlerine huzur ve sükûn indirmiş ve onları yakın bir fetih ile mükâfatlandırmıştır ve alacakları bir çok ganimetlerle de. Allah Azîzdir, Hakîmdir." (Fetih, 48/18-19)*

Yüce Allah'ın: *"Andolsun ki ağacın altında sana bey'at ederlerken Allah müminlerden razı olmuştur." (Feth, 48/18)* buyruğu, *"Muhakkak ki sana bey'at edenler, ancak Allah'a bey'at etmiş olurlar." (Fetih, 48/10)* buyruğunu beyan etmektedir. Bundan dolayı: *"Allah'ın eli onların elleri üzerindedir." (Fetih, 48/10)* diye buyurmaktadır. Bilindiği gibi Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın eli de onların elleri ile birlikte idi. Ashab onunla musafaha yapıyor ve bey'at ederken ellerini onun eline vuruyorlardı. Böylelikle onların elleri üzerinde bulunan Allah'ın elinin Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın elinin kendisi olmadığı

58 Bunlar da Bâtınî fırkalar olup, en son ortaya çıkanları da Bahâîler'dir. *(Yayıncı)*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

anlaşılmaktadır ama Allah'ın kulu ve Rasûlü olan o Rasûl, Allah adına onlarla bey'at etmişti. Allah adına onlarla ahitleşmiş, onlarla akidleşmiş idi. Bu durumda Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e bey'at edenler onu Rasûl olarak gönderen ve onlarla bey'atleşmesini emreden Allah ile bey'atleşmiş oluyorlardı. Nitekim gördüğünüz gibi bir kimse bir başkasına bir akid yapmak üzere vekâlet verdiği takdirde başkasının o vekille yaptığı akid vekâlet veren ile yapılmış akit gibi olur. Bir toplum ile antlaşmak üzere birisini kendisine vekil tayin eden bir kimsenin o vekili başkalarıyla ahitleşecek olursa, kendisine vekâlet veren adına ahitleşmiş olur. Böylelikle o vekil ile ahidleşenler de, ona bu vekâleti verenle ahidleşmiş olurlar. Yine bir kavimle anlaşma için nâibini gönderen kimse de böyledir. Nâib ile anlaşanlar, onu nâib olarak gönderen ile anlaşmış olurlar. Bir adamın bir nikâh yapmak için ya da evlendirmek için vekâlet vermesi durumunda da, akdin kendi adına gerçekleştiği koca vekâlet veren kişi olur. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Şüphesiz Allah müminlerden canlarını ve mallarını -onlara cenneti vermek karşılığında- satın almıştır." (Tevbe, 9/111)* Bundan dolayı Yüce Allah âyetin devamında: *"Kim de Allah ile ahid ettiği şeye vefa gösterirse ona pek yakında çok büyük bir ecir verecektir." (Fetih, 48/10)* diye buyurmaktadır.

Böylelikle o fakirin sözünün doğru söz olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Yüce Allah da Peygamberine: *"O işten (emrden) sana düşen bir pay yoktur." (Âl-i İmrân, 3/128)* diye buyurmuştur. O halde biz ne olabiliriz ki!

Sahih hadiste de Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu sabittir: "Hıristiyanların Meryem oğlu Mesîh'i tazim ettikleri gibi siz de beni aşırı bir şekilde tazime kalkışmayınız. Ben ancak bir kulum, o halde Allah'ın kulu ve Rasûlü deyiniz."[59]

59 *Buhârî, (Enbiya Kitabı, 6/478).*

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Şairin:

"Sen ne kalbimden kayboldun, ne gözümün önünden
Sizinle bizim aramızda ayrılık diye bir şey yoktur."!!?

Bu söz de bu kesimin görüşlerine dayanılarak söylenmiş bir sözdür ve bu da bâtıl ve çelişkilidir. Bu sözün gereği onun Allah'ı gözüyle gördüğünü ifade eder. Oysa sahih hadiste Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu sabittir: "Şunu da biliniz ki sizden hiçbir kimse ölünceye kadar Rabbini asla göremeyecektir."[60] Müslümanların imamlarının ittifak ettiklerine göre müminlerden herhangi bir kimse dünyada gözü ile Allah'ı göremez. Bu konudaki tek tartışmaları Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile ilgilidir. Bununla birlikte imamların çoğunluğu gözüyle dünyada onu görmediği görüşündedir. Nitekim Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den, ashâb-ı kirâm'dan ve müslümanların imamlarından sabit olan sahih rivâyetler de buna delâlet etmektedir.

Ne İbn Abbâs'dan, ne İmâm Ahmed'den ve benzerlerinden onların, gözüyle Rabbini görmüştür dedikleri sabit değildir. Aksine onlardan sabit olan ya görmenin mutlak olarak zikredilmesi yahutta kalb görmesi ile kayıtlı olarak söz konusu edilme-

60 *Müslim, (Fiten ve Kıyamet Alametleri, 4/2244-2245).* ez-Zührî'den dedi ki: Ayrıca bana Ömer b. Sâbit el-Ensârî'nin haber verdiğine göre ona Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in ashabından birisinin haber verdiğine göre Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir gün insanları Deccâl tehlikesinden sakındırırken şöyle buyurdu: "Onun gözleri arasında 'kâfir' yazar. Onun yaptığı işlerden hoşlanmayan herkes -yahutta her mümin dedi- onu okur." Ayrıca şöyle buyurdu: "Şunu bilin ki sizden herhangi bir kimse Azîz ve Celîl olan Rabbini ölünceye kadar asla göremez."
Hâfız İbn Hacer *et-Takrîb* adlı eserinde şöyle demektedir: Ömer b. Sâbit el-Ensârî ashâbdan birisinden gelen rivâyette adı verilmeyen sahâbinin Ebû Umâme olduğunu zannediyorum.
Ayrıca bk. Şeyhu'l-İslâm -Yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun- *el-Vasiyyetu'l-Kübrâ, (s. 27)*'deki not.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

si şeklindedir. Mirâc'a dair sabit hadislerin hiçbirisinde Rabbini gözüyle gördüğüne dair bir ifade yoktur. Peygamber efendimizin: "Dün Rabbim bana en güzel bir surette geldi" şeklindeki Tirmizi ve başkalarının rivâyet ettiği hadise gelince;[61] bu Medine'de iken rüyada olmuştur. Nitekim böylece açıklamasıyla da rivâyet edilmiştir. Aynı şekilde Ümmü't-Tüfeyl, İbn Abbâs ve diğerlerinin rivâyet ettiği Rabbini gördüğüne dair hadislerde Medine'de cereyan etmişlerdir. Nitekim bu durum hadislerde bu şekilde açıklanarak gelmiştir. Mirâc ise Mekke'de olmuştu. Nitekim Yüce Allah: *"Kulunu geceleyin Mescid-i Haram'dan, Mescid-i Aksa'ya götüren (Allah) münezzehtir." (İsrâ, 17/1)* diye buyurmaktadır. Buna dair açıklamalar ise başka yerlerde geçmiştir.

Kur'ân nassı ile Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a: *"Sen beni asla göremezsin." (A'râf, 7/143)* dediği sabittir. Şüphesiz Allah'ın görülmesi semadan bir kitabın indirilmesinden daha büyük bir iştir. Dolayısıyla insanlardan birisi Onu gördüğünü söyleyecek olursa, o Mûsâ b. İmrân'dan daha büyük olduğunu iddia etmiş olur ve onun bu iddiası Allah'ın kendisinin üzerine bir kitap indirmiş olduğunu iddia etmesinden daha büyüktür.

61 *Tirmizî (5/3233)* ve *Ahmed (1/368)*'de İbn Abbâs'tan rivâyete göre Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Azîz ve Celîl olan Rabbim dün gece bana en güzel bir surette -zannederim yani uykuda iken demiştir- geldi ve: Ey Muhammed, sen Mele-i A'lâ'nın ne hakkında tartıştığını biliyor musun, dedi. Ben: Hayır, dedim..."
Hadisi *Tirmizî -ayrıca-(5/3235); Ahmed (5/243); İbn Huzeyme "Kitâbu't-Tevhîd" (s. 219-220)*'de Muaz b. Cebel'den rivâyet etmişlerdir.
Tirmizî dedi ki: Bu hasen, sahih bir hadistir. Ben Muhammed b. İsmâîl -el-Buhârî-'e bu hadise dair sordum da, o: Bu hasen, sahih bir hadistir ,dedi. Ahmed de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
Ayrıca bk. *Şeyhu'l-İslâm, el-Vasiyyetu'l-Kübrâ (s. 22)*'deki not ile hadisin metin ve lafızları ile alakalı açıklamalar için de Kâdı Ebû el-Ya'lâ el-Ferrâ *"İbtâlu't-Te'vilât li Ahbâri's-Sıfât" (1/103)*'e ve ondan sonraki sahifelere bakınız. -Bizim yaptığımız tahkik ile-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Yüce Allah'ın görülmesi hususunda müslümanların üç ayrı görüşü vardır: Ashâb, tâbiûn ve müslümanların imamları (önder ilim adamları) Yüce Allah'ın âhirette gözle açıkça görüleceğini kabul ederler. Dünyada da kimsenin gözüyle Onu göremeyeceğini belirtirler, ama rüyada görülebilir. Ayrıca kalplerin haline uygun olarak bazı mükâşefeler ve müşahedelerle de bir nevi görme husule gelebilir.

İnsanlardan bazılarının kalbî müşahedeleri o kadar güçlü bir hale gelir ki, sonunda Allah'ı gözüyle gördüğünü zannedecek hale gelir ama bunda yanılmaktadır. Çünkü kalplerin müşahedeleri -başka bir yerde açıklandığı üzere-[62] kulun imanı ve marifeti oranında misalî bir surette husûle gelir.

İkinci görüş, Cehmiyyenin sıfatları ve ru'yeti nefyedip kabul etmeyen kesiminin görüşü olup, bunlara göre Allah dünyada da âhirette de görülmez.

Üçüncü görüş ise Allah'ın dünyada da, âhirette de görüleceğini iddia edenlerin görüşüdür.

Cehmiyyenin hulûlü kabul eden kesimi ise olumlu ve olumsuz iddiayı bir arada ileri sürerek: O dünyada da, âhirette de görülmez ve yine o dünyada da, âhirette de görülür, derler. Fusûs (el-Hikem)'un sahibi İbn Arabî ve benzerlerinin görüşü de budur. Çünkü kâinata sirâyet etmiş olan mutlak vücûd, hiçbir şekilde görülmez ve onlara göre bu hakkın vücûdudur.

Zatı kabul edenler de şöyle der: O zatta tecelli eden olarak görülür. Mutlak ile muayyen arasında fark görenler: O bir suret ile kayıtlı olarak görülmez derler. Bunların bu görüşleri iki husus arasında gider ve gelir: Bir taraftan Allah'ın görülmesini inkâr ederken, yaratılmışların görüleceğini kabul ederler; yaratılmışı da yaratanın kendisi olarak değerlendirirler. Yahut hâli-

62 Bu meseleye dair Şeyhu'l-İslâm'ın açıklamaları için bk. *"Mecmû'u'l-Fetâvâ" (3/385-392).*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kın yaratılmışta hulûl ettiğini söylerler. Aksi takdirde onların dış dünyada sabit kabul ettikleri âyân ile bu âyânın varlığı arasında ayırım gözetmeleri, ma'dûmun (yokun) dış dünyada bir şey olduğunu kabul edenlerin görüşleri ile aynı olur. Bu ise bâtıl bir görüştür.[63]

Ayrıca buna; yaratılmışın varlığının bizzat kendisini, yaratıcının varlığı olarak kabul etmeyi de eklemişlerdir.

-Mutlak, dış dünyada mutlak olmamakla birlikte- mutlak ile muayyen arasında fark gözetmek, Rabbin de yok olmasını gerektirir! Bu ise Yüce Rabbi inkâr ve Onu ta'til etmek demektir! Eğer onun hariçte (dış dünyada) sabit olduğunu kabul edecek olurlarsa bu sefer onu varlıkların bir parçası olarak kabul etmiş olurlar! Bu durumda yaratıcı, yaratılmışın bir parçası yahut yaratılmış ile kâim bir araz olur! Bütün bunlar ise yanlışlığı kesin olarak bilinen hususlardandır. Buna dair açıklamalar daha başka yerlerde genişçe yapılmıştır.

Bu sözdeki çelişkiye gelince, şair:

"Sen kalbimden de, gözümden de kaybolmadın
Sizinle bizim aramızda ayrılık diye bir şey yoktur."!!?

Sözü birbirlerinin gayrı olmalarını gerektirir. Muhatabın hitap edenden farklı olmasını, hitap edenin muhatabın kendisinden kaybolmadığı bir kalbinin ve bir gözünün olmasını ve onu kalbiyle ve gözüyle müşahede etmesini gerektirir. Müşahede eden ile müşahede olunan ise birbirlerinden farklı şeylerdir.

"Sizinle bizim aramızda ayrılık diye bir şey yoktur"!? ifadesinde hem mütekellim zamiri, hem muhatap zamiri yer almaktadır. Bu da iki kişinin varlığı demektir.

Eğer: Bunlar tezahür ve tecelli ettiği görülen şeylerdir, denilecek olursa şöyle cevap verilir: Tezahür ve tecelli eden şey-

63. Buna dair notlar daha önceden geçmiş bulunmaktadır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ler için eğer zahir olan mütecelli edenden farklı ise bu sefer de iki varlık sabit olur ve çokluk bâtıl olur! Eğer o, öteki ise, bu durumda da vahdet bâtıl olur ve her ikisini bir arada kabul etmek de bir çelişki olur.

***

Şairin:

"Tabiatın zulmünden ayrıl ve sen muttehid ol
Allah ile; aksi takdirde senin bütün davan imkânsız olur."!!!

Sözlerine gelince, eğer bu sözleriyle mutlak ittihâdı kastediyor ise ayrılan, kendisinden ayrı kalınan ile; tabiat tabiatın zulmü ile aynı şey demektir. "Müttehid ol, Allah ile"!!! sözü ile hitap eden de; "bütün davan (iddiaların) imkânsızdır"!? sözü ile hitap edilen de odur. Bu sözü o söylemiş olur. Bu sözlerde ise açıkça görüldüğü üzere çelişkiler ortadadır.

Eğer bu sözleriyle kayıtlı ittihâdı kastediyorsa, bu imkânsızdır. Çünkü yaratan ile yaratılan ittihâd ettikleri (bir araya geldikleri) takdirde şâyet bu ittihâddan sonra ittihâddan önce olduğu gibi yine iki ayrı kişi iseler bu kaçınılmaz olarak bir çokluktur ve ittihâd (bir olma) değildir.

Eğer üçüncü bir şeye dönüşmüş iseler -hıristiyanların söylediklerine benzer bir şekilde suyun süt ile, ateşin demir ile ve benzerleriyle birleşip ittihâd etmeleri gibi bir şey söz konusu ise- bu yaratanın istihâle geçirmiş olmasını (değişikliğe uğramasını) ve hakikatinin değişmiş olmasını gerektirir! Tıpkı başkası ile birleşen başka şeylerde olduğu gibi. Onun da istihâle geçirmesi (değişip başkalaşması) kaçınılmaz olur. Bu ise Allah için imkânsız bir şeydir. Allah böyle bir şeyden tenzih edilir. Çünkü Allah'ın istihalesi daha önce var olan şeyin yok olmasını gerektirir. Yüce Rabbimiz ise zatıyla ve kendisinden ayrılmaz sıfatlarıyla vâcibu'l-vücûddur. Bunların herhangi birisi için yokluk imkânsız bir şeydir. Diğer taraftan Yüce Rabbin

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kendisi için gerekli olan sıfatları kemal sıfatlarıdır. Bunlardan herhangi birisinin yokluğu düşüncesi Yüce Allah'ın tenzih edilmesi gereken bir eksikliktir. Diğer taraftan mahlukun hâlık ile ittihâdı da kulun Yüce Rabbin zatının gereği olan kadim sıfatlara sahip olması demektir! Bu ise sonradan var edilmiş ve yaratılmış kul için imkânsız bir şeydir. Sonradan var edilmek (hudûs), ihtiyaç ve zillet, kulun ayrılmaz vasıflarıdır. Yüce Rabbin zatı için gerekli olan sıfatları ise kıdem, muhtaç olmayış (ganî oluş) ve izzettir. Yüce Allah zatı ile kadim, ganî ve azîzdir.[64] Bunun zıttı Allah için imkânsız bir şeydir. Bunlardan birinin diğeri ile ittihâd etmesi, Rabbin de sıfatlarının zıttı olan hudûs, ihtiyaç ve zillet gibi vasıflara sahip olmasını gerektirir! Kulun da vasıflarının zıttı olan kıdem, zâtî gınâ (muhtaç olmayış) ve zâtî izzet gibi sıfatlara sahip olmasını gerektirir! Bütün bunlar ise imkânsızdır. Bunu burada açıklamak uzun sürer.

Bundan dolayı Cüneyd'e tevhidin mahiyeti sorulunca, o: Tevhid hudûsün kıdemden ayrılmasıdır, demiştir.

Böylelikle o ihdâs edilen (sonradan var edilen)in kadîmden ayırt edilmesinin kaçınılmaz olduğunu açıklamış olmaktadır.

Bundan dolayı Müslüman ilim önderleri yaratıcının yarattıklarından ayrı olduğunu, mahlûkatında zatından hiçbir şeyin bulunmadığını, zatında da mahlûkatından bir şey bulunmadığını; aksine, Rabbin Rab, kulun da kul olduğunu ittifakla kabul etmişlerdir.

64 Kadim Yüce Allah'ın isimlerinden değildir. "el-Evvel" adı buna ihtiyaç bırakmamaktadır. Kitap ve sünnette varid olan budur. Bazen Yüce Rabbimiz ile ilgili açıklamalarda bulunmak için kullanılmış bulunmaktadır. Bk. *İbtâlu't-Te'vîlât li Ahbâri's-Sıfât" (1/183-184)*'deki notumuz.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

﴿إِن كُلُّ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِي ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾﴾ [مريم: ٩٣ - ٩٥]

"Göklerde ve yerde kim varsa hepsi Rahmân'ın huzuruna ancak kul olarak gelecektir. Andolsun ki hepsini kuşatıp, onları teker teker saymıştır. Hepsi kıyâmet gününde Ona tek başına gelecektir." *(Meryem, 19/93-95)*

Eğer bu (yukarıdaki) beyiti söyleyen kişi niteliksel ittihâdı kastetmiş ise ve bu da kulun Allah'ın sevdiği şeyleri sevip, Allah'ın buğzettiği şeylere buğzetmesi, Allah'ın razı olduğu şeylere razı olması, gazap ettiği şeylere gazap etmesi, Allah'ın emrettiği şeyleri emretmesi, yasakladığı şeyleri yasaklaması, Allah'ın dost bildiğini dost bilmesi, Allah'ın düşmanlık ettiğine düşmanlık etmesi, Allah için sevip Allah için buğzetmesi, Allah için verip Allah için alıkoyması gibi, Yüce Rabbine uygun hareket etmek anlamında ise bu mana haktır ve imanın hakikati ve kemalidir.

Buhârî'nin Ebû Hureyre *radiyallâhu anh*'den diye rivâyet ettiği hadise göre Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Yüce Allah buyuruyor ki: Her kim benim velim olan bir kimseye düşmanlık ederse bana savaş ilan etmiş olur. Kulum bana kendisine farz kıldığım şeyleri edâ etmenin benzeri bir şey ile bana yakınlaşmış değildir. Kulum bana nafilelerle yaklaşıp durursa nihâyet ben onu severim. **Onu sevdiğim takdirde de kendisi ile işittiği kulağı, kendisi ile gördüğü gözü, kendisi ile yakaladığı eli, kendisi ile yürüdüğü ayağı olurum. Benimle işitir, benimle görür, benimle yakalar, benimle yürür.** Eğer

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

benden bir istekte bulunursa and olsun ki ona veririm. Eğer bana sığınırsa and olsun ben onu himayeme alırım. Yaptığım herhangi bir işte, ölümden hoşlanmadığı halde ben de kendisine kötülük yapmak istemediğim, bununla birlikte kendisi için kaçınılmaz olan mümin kulumun nefsini (canını, ruhunu) kabzetmekte tereddüt ettiğim kadar, hiçbir işte tereddüt etmiş değilim."[65]

Vahdetçiler bu hadisi delil diye gösterirler ama bu hadis birçok bakımdan onların aleyhine bir delildir.

Bir defa hadis-i şerifte: **"Her kim benim bir velime düşmanlık ederse bana savaş ilan etmiş olur"** derken, kendi zatının velisi olanın ve velisine düşmanlık edenin varlığını ispat etmektedir. Bunlar üç varlıktır. Daha sonra: **"Kulum bana kendisine farz kıldığım şeyleri eda etmenin benzeri bir şey ile bana yakınlaşmış değildir. Kulum bana nafilelerle yaklaşıp durur ve nihâyet ben de onu severim"** ifadeleri ile de önce farzları eda ederek, sonra da nafilelerle kendisine yaklaşıp duran bir kulun varlığını ve bu kulun nafilelerle Allah'a yaklaşıp durması neticesinde Allah'ın onu sevdiğini, onu sevdiği takdirde ise kulun onunla işitip, onunla gördüğünü, onunla yakalayıp, onunla yürüdüğünü tespit etmektedir.

Bunlara göre (vahdetçilere göre) ise nafilelerle Allah'a yakınlaşmadan önce de, sonra da O; kulun kendisi ve o kul dışında diğer mahlukattan, mevcut herşeydir. Aynı zamanda O onun karnı ve baldırıdır!! Onlar bunu hadiste (kulağı, gözü, eli, ayağı şeklinde) geçen sadece dört organa mahsus kabul etmezler! Oysa hadis kayıtlı bir hal hakkında özeldir. Onlar ise bunu mutlak ve genel olarak ileri sürmektedirler. Bunun ötekiyle alakası nedir?!

Aynı şekilde bunlar sahih hadiste geçen şu ifadeleri de

65 *Buhârî (Rikâk, 11/340, 341).*

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

delil gösterebilirler: "Şüphesiz Allah kıyamet gününde onlara tecelli eder, sonra onlara ilk defasında onu görmüş oldukları suretin dışında bir suret ile gelir ve: Ben sizin Rabbinizim, der. Onlar: Senden Allah'a sığınırız, Rabbimiz bize gelinceye kadar biz bu yerimizde kalacağız, derler. Rabbimiz yanımıza geldi mi biz de Onu tanırız. Daha sonra Yüce Allah onlara ilk defada onu gördükleri surette gelir ve: Ben sizin Rabbinizim der, onlar da: Evet, sen bizim Rabbimizsin, derler."[66]

Bunlar bu hadisi Yüce Allah'ın dünyada her bir surette görüldüğüne dair görüşlerine delil olarak kabul etmektedirler. Halbuki bu hadis de bütün halleri ile yine bu konuda aleyhlerine bir delil teşkil etmektedir. Onlara göre dünya ile âhiret arasında bir fark yoktur! Yine onlara göre âhirette Onu tanımayacak olanlar [...][67] "senden Allah'a sığınırız. Rabbimiz gelene kadar biz burada duracağız" diyecekler; ancak bu inkârcılar da şöyle derler: "Ârif onu her surette tanır. Kıyâmet gününde bazı suretlerde onu tanımayan kimselerin bu tanımayış sebebi marifetlerinin yetersizliğidir"!! Bu da onların bir cahilliğidir. Kıyamet gününde önce Onu tanımayıp, sonra kendilerine ilk defasında gördükleri suretinde tecelli edince tanıyanlar, nebîler ve mü-

66 *Ahmed, (2/275-276, 533-534); Buhârî, (11/444-445, Tevhîd, 13/419-420); Müslim, (İman, 1/163-166), Ebû Hureyre radiyallâhu anh* 'in rivâyet ettiği bir hadis olarak.

67 Burada ifadelerde açıkça görülen bir tahrif vardır. Çünkü onun: "Onlara göre âhirette onu tanımayanlar..." ibaresinin bir anlamı yoktur. Muhtemelen müstensih tarafımızdan bilinmesi mümkün olmayan bazı ifadeleri yazmamıştır. İbn Arabî'nin ise *Futûhât-ı Mekkiye* adlı eserinde söylediği bilinen sözler buna delil teşkil eder. Bu sözlerin bir kısmı şöyledir: "Şüphesiz Yüce Rab herkese marifeti oranında tecelli eder. Belli bir görüş ya da belli bir mezhep ile kayıtlanmış kıt marifetli kimse onu ancak itikad ettiği surette kendisine tecelli ettiği vakit bilebilir. Kayıtların bağından kurtulmuş mutlak arif ise her şeyde Onu bilip tanır ve bütün suretleri ile tecelli ettiğinde Onu görür. Çünkü onun itikadına göre O her şeydir."!!! -Yüce Allah onun söylediklerinden münezzehtir.- *(Muhammed Reşîd Rıza)*

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

minlerdir. Onların Onu tanımayışları Yüce Allah'ın kendilerini övmesine sebep olan bir hususdur. Çünkü bu yolla onları imtihan ederek kendisine ibadet ettikleri Rabden başkasına tâbi olmamalarını sağlamıştır. Bundan dolayı hadis-i şerifte onlara soru sorup, sebatlarını sağladığını belirtirken şöyle denilmektedir: "Münâdi: Her bir topluluk dünyada iken ibadet ettiklerinin peşinden gitsinler, diye seslenecektir."

Diğer taraftan bu inkârcılara şöyle denilir: Allah onlara göre her surette zahir olanın kendisi olduğuna göre!? o halde inkâr eden de, tanımayan da Odur, tanınmayan da Odur!? Nitekim onlardan biri diğerine: "Kim sana kâinatta Allah'tan başkası vardır derse yalan söylemiş olur"!! deyince, diğeri de ona: "Peki yalan söyleyen kimdir"!? diye sormuştur.

İbn Arabî'nin naklettiğine göre, o halvette bulunan bir müridinin yanına girmiş. Bu sırada müridinin def-i hacette bulunma isteği hasıl olunca "ben Ondan başkasını göremiyorum!!! Onun üstüne mi abdestimi bozayım"!!! demiş, şeyhi de ona: "Senin karnından çıkacak olan nerdendir ki"!!! demiş, müridi: "Beni rahatlattın"!!! diye cevap vermiş.[68]

Bu kanaatte olanlardan, biri et-Tilmisânî, diğeri de eş-Şîrâzî olan iki şeyh birlikte, ölmüş uyuz bir köpeğin yanından geçmişler. Şîrâzî, et-Tilmisânî'ye: "Bu da aynı şekilde Onun zatından mıdır"!! diye sormuş, et-Tilmisânî de: "Ortada Onun dışında bir şey var mıdır ki"!! diye cevap vermiş.

et-Tilmisânî, Beytü'l-Makdis'de Ebû Yakûb el-Mağribî el-Mübtelâ diye bilinen âbid ve zâhid yaşlı birisini yoldan çıkarmıştı. O kadar ki bu kişi: "Varlık birdir, o da Allah'tır ve ben biri görmüyorum, Allah'ı da görmüyorum"!!! derdi. Ve şöyle diyordu: "Kitap ve sünnet, vücûdun (varlığın) iki olduğunu söyle-

68 Kerîm ve Azîm olan Mevlamıza karşı şeytanların dahi derilerinin ürpereceği bu ifadelerden sığınırız.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

mektedir. Halbuki vücûd (varlık) birdir, onun iki olması söz konusu değildir."!! O bu sözlerini tesbihde bulunurcasına tesbih olarak okuyup dururdu.

***

Şairin:

"(Şarab) doldurmak hevâdan kemâl derecesine ulaşırsa
Ve zikrolunandan zikrin satvetinde kaybolursa

Hevâ ona şahit olduğunda, sen hak ile şahitlik et ki
Âriflerin namazının küfürden olduğuna."!!!

Bu söz küfür olmakla birlikte, bir de söylediğini düşünemeyen cahil birisinin sözüdür. Bunlara göre fenâ ve gayb dedikleri; var olmayan fânî oluncaya ve zevâl bulmayan bâkî kalıncaya kadar; anılan ile zikri, bilinen ile marifeti, ma'bud ile ibadeti gayb olarak algılamasıdır! İşte bu, hakikat ile mutabakat halinde olan kemal derecesindeki müşahededen aciz olmalarından ötürü, pek çok sâlikin karşı karşıya kaldıkları bir fenâ makamıdır ve bu muhtevası şu olan şer'î fenâdan farklıdır: Şer'î fenâ Allah'a ibadet ile mâsivâsına ibadetten fenâ bulmak, mâsivâyı (Allah'tan başkasını) sevmekten uzaklaşıp Onu sevmek, mâsivâdan korkmaktan vazgeçip Ondan korkmak, başkasına itaati terk edip yalnız Ona itaat etmektir. Şüphesiz ki bu, tevhidin ve imanın tahkikidir.

Üçüncü tür fenâya gelince, bu da mâsivânın varlığından (Ondan başkasının varlığına, var olduğu cihetiyle inanmaktan) fenâdır! Öyle ki artık yaratanın varlığını yaratılmışın varlığının kendisi olarak görmesi halidir! İşte bu, vahdetçi inkârcı olan bu kesimin görüşüdür.

Burada maksat onun: "Zikrolunandan gayb oluş"! sözünün cahilce bir söz olduğunu anlatmaktır. Bu hal kesinlikle övülecek bir hal değildir. Aksine övülmeye değer olan anılan ile zi-

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

kirden gaib oluştur. Yoksa zikrin satveti halinde anılandan gaib oluş değildir. Ancak bu sözleriyle "anılan, gayb olarak yaratılmışa şahit olur, yaratılmışı müşahede eder, onun hâlık olduğuna şahitlik ederek bütün varlığı ancak bir tek varlık olarak müşahede eder"!! ve buna benzer fasid müşahedeleri kastediyor ise, bu da muvahhidlerin şuhûdu değil, ilhâd ehlinin bir şuhûdu (vahdet-i şuhûd) olur. Yemin ederim ki bu inkârcı şuhûda şahitlik eden bir kimse, ariflerin kıldıkları namazı küfür olarak değerlendirir!!

***

Şairin:

"Kâinat sesleniyor sana, beni işitmiyorsun
Benim dağınıklıklarımı bir araya getiren kimdir ve beni kim dağıtmıştır?

Bir bak, sen beni nazar eden ve ibret alan göreceksin
Zaten bende beni var edenin varlığından başkası yoktur."!!!

Sözlerine gelince, bu da bu inkârcıların sözlerindendir. Onların sözleri küfürdür, çelişkilidir. Aklen ve dînen bâtıldır. Çünkü eğer onda kendisini var edenden başkasının varlığı yoksa bu varlık ona seslenen kâinatın kendisi olur, aynı şekilde kendisine hitap olunan ve seslenilen kişi de o olur!! Bir araya getirilen ve darmadağın edilen parçalar da o olur, kendisine bak, denilen muhatap da o olur!! Bu durumda vâcib, kadîm ve ezelî olan varlık, kendi zatını var etmiş, kendi zatını dağıtmış ve dağınıklıklarını bir araya getirmiş olur ki; bu da iki çelişiğin bir arada kabul edilmesi demektir.

Çünkü "vâcib" zatî yokluğu kabil olmayan demektir. Aynı şeyin hem yok olmayı kabil olmayışı, hem de kabil oluşu ise imkânsızdır. Kadîm, varlığının başlangıcı olmayan demektir. Muhdes (sonradan ihdas edilen, var olan) ise başlangıcı olan demektir. Aynı şeyin hem kadîm, hem muhdes olması imkânsızdır.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Eğer onların bu sözlerinden maksatları bilinmemiş olsaydı, bununla: "Bende (benim varlığımın sahibi olma sadedinde) beni yaratıp var eden varlıktan başkası yoktur" diye bir maksadın anlaşılması mümkün olabilirdi. Bu durumda varlığın Allah'a izafe edilmesi, mülk anlamında bir izafet olurdu. Ancak bu sözleri söyleyenin bunu kastetmediği bilinen bir husustur. Diğer taraftan da bu ibare bu manada kullanılamaz. Allah'ın varlığı ile ancak Onun zatının varlığı kastedilir, yarattıklarının varlığı değil.

Nitekim şair şöyle demiştir:

"Gerçek olan kevnin (kâinatın, varlığın) varlığının zatı
Onun için bir şuhûddur

Gerçek şu ki, Hakkın dışında
Hiçbir varlığın vücudu (varlığı) yoktur."!!!

Bundan maksadı şudur: Kâinatın varlığı Hakkın varlığının bizzat kendisidir. İşte vahdetçilerin görüşü budur. Yoksa "yaratılmışlardan her bir varlığın varlığı Yüce Haktandır. Hiçbir şeyin varlığı kendinden değildir, varlığı ancak Rabbindendir. Eşya da özleri itibariyle yokluğun dışında hiçbir şeye müstehak değildir; eşyanın varlığı ancak onu yaratan ve yoktan var eden tarafından hasıl olmuştur. Bu sebeple eşya her zaman Ona muhtaçtır; dünyada olsun, âhirette olsun bir an dahi Onsuz olamaz"... demek istemiş olsaydı, onun bu kastettiği doğru bir mana olurdu. Öncekilerden de, sonrakilerden de akıllıların ve din mensuplarının kabul ettiği budur.

Ama vahdeti kabul edenlerin sözleri çelişkilidir. Bundan dolayı onlar bir şeyi çelişiği ile birlikte söyleyip kabul ederler. Yoksa "(Her şey) Ondandır ve Onun Yüce zatı hem var eder, hem iâde eder" sözü vahdet ile çelişir. Çünkü eğer birden başkası yoksa Ondan başlayan da, Ona dönen de kim olacaktır?

***

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Şairin:

"Ben kâinatın yapısında bir şey değilim
Çünkü ben geçip giden bir gölgeyi andırıyorum."!?

Sözleri vahdet anlayışı ile çelişmektedir. Çünkü gölge, gölge sahibinden farklıdır. Eğer yaratılmış gölgeye benzetilecek olursa, tıpkı onu ışığa benzetmesi halinde olduğu gibi iki şeyin varlığını kabul etmek gerekir. Çünkü güneşin ışığı, güneşin kendisi değildir. Kendisini kandilin ışığına ya da başka bir şeye benzetse de aynı durum söz konusudur. Hıristiyanlar da hulûlü ve ittihâdı buna benzetirler.

Benim yanıma gelip de bu kabilden bazı sözler söyleyen birisine şöyle dedim: Sizler yaratılmışı güneşin ve ateşin ışığına, yaratıcıyı da ateşe ve güneşe benzettiğinize göre bu hususta Mesîh ile başkası arasında da bir fark yoktur. Çünkü buna göre Allah'ın dışındaki her bir şey ışık ve aydınlık konumundadır. O halde Mesîh, İbrâhîm ile Mûsâ arasındaki fark nedir? Daha doğrusu onunla diğer yaratılmışlar arasında buna göre nasıl bir fark vardır? Böylece bu iddialara cevap verip, durdum. Mescidde bir başka cemaat de vardı. Nihâyet bu kişi benim söylediklerimi iyice anladı ve o da, hazır bulunanlar da onların söylediklerinin gerçeği olmayan bir bâtıl olduğunu açıkça gördü. Mesîh için kabul ettikleri şeyin, ya herkes hakkında imkânsız olması gerektiğini yahut Mesîh ile başkaları arasında ortak olması gerektiğini kavradı. Her iki ihtimale göre de Mesîh'in böyle bir özelliğe sahip olduğunun kabul edilmesi bâtıldır.

Ona şunları da söyledim: Mesîh'in getirmiş olduğu her bir mucizeden mutlaka Mûsâ daha büyüğünü getirmiş bulunmaktadır. Mesîh *aleyhi's-selâm* eğer ölüleri diriltme mucizesini getirmiş ise, Yüce Allah'ın Mûsâ *aleyhi's-selâm* eli ile diriltmiş olduğu ölülerin sayısı daha fazladır. *"Ey Mûsâ, biz Allah'ı apaçık görmedikçe sana katiyen iman etmeyiz demiştiniz. O anda siz bakıp du-*

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

rurken bir yıldırım sizi çarpmıştı." (Bakara, 2/55) diyenler gibi. Daha sonra Yüce Allah ölümlerinden sonra onları diriltti. Diğer taraftan ölüleri diriltme mucizesini birden çok peygamber göstermiştir. Hıristiyanlar da bunu tasdik etmektedir.

Asanın yılana dönüştürülmesi de, ölünün diriltilmesi mucizesinden daha büyüktür. Çünkü ölüde bir zamanlar hayat vardı. Hayat daha önce bulunduğu bir yere tekrar geri verildi, ama kuru bir ağaç parçasının diğer asâları ve halatları yutacak canlı bir hayvana dönüştürülmesi, miktar ve kudret bakımından daha belîğ ve daha ileri bir derecededir.[69] Şüphesiz Allah ölüleri diriltir ama cansız bir keresteyi ise hayy (hayat sahibi) yapmaz.

Semâdan sofranın indirilmesine gelince, Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın askerlerine her gün menn ile selvâ iniyordu ve onlara taştan fışkıran su bundan daha büyük bir mucize idi. Çünkü tatlı ve et, her zaman için kendi yemek türleri arasında en üstün olanlardır ve Îsâ *aleyhi's-selâm*'ın sofrasına inen zeytin, balık ve daha benzeri şeylere göre daha değerlidir. Ona, buna benzer ittihâdı Mesîh'e özellikle tahsis etmenin ve onun ilâhlığını iddia etmenin açıklanabilir bir tarafının bulunmadığını açıkça ortaya koyan benzeri hususlar daha söyledim.

Onun hakkında söz konusu edilen diğer hususlara gelince, bunlar da ya onunla diğer yaratılmışlar arasında ortak hallerdir yahut kendisi ile onun dışındaki diğer nebî ve rasûller arasında ortaktır. Bununla birlikte İbrâhîm ve Mûsâ gibi bazı rasûllerde bu husus Îsâ'dan daha mükemmel bir halde de bulunabilir.

Îsâ *aleyhi's-selâm*'ın erkeksiz olarak bir kadından yaratıl-

69 Asıl yazmada da böyledir. Bunda müstensihlerin bilgisizliğinden kaynaklanan açık bir tahrif bulunmaktadır. Mana da açıkça anlaşılmaktadır. O da şudur: Mûsâ'nın asâ mucizesi, Îsâ'nın ölüleri diriltme mucizesinden daha büyüktür ve Yüce Allah'ın kudretini -insan ile ağaç arasında sözünü ettiği fark sebebiyle- daha açık olarak gösteren bir delildir demektir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

masına gelince, Havvâ'nın kadınsız olarak bir erkekten yaratılması bundan daha hayret verici bir haldir. Çünkü o bir kadının rahminde yaratıldı ve bu alışılmış bir şeydir. Oysa bir erkeğin kaburga kemiğinden yaratılmak böyle değildir. Bu alışılmış bir şey değildir. Kısacası Mesîh *aleyhi's-selâm* ile ilgili olarak söz konusu edilecek her bir hususta Âdemoğulları arasından başkası da ya onunla ortaktır, aynı seviyededir yahut ondan daha büyük bir özelliğe sahiptir.

Böylece kesin olarak Mesîh'e bir özellik tanımanın bâtıl olduğu anlaşılmaktadır. Onun hakkındaki iddialar eğer mümkün şeyler ise bundan dolayı onun için bir özellik söz konusu olamaz. Şâyet imkânsız şeyler ise onda bunların bulunması söz konusu değildir. Başkasında da bulunamazlar. Bundan dolayı bu ittihâdcılar şöyle demişlerdir: "Hıristiyanlar ancak tahsîs ile (bu ittihâdı Îsâ'ya mahsus kabul etmek ile) kâfir olmuşlardır."!! Bu da bâtıl bir iddiadır. Çünkü ittihâd hem genel, hem özeldir. Burada kasıt ise ittihâdı savunanlardan birisinin kendisini gelip giden bir gölgeye benzetmesidir. Bu da onların vahdet görüşleri ile çelişmektedir.

Bir diğerinin şu sözleri de böyledir:

"O benim kalbimde olduğu halde onu özlüyorum ve acaba görülür mü ki
Benden başka kendi kalbine özlem duyan bir şevk sahibi?

O beni görüyorken, benim gözüm ondan perdeleniyor
Onun uzaklığı ise ancak, bana yakınlığından dolayıdır."!!!

Bu sözleri söyleyenin kastettiği küfür ve ittihâddan başka sözlerinde çelişki de vardır. Çünkü bir şeyin, kendi kendisine özlem duyması çelişkilidir. Bundan dolayı vecd (şevk) sahibi bir kimsenin kalbini özlediği görülmüş müdür, demektedir.

"Onun uzaklığı ancak bana yakınlığındandır"!!? sözleri

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

de çelişkilidir. Çünkü vahdet görüşünü kabul edenlere göre yakınlık ve uzaklık diye bir şey yoktur! Çünkü böyle bir şey birilerinin diğerine yakın olmasını gerektirir. Bir kişi ise kendi zatına yaklaşamaz, kendi zatından da uzaklaşamaz.

***

Onlardan birisinin söylediği "tevhidin (ifadesi olan) dili yoktur, bütün diller (ifadeler) onun dilidir"!!? sözüne gelince, bu da vahdetçilerin görüşüdür. Bu söz küfür ihtiva etmekle birlikte çelişkili bir sözdür. Çünkü İslâm dininden kesin olarak bilinen husus şu ki, şirk dilinin tevhid dili olamaz. Acaba şu sözleri:

"Ve tanrılarınızı sakın bırakmayın, sakın Ved, Suvâ', Yeğûs, Yeûk ve Nesr'i terk etmeyin." (Nûh, 71/23) diyenler ile: *"Bizler onlara ancak bizi Allah'a daha çok yakınlaştırsınlar diye ibadet ederiz." (Zümer, 39/3)* diyenler ile; *"Biz sen söyledin diye tanrılarımızı terk edecek de değiliz, sana inanacak da değiliz. Biz ancak şunu deriz: İlahlarımızdan biri seni fena çarpmış." (Hûd, 11/53-54)* ve: *"Onu yakınız ve ilâhlarınıza yardım ediniz." (Enbiyâ, 21/68)* diyen müşriklerin bu sözleri ve benzeri sözler midir acaba tevhidin lisanı?!

Bu sözün onların temel ilkeleri ile çelişkili olmasına gelince, eğer vücûd (varlık) bir ise çokluğu kabul etmek çelişki olur. Eğer bir kimse: Vücûd birdir dese, diğeri ise: Hayır bir değildir, aksine pek çoktur diyecek olursa, bu sözler birbirleriyle çelişen sözler olurlar. Bunlardan birisinin diğerinin aynısı olmasına imkân yoktur. Eğer bir kimse: "Bütün diller onun dilidir"!! diyecek olursa, o "bütün diller" demekle birden çokluğu açıkça ifade etmiş olur. Bu da bu dilin beriki dil olmamasını gerektirir. Bu takdirde de çokluk sabit olur, vahdet de bâtıl olur.

Bunların ve diğerlerinin bütün bu tür sözleri onların kendi sözlerini çürütmektedir. O halde onlar çokluğu kabul etmek zorundadırlar.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Eğer varlığın birliği, bütün varlıkların ortak tarafı onlara vücûd (varlık) adının verilmesi manasındadır diyecek olurlarsa bu doğrudur, fakat bu durum aynı adı taşımak bakımından birbirleriyle ortak olan bütün varlıkların bile her birisinin vücudunun diğerinin vücudunun aynısı olmasını gerektirmez. Aksine bu küllî ve genel isimde bir ortak oluştan ibarettir. Nahivcilerin cins ismi adını verdiği isimlerdeki ortaklık gibidir. Mantıkçılar ise bunları da cins, nevi ve alt tür kısımlarına, özellik ve genel araz kısımlarına ayırırlar. Bu isimlerde ortaklık aynların birbirlerinden farklı olmalarını gerektirir. Bunda ortak olanlardan birisi için bu, diğeri olmak demek değildir.

İşte bu da hakkın varlığının yaratılmışlardan farklı olduğunu gösteren hususlardan birisidir. Onun bu farklılığı bu varlığın, diğer bir varlıktan farklı oluşundan daha büyüktür. Feleğin varlığı, zerrenin ve sivrisineğin varlığından ayrı ve farklı olduğuna göre, Yüce Allah'ın varlığı bütün mahlukatın varlığından daha farklıdır ve bu farklılık, bir yaratılmışın bir başka yaratılmıştan farklılığından çok daha büyüktür.

İşte bu ve daha başka hususlar "tevhidi ancak vâhid (bir) bilir, tevhide dair hiçbir ibare doğru olamaz! Çünkü tevhid ancak başkası söz konusu edilerek ifade edilebilir. Başkasını kabul eden kimsenin ise tevhidi yoktur"!! diyen o şeyhin sözünün bâtıl olduğunu açıkça ortaya koyan bir beyandır. Şüphesiz ki bu söz küfür olmakla birlikte çelişkilidir. Çünkü bunun: "Tevhidi ancak vâhid (bir) bilir"!? sözü, ortada onu bilen birisinin olmasını ve başkasının bunu bilmemesini gerektirir. Bu ise bilen ile onu bilmeyen arasında bir fark gözetmektir. Ayrıca birisi onu bilen, diğeri onu bilmeyen olmak üzere iki kişinin varlığını kabul etmektir. Onu bilen ile bilmeyen arasındaki bir gayrılık (başkalık)ın kabul edilmesi demektir. O halde bundan sonra onun: Bir gayrı kabul eden bir kimsenin tevhidi olmaz, sözü de bununla çelişmektedir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Onun: "Tevhide dair hiçbir ibare sahih değildir"!!! sözü de müslümanların icmâıyla küfürdür. Çünkü Yüce Allah kendi tevhidini *(lâ ilâhe illallâh)* ile ifade etmiş, Rasûlü de onun tevhidine dair bu ifadeleri kullanmıştır. Kur'ân-ı Kerim de tevhidi söz konusu eden buyruklarla dolup taşmaktadır. Daha doğrusu Allah, bütün rasûlleri tevhid ile göndermiş, bütün kitapları tevhid ile indirmiştir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize sor, rahmandan başka ibadet edilecek ilâhlar kılmış mıyız?" (Zuhruf, 43/45)*; *"Senden önce gönderdiğimiz her bir peygambere mutlaka şunu vahyederdik: Benden başka ilâh yoktur. O halde yalnız bana ibadet edin." (Enbiyâ, 21/25)*

Eğer tevhide dair herhangi bir ibare bulunmamış olsaydı, kimse onu söylemezdi. Halbuki söz söyleyip konuşanların söyledikleri en faziletli şey tevhiddir. Nitekim Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Zikrin en faziletlisi «لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ» *lâ ilâhe illallâh*, duanın en faziletlisi de «اَلْحَمْدُ للهِ» *elhamdulillah*'tır."[70]

70 (HASEN HADİS): *Ahmed; Tirmizî (5/462); Nesâî "Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyle" (No: 831); İbn Mâce, (No: 3800); İbn Hibbân, (No: 2326 -Mevaridu'z-Zem'an-); Hâkim, (1/498, 503); Beğavî, "Şerhu's-Sünne" (5/49).* Mûsâ b. İbrâhîm b. Kesîr el-Ensârî'den, o Talhâ b. Hirâş'dan dedi ki: Câbir b. Abdullah'ı şöyle derken dinledim: Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim deyip, hadisi zikretmektedir.
Tirmizî: Bu hasen, garib bir hadis olup, biz bunu ancak Mûsâ b. İbrâhîm yoluyla gelen bir hadis olarak biliyoruz demektedir.
Hâkim hadisin sahih olduğunu belirtmiş, Zehebî de ona muvafakat etmiştir.
Hadisin senedinde Mûsâ b. İbrâhîm el-Ensârî vardır. Hâfız İbn Hacer der ki: "Ben Mûsâ ile ilgili cerh edici yahut tadil edici herhangi bir ifade tespit edemedim." Ancak İbn Hibbân bunu *"es-Sikât"*ta zikretmiş ve: Rivâyetinin azlığı ile birlikte hata eder. Nasıl ona güvenilip de hadisi (rivâyet ettiği hadisleri) sahih kabul edilebilir demiştir. Muhtemelen onun hadisine sahih ya da hasen diyen kimseler bu hususta Fedâ-

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Yine Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* efendimiz şöyle buyurmuştur: "Son sözü *lâ ilâhe illallâh* olan bir kimse cennete girer."[71] Ama bu inkârcıların işaret ettikleri tevhid -ki o vahdet-i vücûddur- özü itibariyle imkânsız bir şeydir. Dış dünyada tahakkuku düşünülemez çünkü kişisel ve aynî birlik birden çok şeylerde imkânsızdır; ama vücûd (varlık) vücûd türü bakımından birdir. Yani "mevcûd (var olan şey)" adı herkesi kapsamına

ilu'l-A'mal'de olması dolayısıyla müsamahakarlık etmiş olmalıdır. Bk. *Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyle*.

et-Takrîb'de de: Sadûktur, hata eder, demektedir.

71 (HASEN HADİS): *Ahmed (5/233); Ebû Dâvûd, (3/3116); Yakûb b. Süfyân, "et-Târîh" (2/312); Hâkim, (1/341); Hatîb, "et-Târîh" (10/335)*'de Abdülhamîd b. Cafer' den: Bana Sâlih b. Ebî 'Ureyb, Kesîr b. Murre'den tahdis etti, o Muâz b. Cebel'den Peygamber efendimize merfû olarak hadisi nakletti, diye rivâyet etmişlerdir.

Hâkim dedi ki: Hadis senedi sahih olduğu halde Buhârî ve Müslim bunu rivâyet etmemişlerdir. Zehebî de bu hususta ona muvafakat etmiştir.

Sâlih b. Ebî 'Ureyb hakkında da İbnu'l-Kattân şunları söylemektedir: Durumu bilinmemektedir. Abdülhamîd b. Cafer dışında ondan hadis rivâyet eden kimse de bilinmemektedir. Ancak Zehebî onun bu sözlerine şöylece itiraz etmektedir: Hayır, ondan Hayve b. Şureyh, el-Leys, İbn Lehî'a ve başkaları da rivâyette bulunmuştur. Onun rivâyet ettiği bir takım hadisler vardır. İbn Hibbân da sikâ olduğunu söylemiştir. *(el-Mîzân)*

Hâfız İbn Hacer de *"Takrîbu't-Tehzîb"* adlı eserinde: Makbul demektedir.

Mecmau'z-Zevâid, (2/323)'de belirtildiği üzere hadisi Taberânî de *Evsât*'ta Alî'den merfu olarak rivâyet etmiş ama: "Cehenneme girmez" demiştir.

el-Heysemî dedi ki: Senedinde Ebû Bilâl el-Eş'arî vardır ki Dârekutnî onun zayıf olduğunu söylemiştir.

Ama hadisin Huzeyfe yoluyla gelen bir şahidi bulunmaktadır. Bunu Ahmed, *(5/391)*'de Hammâd b. Seleme'den, o Osmân el-Bettî'den, o Nuaym'dan -Affân rivâyetinde İbn Ebî Hind demiştir- Huzeyfe'den dedi ki: Rasulûllah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'i göğsüme dayadım. O da şöyle buyurdu: Kim lâ ilâhe illallah derse -(râvilerden) Hasen: Allah'ın vechini arzulayarak dedi- ve bu onun son sözü olursa cennete girer. Kim de oruç tutarsa..."

el-Münzirî de *"et-Tergîb" (2/61)*: Hadisi Ahmed sakıncası (beis) bulunmayan bir sened ile rivâyet etmiştir, demektedir. Hadis dediği gibidir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

alan genel bir isimdir. Nitekim cisim, insan ve benzeri (cins) isimler de böyle olup, her cismi ve her insanı kapsar. Burada sözü edilen cisim o değildir. Bu insan diğeri değildir, aynı şekilde bu varlık da öteki varlık değildir.

"Onun ile ilgili açıklama ancak gayr (mâsivâ) ile doğru olabilir"!! sözüne gelince, ona öncelikle şöyle denilir: Tevhide dair tabir (anlatım) söz ile olur. Allah da tevhidi kendi kelamı (sözü) ile tabir edip, ifade etmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla Allah'ın kelamı, ilmi, kudreti ve diğer sıfatları hakkında imamlara ve selefe göre bunlar Allah'tır tabiri kullanılamayacağı gibi, bunlar Allah'tan başkası (gayrı, mâsivâsı) tabiri de kullanılamaz. Çünkü "gayr" lafzı ile bazen başkasından ayrı olan anlatılabilir. Allah'ın sıfatları ise O'ndan ayrı değildir. Bazen de kendisi olmayan şey kastedilir. Allah'ın sıfatları ise bizzat kendisi değildir. O halde bu iki ıstılah çeşidinden birisine göre o gayrdır denilebilir ama diğer ıstilâha göre o gayrdır denilemez. Bundan dolayı bunlardan herhangi birisi ancak ne kastedildiğini açıklayan ifadelerle birlikte kullanılabilir; ki bid'atçi olan bir kimse: Allah'ın sıfatı O'nun gayrıdır, o halde Allah'ın gayrı olan her şey de mahluktur diyemesin ve böylelikle Allah'ın ilmini, kudretini, kelamını da Allah ile kâim bir sıfat olarak değil de, O'nun dışında yaratılmış bir sıfat kabul edip ileri sürmesin. Çünkü böyle bir anlayış yaratıcının sıfatlarını ortadan kaldırır (ta'tîl eder) ve kemalinin inkârına sebep olur. Bu da ilhâdın en büyüğüdür selefin ve imamların mutlak olarak kâfir olduklarını söylediği Cehmiyyenin görüşüdür. Her ne kadar muayyen bir kişi hakkında ancak terk eden kimsenin kâfir olmasını gerektiren delil ortaya konulmadıkça kâfir olduğuna hüküm verilmiyor ise de hüküm böyledir.[72]

72 Yani selef; Cehmiyye hakkında, Allah'ın sıfatlarını inkâr etme ile ilgili bid'atleri sebebiyle ve bu sıfatların Allah'ın zatıyla kâim varlığı ile ilgili manalar oluşunu kabul etmemeleri, Onun sözünü Mûsâ'nın ve

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Aynı şekilde bu inkârcılara şöyle denilir: Eğer varlık aleminde hiçbir şekilde "bir gayr" bulunmuyor ise yaratılmışların kelamının, yemelerinin, içmelerinin, nikahlarının, zinalarının, küfürlerinin, şirklerinin ve işledikleri bütün çirkinliklerin bizzat Allah'ın varlığının kendisi olması gerekir! Bilindiği gibi bunları Allah'ın sıfatı olarak kabul eden bir kimse insanlar arasında küfrü ve dalâleti en büyük birisi olur. Her kim: "Bunlar Allah'ın varlığının ta kendileridir"!! diyecek olursa daha kâfir ve daha bir dalâlet içerisinde birisi olur. Çünkü sıfatlar ve arazlar kendi zatı ile kâim, varlığın bizzat kendisi olamazlar ama bu mülhidlerin (inkarcıların) İbn Arabî gibi önderleri şöyle der:

"Varlık alemindeki her söz O'nun kelâmıdır
Fark etmez bizim için nesir olması ile nazım olması."!!

Böylelikle onlar yaratılmışların küfür, yalan ve daha başka türden söyledikleri bütün sözlerini Allah'ın kelamı olarak kabul ederler. Fakat bu cüce inkârcı bunlara daha başkalarını da ekleyerek onların sözlerini de, ibadetlerini de Allah'ın varlığının ta kendisi haline getirdi ve bu sözleri onun kelamı olarak değerlendirmedi. Aksine olması [...] denilir.[73] Ondan başkasını kabul etmemek için [...] burada onun kelâmı olarak tespit etmektedir.

Kitap, sünnet ve icmâ ile bir de kesinlik belirten aklî ilimler ile Allah'tan gayrı (başka) varlıkların sabit olduğu bilinen bir husustur. Yine aynı şekilde onun dışındaki bütün yaratılmışların da Yüce Allah'tan başkası oldukları ve bunların Allah olmadıkları, Allah'ın sıfatlarından bir sıfat olmadıkları da sabittir. Bun-

başkasının işitme duyusunda yarattığı sesler olarak değerlendirmeleri dolayısı ile, kâfir olduklarına hüküm vermişlerdir.

73 Asıl yazmada da böyle olup, lafız ve mana itibariyle incelenmelidir. (Yayıncı)
Derim ki: İbarede düşmüş ifadeler vardır. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

dan ötürü Yüce Allah kendisinden başkasına ibadet edenlerin bu tutumlarını reddetmiştir. Eğer ortada "gayr: Allah'tan başkası" bulunmamış olsaydı, onun böyle bir reddi doğru olamazdı. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُوٓنِّيٓ أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَٰهِلُونَ ﴿٦٤﴾ ﴾

[الزمر: ٦٤]

"Deki: Ey câhiller siz bana Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?" (Zümer, 39/64);

﴿ قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا ﴿١٤﴾ ﴾ [الأنعام: ١٤]

"Allah'tan başkasını mı bir veli edineyim?" (En'âm, 6/14);

﴿ هَلْ مِنْ خَٰلِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ ﴾

[فاطر: ٣]

"Size gökten ve yerden rızık veren Allah'tan başka bir yaratıcı var mıdır?" (Fâtır, 35/3);

﴿ أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِيٓ أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَٰبَ مُفَصَّلًا ﴿١١٤﴾ ﴾ [الأنعام: ١١٤]

"Size bu kitabı geniş açıklamalar ile indirmiş bulunan Allah'tan başka bir hakem mi arayacak mışım?" (En'âm, 6/114)

Aynı şekilde "ben muhabbetin (sevginin) maksat olamayacağını buldum. Çünkü o ancak gayrın gayra (başkasının başkasına) karşı beslediği bir şey olabilir. Ortada ise gayr diye bir şey yoktur. Tevhidin de maksat olamayacağını gördüm. Çünkü tevhid ancak kul tarafından Rab için olur. Eğer insanlar insaf

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

ederse ne bir abd, ne de bir ma'bud olmadığını görürler"!!! diyenin sözleri de böyledir.

Bu sözde açıkça görüldüğü gibi küfür, inkâr ve çelişki bir aradadır. Çünkü şüphesiz kitap, sünnet ve müslümanların icmâı, Allah'ın mümin kullarını sevdiğini, onların da onu sevdiklerini tespit etmiş bulunmaktadır. Yüce Allah'ın şu buyruklarında olduğu gibi: *"İman edenler ise en çok Allah'ı severler." (Bakara, 2/165)*; *"O onları sever, onlar da Onu severler." (Mâide, 5/54)*; *"Sizin için Allah'tan ve Rasûlünden daha çok sevilen şeyler ise..." (Tevbe, 9/24)* ile *"Şüphesiz Allah takvâlıları sever; ihsan edenleri sever, O tevbe edenleri ve temizlenenleri sever"* buyrukları gibi.

Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* de sahih hadiste şöyle buyurmuştur: "Üç haslet kimde bulunursa o imanın tadını alır: Allah'ı ve Rasûlünü onların dışındaki her şeyden daha çok seven, sevdiğini ancak Allah için seven ve Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra küfre geri dönmekten, ateşe atılmaktan hoşlanmadığı gibi hoşlanmayan kimse."[74]

Ümmetin selefi ve imamları Yüce Allah'ın mümin kullarını sevdiğini, onların da Onu sevdiklerini kabul etmişlerdir. Aynı zamanda bu hanîflerin imamı el-Halîl *aleyhi's-selâm*'ın dininin de esasıdır.

İslâm (tarihin)de bunu ilk ortaya çıkartan kişi[75] el-Ca'd b. Dirhem'dir. Bu sebeple de Hâlid b. Abdullah el-Kasrî, Vâsıt şehrinde kurban bayramı günü onu kurban diye kesmiş ve şöyle demiştir: "Ey insanlar! Kurban kesiniz, Allah sizin kestiğiniz kurbanları kabul buyursun. Ben de el-Ca'd b. Dirhem'i keserek kurban kesmiş olacağım. Çünkü o Allah'ın İbrâhîm'i Halîl edin-

74 *Buhârî, (İmân, 1/60, 72; Edeb, 10/463; İkrâh 12/315); Müslim, (İmân, 1/66-67)*. Enes b. Mâlik *radiyallâhu anh*'den.

75 Kasıt olarak; Allah'ın muhabbetinin, sevgisinin inkârını ilk ortaya çıkaran kişi kastedilmektedir.

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

mediğini, Mûsâ ile özel bir şekilde konuşmadığını iddia ediyor. Allah el-Ca'd'ın söylediğinden pek Yüce ve pek büyüktür." Sonra da minberden inip, onu kesti.[76]

Onun: "Muhabbet ancak gayr tarafından gayra beslenir. Ortada gayr diye bir şey yoktur"!! sözüne gelince, her bakımdan bâtıl bir sözdür. Çünkü "ancak gayrdan gayra beslenir" sözü doğru değildir. İnsan kendisinin gayrı olmadığı halde kendi zatını sever. Allah da kendi zatını sever. Onun "ortada gayr yoktur"!! sözü bâtıldır, çünkü mahluk hâlıktan ayrı ve farklıdır, gayrdır. Müminler de Allah'ı sevdikleri halde Onun gayrıdırlar. O halde bu iddia bâtıldır. Bu görüşün her iki önermesi de bâtıl ve geçersizdir.

76 Bu olayı *Buhârî "Halku Ef'ali'l-İbâd" (s. 3); "et-Târîhu'l-Kebîr" (1/64)'de; Osmân ed-Dârimî "er-Reddu 'ale'l-Cehmiyye" (No: 13, 388)'de; el-Âcurrî "eş-Şerîâ" (s. 97, 328)'de; Beyhakî "es-Sünen" (10/205-206); "el-Esmâ ve's-Sıfât" (s. 254)'de; Zehebî "el-'Uluvv" (s. 100)*'de; hepsi de el-Kâsım b. Muhammed'den diye rivâyet etmişlerdir: Bize Abdurrahmân b. Muhammed b. Habîb b. Ebî Habîb babasından, o dedesi Habîb b. Ebî Habîb'den tahdis ederek dedi ki: Bize Hâlid b. Abdullah el-Kasrî kurban bayramı birinci günü Vâsıt'ta hutbe irad ederek: "Ey insanlar dedi..." deyip, hadisin geri kalan bölümünü zikretti.

Hadisin senedinde Ebû Abdirrahmân Muhammed b. Habîb el-Cehmî vardır ki meçhûl bir râvidir. Oğlu Abdurrahmân hakkında da Hâfız İbn Hacer, *et-Takrîb*'de: Makbûl, dedesi Habîb hakkında da: Sadûk, hata eder demektedir.

Bu olayın bir başka rivâyet yolu daha vardır. Bunu İbn Ebî Hâtim *-Zehebî, el-'Uluvv, s. 100*'de belirtildiği gibi- şöylece rivâyet etmektedir: Bize İsâ b. Ebî İmrân er-Remlî tahdis etti, bize Eyyûb b. Süveyd tahdis etti, o es-Serrî b. Yahyâ'dan dedi ki: Hâlid el-Kasrî bize hutbe irad etti... Bunun senedinde Eyyûb b. Süveyd er-Remlî vardır. İbn Maîn, Ahmed, Buhârî, Nesâî ve başkaları zayıf olduğunu söylemişlerdir. Hâfız (İbn Hacer) de Sadûktur, hata eder demiştir.

İsâ b. Ebî İmrân'ı da İbn Ebî Hâtim kitabında *(6/284)* zikretmiş ve şunları söylemiştir: Ben ondan Remle'de hadis yazdım. Babam ondan yazdığım hadislere bakarak: Onun naklettiği bu hadisler doğru sözlü olmadığını göstermektedir deyince, ondan rivâyette bulunmayı terk ettim.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

"Ancak gayrdan gayra olur"! sözü ile "ortada gayr diye bir şey yoktur"!! sözüne gelince, gayr denilen şey vardır, sevgi de sevilen tarafından yine kendisine de yönelik olabilir ve kişi kendi zatını sever. Bundan dolayı ittihâdı savunanların pek çoğu bu hususta onunla çelişkidedirler ve bunlar da İbnu'l-Fârıd'ın dediği gibi söylerler.[77]

Aynı şekilde "tevhid ancak kul tarafından Rabbe olur. Eğer insanlar insaf etseler, ortada âbid de mabud da görmezler"!!! sözlerine gelince, bu sözün de her iki önermesi geçersizdir. Çünkü tevhid, Allah tarafından kendi zatı hakkında da olur. O kendi zatı ile kendi kendisini tevhid eder. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ﴿١٨﴾ ﴾ [آل عمران: ١٨]

"Allah kendisinden başka hiçbir ilâh olmadığına dair şahitlik etti." (Âl-i İmran, 3/18)

Kur'ân-ı Kerim Allah'ın kendi zatını tevhidi ile doludur. O halde Yüce Allah kendi zatını kendisi tevhid etmiş bulunmaktadır. Nitekim:

﴿ وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ﴿١٦٣﴾ ﴾ [البقرة: ١٦٣]

"Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır." (Bakara, 2/163); "

﴿ ۞ وَقَالَ ٱللَّهُ لَا تَتَّخِذُوٓا۟ إِلَٰهَيْنِ ٱثْنَيْنِ ۖ إِنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ﴿٥١﴾ ﴾ [النحل: ٥١]

"Ve Allah iki ilâh edinmeyiniz. O ancak bir tek ilâhtır diye buyurdu." (Nahl, 16/51);

77 Şeyhu'l-İslâm burada İbnu'l-Fârıd'dan herhangi bir şey zikretmiş değildir. (Yayıncı)

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

﴿ فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴿١٩﴾ ﴾ [محمد: ١٩]

"Şunu bil ki; Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur." (Muhammed, 47/19) buyruğu ve benzeri buyruklarda olduğu gibi.

İkinci önermeye gelince; "Eğer insanlar insaf etseler, âbid de, ma'bud da görmezler."!!! Bu söz küfür ve inkârda en ileri derecede olmakla birlikte çelişkili bir sözdür. Çünkü eğer ortada âbid de yok, ma'bud da yok, aksine hepsi bir ve aynı ise peki insaf edecekler kimlerdir? Eğer bu insaf edecek olanlar Allah'ın kendisi ise bu durumda Allah'ın kendisi insaf etmemiş olur! Yiyen, içen ve kâfir olan da O olur! Nitekim onların bir çoğu da böyle demektedir. Nitekim onlardan birisi şeyhine: "Bu fakir iyileşirse Allah ile yemek yiyecek deyince, diğeri ona: Fakir iyileşirse Allah(ı) yer"!!! diye cevap vermiştir.

İbn Arabî ve onların şeyhlerinden olan daha başkaları acıkanın, susayanın, hastalananın, def-i hacette bulunanın, nikahlayanın, nikahlananın O olduğunu, her türlü eksiklik ve kusurla da nitelendirildiğini söylemektedir!! Çünkü onlara göre kemâl bu demektir. Nitekim *Fusûsu'l-Hikem*'de şunları söylemektedir: "Zatı dolayısıyla el-Aliyy (Yücelerde) olan; varlık ile ilgili ve yokluk bildiren nispetlerin tümünü sonuna kadar ihtiva eden kemâle sahip olan kimsedir. Bunlar örfen, aklen ve şer'an ister övülen şeyler olsunlar, isterse de örfen, aklen ve şer'an yerilen şeyler olsunlar farketmez. Bu ise ancak Allah'ın hakkında özellikle söz konusudur."!!!

Yine şunları söylemektedir: "Nitekim sen Hakkın hâdis olan şeylerin sıfatı ile zahir olduğunu ve bunun kendi zatı ve aynı şekilde eksiklik belirten ve yerilmeyi gerektiren sıfatlarla zahir olduğu hakkında haber verdiğini görmez misin? Sen yaratılmışın, yaratanın sıfatları ile zuhur ettiğini görmez misin? İşte bunların hepsi başından sonuncularına kadar kulun sıfatlarıdır.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Nitekim kulun sıfatları da başından sonuna kadar Yüce Allah'ın da sıfatlarıdır."!!!

Bunun gibi bir sözü söyleyen bir kimse, sözlerinde tenakuza düşmektedir. Ona şöyle denilir: Sen sana mezhebine göre kabul ettiğin görüşe uygun olarak muamele edecek bir âbid ya da ma'bud görmeyen ve nefsinde kâmil olan birisisin!? Senin gibi birisi dövülse, canı yakılsa, tahkir edilse, çimdiklense, zulmedilse ne yapar? Her kime bunlar yapılsa o da şikâyet etse yahut bundan dolayı feryadı basıp ağlasa ona şöyle denilir: "Ortada gayr diye bir şey yoktur, âbid de yoktur, ma'bud da yoktur. Sana bunları senden başka kimse yapmadı. Hatta vuran ile vurulan, söven ile sövülen, âbid ile ma'bud aynı şeydir."!! Eğer: Böyle yapan bir kimse kendi nefsinden dolayı zulme uğradığından şikâyet etmiş ve kendi nefsinden şikâyette bulunmuştur diyecek olursa ona şöyle denilir: "O halde aynı şekilde o kendi nefsine ibadet etmiştir de. Eğer sen ikisi de bir oldukları halde hem zalim, hem de mazlumu kabul ediyorsan o zaman ikisi de bir olan hem âbid, hem ma'budu da kabul etmelisin."!!

Sonra ona "şu gülen ve döven kişi, ağlayıp feryat edenin kendisidir, şu karnı doyup suya kanan kimse acıkan ve susayanın kendisidir"! denilir. Eğer bunun başkası olduğunu itiraf ederse o zaman arada bir gayrılık olduğunu kabul etmiş olur. Bununla öteki arasında bir gayrılık olduğunu kabul ettiği takdirde de âbid ile mabud arasında böyle bir şeyin (gayrılığın) olması elbette daha uygundur. Eğer "o da, öteki de aynıdır"! diyecek olursa, ona karşı sofistlere davranıldığı kabilden muamelede bulunulur. Çünkü bu sözler safsatadan daha çirkindir. Ona şöyle denir: "O aynı ise o zaman biz seni döveriz, öldürürüz ve böylelikle bir şey kendi kendisini öldürmüş, kendi kendisini telef etmiş olur."!?

İnsan bazen kendi kendisine günahlarla zulmedebilir. Bu sebeple Yüce Allah: ﴿رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا﴾ "Rabbimiz nefsimize

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

zulmettik" diye buyurmuştur. Çünkü bu durumda kişinin kendi nefsi, kendisine kötülük işlemeyi emretmiştir. Zaten nefis de kötülüğü çokça emreder ama nefsin emir ciheti onun bunu fiilen işlediği cihet ile aynı değildir. Aksine bir çeşit çokluk kaçınılmazdır ya zatta yahut sıfatta. Herkes de duyularıyla ve kesin ve zorunlu olarak şunu bilmektedir: Başkasına zulmetmiş bir adam ile kendisi aynı değildir ve böyle bir kimse kendi nefsine zulmetmiş bir adam durumunda da değildir. Yaratılmışlar hakkında bu söz konusu olduğuna göre, bilelim ki yaratıcının yaratılmışlardan ayrılığı ve farklılığı bunun öbüründen ayrılığından çok daha büyüktür. Yüce Allah, zalimlerin söylediklerinden pek Yüce ve münezzehtir.

Eğer bu görüşün sahipleri sayıca çoğalmamış, ortaya çıkmamış ve yayılmamış olsalardı ve eğer insanların pek çoğu nezdinde bunlar *sâdâtu'l-enâm, meşâyîhu'l-İslâm?!* gibi ünvanlarla tevhid ve tahkik ehli, tarik ehlinin en faziletlileri!? gibi vasıflarla tanınmamış olsalardı ve hatta bunları nebîlere ve rasûllere üstün görmemiş olsalardı, dinin en büyük meşâyihi olarak itibar görmeselerdi, bizim bu hallerinin bozukluğuna, tutarsızlığına dair açıklamalarda bulunmaya, bu dalâleti izah etmeye hiç de ihtiyacımız olmazdı. Fakat böylelikle dalâletin sınırsız olduğu ve eğer akıllar bozulup sapacak olursa, onların dalâletleri için aklın kabul edebileceği bir sınır bulunmayacağı da bilinen bir husustur. İnsan türü arasında farklar yaratarak kimisini alemlerin en faziletlisi kılan, kimisini de şeytanların en şerlilerinden kılan Allah her türlü eksiklikten münezzehtir. Fakat bunların nebîlere ve velilere benzetilmesi Museylimetü'l-Kezzâb'ın özlü akıl sahibi kimselerin efendisine benzetilmesi gibidir. İşte dünyayı ve dini ifsad eden bu inkârcılara karşı cihadı gerektiren de budur.

Burada maksat bu görüşlerin reddedilmesi, hidâyetin dalâletten ayırt edilecek şekilde açıklanmasıdır. Böyle diyenlerin

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

tevbe etmesine, Müslüman olarak ölmesine gelince, bu mutlak mâlik ve her şeyi bilene ait bir iştir. Şüphesiz Allah kullarının tevbesini kabul eder, günahları da affeder. Bu görüşe sahip kimselerin çoğunluğunun tevbe etmiş olması mümkün şeylerdendir. Yüce Allah da günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, cezası pek çetin olandır. Günah büyük dahi olsa, küfür istediği kadar katmerli de olsa, şüphesiz tevbe bütün bunları siler.Yüce Allah'a göre, tevbe eden kimse için bağışlayacağı hiçbir günah büyük gelmez. Aksine O tevbe edenlerin, şirklerini de, başka günahlarını da mağfiret eder. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ ۞ قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ ﴾ [الزمر: ٥٣]

"Deki: Ey nefisleri aleyhine ileri giden kullarım, Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları mağfiret eder. Muhakkak o çok çok mağfiret edendir, rahmet edendir." (Zümer, 39/53)

Bu âyet-i kerîme genel ve mutlaktır. Çünkü bütün tevbe edenler hakkındadır, ama Yüce Allah'ın:

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ۚ ﴿٤٨﴾ ﴾ [النساء: ٤٨]

"Şüphesiz Allah kendisine şirk koşulmasını mağfiret buyurmaz ama bunun dışındakileri dilediği kimselere mağfiret eder." (Nisa, 4/48) buyruğu ise mukayyet ve özeldir. Çünkü bu

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

tevbe etmeyenler hakkında olup, onların şirk koşmalarını bağışlamayacağını belirtmektedir. Şirkten daha küçük olan günahlar ise Yüce Allah'ın meşîetine bağlıdır.

***

"Şüphesiz ki o âlemin tümünü yuttu"!! deyip, aslında "ben Hakkım (Allahım)"!!! diyen kimseden nakledilen hikaye ile yine: "Ulûhiyyeti ya Allah'ın yarattıklarının en cahili iddia eder; yahutta Allah'ın yarattıklarının en arif olanı iddia eder"!!! sözüne gelince, bunlar da bu kabilden sözlerdir.

"Allah Firavun, Nemrut ve buna benzer ilâhlık iddiasında bulunan kimselerden daha kıt akıllısını yaratmamıştır" diyen fakirin sözüne gelince, işte doğruyu söyleyen ve düzgün ifade kullanan budur. Fakat bu inkârcılar Firavun'u ve benzerlerini tazim ederler ve bunların Mûsâ ve benzerlerinden de daha büyük olduğunu iddia ederler. Hatta bana Yahudilerin kadısı iken Müslüman olup, İslâma güzel bir şekilde bağlanmış bulunan Bahâuddîn Abdüs-Seyyid'in anlattığına göre, bunların şeyhlerinden birisi olan eş-Şîrâzî ile bir arada bulunuyordu. Bu şeyh bu zatı bu görüşü kabul etmeye davet etmiş ve bunun güzelliğini süslü ibarelerle ona anlatmıştı. Bana bunları aktarınca ben de ona bunların dalâletlerini ve küfürlerini açıkladım, onların söyledikleri sözlerin Firavun'un sözleri kabilinden olduğunu söyledim. Bunun üzerine bana: Hasan eş-Şîrâzî kendisini bu görüşe davet edince, ona şu sözleri söylediğini söyledi: "Ama sizin bu sözünüz Firavun'un sözüne benzemektedir." Bunun üzerine eş-Şirâzî: "Evet, biz de Firavun gibi söylüyoruz"! dedi. O sırada Abdu's-Seyyid henüz Müslüman olmamıştı, bunun için ona: "Ben Mûsâ'yı bırakıp Firavun'a gitmem" demişti. Şîrâzî ona: "Neden" diye sorunca, Abdu's-Seyyid şöyle demişti: "Çünkü Mûsâ Firavun'un suda boğulmasını sağladı." Şeyh ona cevap verememeyince, Allah'ın Mûsâ'ya -sadık bir rasûl olduğundan ötürü değil de- kader gereği olan yardımı ile yardım ettiğini ileri sürüp de-

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

lil gösterdi. Bunun üzerine ben Abdu's-Seyyid'e: "O sana gerçekten Firavun'un görüşü üzere olduğunu söyledi mi"?! dedim. O evet dedi, ben ona: "Hasmının ikrar edip kabul ettiğini işiten bir kimsenin ayrıca bir delile ihtiyacı yoktur. Ben sana zaten onların sözlerinin Firavun'un sözlerinin kendisi olduğunu açıklamak istiyordum. Şâyet kendisi bunu sana ikrar ve itiraf etmişse bununla benim maksadım gerçekleşmiş olur." dedim.

Bu görüşler ve benzerleri bâtılın en büyüklerindendir. Biz açıklamalarımızla bu sözlerin anlamlarının anlaşılacak kadarına onların bu görüşlerinin bâtıl olduğunun ve inkâr edilmesi, reddedilmesi gerektiğinin kabul edilmesine yardımcı olacak kadarına dikkat çektik. Müslümanların pek çoğu arasında yaygınlaşmış olan bu münkere karşı çıkmak, müslümanların kendisiyle sapmaları söz konusu olmayan Yahudi ve Hıristiyanların dinine karşı çıkmaktan daha öncelikli gelir. Özellikle bunların görüşleri Yahudilerle Hıristiyanların görüşlerinden daha kötüdür. Bunların anlamlarını bilip, bu anlamlara itikat eden bir kimse Yüce Allah'ın şu buyruğuyla kendilerine karşı cihad etmeyi emretmiş olduğu münafıklardan olur: *"Ey Peygamber! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et ve onlara karşı sert davran." (Tahrim, 66/9)*

Nifak ileri bir hale geldiğinde o nifakı yapan kişi kitap ehlinin kâfirlerinden daha kötü olur ve cehennemin en alt tabakasında yerini alır.

Bu görüşlerin açıklanabilir bir tarafı yoktur. Sözlükte bazılarının doğru bir anlama gelme ihtimali kabul edilse bile bu ancak o sözü söyleyenin maksadı bilinmiyor ise, sözlükteki doğru anlamına yorumlanabilir.[78] Bunların maksadı (kastettikleri)

78 Burada yayıncının belirttiği üzere ifadede tahrif bulunmaktadır. Yayıncı buna dikkat çektikten sonra olması gereken doğru mananın şöyle olma ihtimali vardır deyip, bu anlamı vermektedir. Biz de dipnotta verilen bu anlama göre bu cümleyi tercüme ettik.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Yahudilik ve Hıristiyanlık dini ile Rafızîliğin bilinmesi gibi bilinen bir husustur. Onların bu hususta tasnif edilmiş eserleri ve şiirleri vardır. Biri diğerine açıklık getiren sözleri vardır. Onların maksatlarının ne olduğu kesinlikle bilinmektedir. Bu hususta ancak cahil bir kimse tartışmaya girişir, ona da itibar edilmez.

Bu görüşler hakkında hüsn-ü zan besleyen kimselere, yahut bunlar hakkında hüsn-ü zan besleyip sonunda dalâlete düşeceğinden korkulan kimselere, bunların anlamlarını açıklamak ve ne demeye geldiğini ortaya koymak icap eder. Çünkü bunların Müslümanlara zararı; zehir olduklarını bilmeden yedikleri zehirlerin zararından, hırsız ve hain olduklarını bilmedikleri hırsızların ve hainlerin zararından daha büyüktür. Çünkü böylelerinin verebilecekleri en ileri zarar insanın ölmesi yahut malının gitmesidir. Bu dünyevi bir musibettir ve musibete uğrayan kimsenin âhirette rahmete kavuşmasına sebep de olabilir. Ama bunlar insanlara küfür ve inkâr şarabını Allah'ın, peygamberlerinin ve velilerinin kaplarında, kâselerinde sunuyorlar. Kendileri içten içe Allah'a ve Rasûlüne karşı savaş açan kimseler oldukları halde, Allah yolundaki mücahidlerin kılığına bürünüyorlar. Kâfir ve münafıkların sözlerini, Allah'ın gerçek velilerinin lafızlarının kalıbı içerisinde sunuyorlar. Böylelikle kişi onlarla birlikte Allah'ın velisi bir mümin olmak üzere yola girer; ama sonunda Allah'a düşman bir münafık olup çıkar.[79]

79 İşte bundan dolayı münafıklık ve münafıklar, ümmet için asıl kâfirden daha tehlikeli olmuştur. Çünkü asıl kâfir küfrünü açıkça ilan eder, sözlü ya da fiilî olarak herhangi bir müslümanı aldatamaz. Müslümanları aldatan ve onlara âbid, zâhid ve sâlih kimselerden oldukları vehmini vermekle birlikte bâtında böyle olmayan bu kimseler ise Yüce Allah'ın: *"Asıl düşmanlar onlardır, sakın onlardan! Allah kahretsin onları nasıl da döndürülüyorlar." (Münâfikûn, 63/4)* buyruğu ile kendilerinden sakındırdığı kimselerdir.
Aynı şekilde şöyle diyenler de onlardır: *"Allah'a ve âhiret gününe iman ettik ama kendileri iman etmemişlerdir. Allah'ı ve müminleri al-*

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Bir gün onlara bir grup hacıyı hacca götürmek üzere yanlarına alıp gitmiş bir topluluğu örnek göstermiştik. Bunlar bu hacı adaylarını alıp Kıbrıs'a götürmüşlerdi. Onlara uyup, onların dalâletlerini sonradan açıkça anlamış olanlardan birisi bana şöyle demişti: "Eğer onlar bizi Kıbrıs'a götürebilselerdi bizi Hıristiyan yapacaklardı, fakat bunlar şimdi bizi Hıristiyanlardan daha kötü bir hale sokuyorlar."

Durum gerçekten bu adamın söylediği gibidir.

Bunları Allah'ın velileri, sözlerini de ârif ve muhakkikle-

datmaya çalışırlar ama kendilerinden başkasını aldatamazlar da yine farkına varmazlar. Kalplerinde hastalık vardır. Allah da hastalıklarını arttırdı, yalan söyledikleri için onlara acıklı bir azap vardır. Onlara: 'Yeryüzünde fesâd çıkarmayın' denildiği zaman 'biz ancak düzelticileriz' derler. Dikkat edin gerçekten onlar bozgunculuk yapanların ta kendileridirler fakat fark etmezler. Onlara 'insanların iman ettiği gibi iman edin' denilince, onlar: 'Biz de o akılsızların inandığı gibi mi iman edelim' derler. Dikkat edin onlar akılsızların ta kendileridir fakat bilmezler. Onlar müminlerle karşılaştıkları zaman 'iman ettik' derler ama kendi şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında: Biz sizinle beraberiz, biz ancak alay edicileriz derler. Asıl Allah onlarla alay eder ve azgınlıklarıyla başbaşa bırakarak başıboş dolaşmalarına mühlet verir. İşte onlar hidâyet karşılığında sapıklığı satın almış olanlardır. Onların ticareti kâr sağlayamamış, doğru yola da erememişlerdir." (Bakara, 2/8-16)

Yüce Allah'ın haklarında şöyle buyurduğu da onlardır: *"İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatı hakkındaki sözü hoşuna gider ve o kalbinde olana Allah'ı da şahit tutar. Halbuki o düşmanın en azılı olanıdır. Yanından ayrılıp gitti mi yeryüzünde fesâd çıkarmaya ekini ve nesli yok etmeye çalışır. Allah ise fesâdı sevmez. Ona: 'Allah'tan kork' denildiği zaman izzet (cahiliye kibiri) kendisini günah işlemeye sürükler. İşte böylesine cehennem yeter. Gerçekten o ne fenâ yataktır." (Bakara, 2/204-206)*

Ve buna benzer onlardan ve onların hilelerinden, aldatmalarından, saptırmalarından bu ümmeti sakındıran daha başka âyetler. Yüce Allah'tan bu mübarek ümmete onların üzerlerindeki örtüleri açıp kaldıran, çirkinliklerini açığa kavuşturan, sırlarını, gizliliklerini ortaya koyan kimseleri müyesser kılmasını niyaz ederiz. İslâmı ve Müslümanları azîz; küfrü, kâfirleri, nifakı ve münafıkları da zelil kılmasını dileriz. Şüphesiz ki O her şeyi işiten, her şeyi bilendir.

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit

rin sözleri gibi zanneden kimselerden olup, hayırlı ve dine bağlı, sayamayacağım kadar pek çok kişiden bunlara dair sözler işittim, hallerini gördüm. Bu kimselerden kimisi onların ittihâdı kabul eden görüşlerini kabul etti, sözlerini kavradı ve onlardan oldu. Kimisi de bilmediği şeye inanır, anlamadığı şeyi tazim eder, bilinmeyen şeyleri tasdik ederdi. İşte bunlar dalâlete düşmüş kesimlerin salâha en yakın olanlarıdır. Bunlar Allah'ın ve Rasûlünün düşmanları olduklarını bilmediği halde Allah ve Rasûlünün düşmanı olan kimseleri tazim eden; müşrikleri ve kitap ehlini, onların iman ehli ve akıllı kimseler olduğunu zannederek dost bilen kimselerin durumundadırlar. Şüphesiz bu gibi kimseleri tazim eden bu cahiller sebebiyle müslümanların karşı karşıya kaldığı şerler ancak âlemlerin Rabbi tarafından bilinebilir.

İşte böyle bir soruya bundan daha fazla cevaba hacet yoktur. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

***

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

[Basılı nüshanın sonunda şu ifadeler yer almaktadır:
"el-Menâr" bize bu risaleyi Şeyhu'l-İslâm, sünnetin yardımcısı İmâm Ahmed Takiyyuddîn b. Teymiyye'ye *-Allah ruhunu kutsasın-* ait başka risale ve fetvalar ile birlikte Allah yolunda kardeşimiz, faziletli üstad, şeyh Muhammed Behcet el-Eserî el-Bağdâdî, hocası samimi arkadaşımız Irak'ın büyük alimi, dört bir yandan kendisine ilim öğrenmek için gelinen es-Seyyid Mahmûd Şükrî el-Âlûsî *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-*'nin irşadı üzerine göndermiştir. Bu risale faziletli üstad eş-Şeyh Muhammed Alî el-Fudaylî ez-Zebîdî el-Bağdâdî'nin kalemi ile yanlışları tahrifi ve düşük ibareleri pek çok olan bir nüshadan nakledilmiştir. Bunu tashih etmek için gücünün yettiği kadarıyla gayret ortaya koyduğunu söylemektedir. Biz de diyoruz ki: Ondan sonra biz de bütün gayretimizi ortaya koyarak bundan geriye kalan hataları imkânımız ölçüsünde düzelttik, tashih ettik. Bazıları ile ilgili düştüğümüz notlarla dikkat çektik, diğer bazılarının yanına ise soru işareti koyduk. Bu risalenin maksadı tümüyle anlaşılır bir hale geldiğinden ötürü Allah'a hamdederiz. Yüce Allah'tan müellife, müstensihe, gönderene, gönderilmesi için yol gösterene ve yayıncısına lütuf ve keremi ile sevap ve mükâfat vermesini niyaz ederiz.

***

www.t.me./Telekitaplik — @TakkeliMucahit

Vahdet-i Vücûdçu Hezeyanlara İbn Teymiyye'nin Cevabı

İbtâlu Vahdeti'l-Vucûd ve'r-Reddu ale'l-Kâilîne Bihâ Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye

"...Bu görüşler hakkında hüsn-ü zan besleyen kimselere, yahut bunlar hakkında hüsn-ü zan besleyip sonunda dalâlete düşeceğinden korkulan kimselere, bunların anlamlarını açıklamak ve ne demeye geldiğini ortaya koymak icap eder. Çünkü bunların Müslümanlara zararı; zehir olduklarını bilmeden yedikleri zehirlerin zararından, hırsız ve hain olduklarını bilmedikleri hırsızların ve hainlerin zararından daha büyüktür. Çünkü böylelerinin verebilecekleri en ileri zarar insanın ölmesi yahut malının gitmesidir. Bu dünyevi bir musibettir ve musibete uğrayan kimsenin âhirette rahmete kavuşmasına sebep de olabilir. Ama bunlar insanlara küfür ve inkâr şarabını Allah'ın, peygamberlerinin ve velilerinin kaplarında, kâselerinde sunuyorlar. Kendileri içten içe Allah'a ve Rasûlüne karşı savaş açan kimseler oldukları halde, Allah yolundaki mücahidlerin kılığına bürünüyorlar. Kâfir ve münafıkların sözlerini, Allah'ın gerçek velilerinin lafızlarının kalıbı içerisinde sunuyorlar. Böylelikle kişi onlarla birlikte Allah'ın velisi bir mümin olmak üzere yola girer; ama sonunda Allah'a düşman bir münafık olup çıkar."

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye

ümmülkura
دار أم القرى
www.ummulkura.com.tr

ISBN: 978-9754415108

www.t.me/Telekitaplik — @TakkeliMucahit